

Rapport
2021:11

Spørsmål til Skole-Norge

Analyser og resultater fra Utdanningsdirektoratets spørreundersøkelse til skoler og skoleeiere våren 2021

Ann Cecilie Bergene, Karl Solbue Vika, Frøydis Sæbø Steine,
Ekaterina Denisova og Mona Nedberg Østby

NIFU

Rapport
2021:11

Spørsmål til Skole-Norge

Analyser og resultater fra Utdanningsdirektoratets spørreundersøkelse til skoler og skoleeiere våren 2021

Ann Cecilie Bergene, Karl Solbue Vika, Frøydis Sæbø Steine,
Ekaterina Denisova og Mona Nedberg Østby

Rapport 2021:11

Utgitt av Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning (NIFU)
Adresse Postboks 2815 Tøyen, 0608 Oslo. Besøksadresse: Økernveien 9, 0653 Oslo.

Prosjektnr. 21206

Oppdragsgiver Utdanningsdirektoratet
Adresse Postboks 9359, Grønland, 0135 Oslo

Fotomontasje NIFU

ISBN 978-82-327-0516-0
ISSN 1892-2597 (online)

Copyright NIFU: CC BY 4.0

www.nifu.no

Forord

Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning (NIFU) har en rammeavtale for 2021–2025 med Utdanningsdirektoratet om å gjennomføre halv-årlige spørreundersøkelser rettet mot skoler og skoleeiere. Undersøkelsene er kjent som Utdanningsdirektoratets spørringer.

Temaene for de enkelte undersøkelsene avtales fra gang til gang og skal dekke Utdanningsdirektoratets kunnskapsbehov til enhver tid. Resultatene fra undersøkelsene offentliggjøres i NIFUs ordinære rapportserie og foreligger nedlastbare i PDF-format på Utdanningsdirektoratets og NIFUs hjemmesider.

I spørringen gjennomført våren 2021 inngår fire respondentgrupper som er spurt om i alt åtte ulike temaer. Rapporten er i første rekke en tabellrapport, hvor det i liten grad gjøres mer inngående analyser. Det er ikke skrevet noe samlet sammendrag for denne rapporten, men leseren henvises til oppsummeringene ved slutten av hvert kapittel.

Prosjektleder for Utdanningsdirektoratets spørringer til Skole-Norge er Ann Cecilie Bergene, og hun har skrevet rapporten sammen med Karl Solbue Vika, Frøydis Sæbø Steine, Ekaterina Denisova og Mona Nedberg Østby. Jens Brandi Grøgaard har kvalitetssikret rapporten. Kontaktperson hos Utdanningsdirektoratet er Camilla Vibe Lindgaard.

Vi takker 472 grunnskoler, 80 videregående skoler, 5 fylkeskommuner og 75 kommuner som har tatt seg tid til å besvare undersøkelsen, i konkurranse med mange andre viktige gjøremål.

Oslo, 15.06.2021

Vibeke Opheim
direktør

Roger André Federici
forskningsleder

Innhold

1	Innledning.....	8
2	Beskrivelse av utvalg og gjennomføring.....	10
2.1	Overordnet om bakgrunnsvariabler.....	11
2.2	Overordnet om antall respondenter og svarprosent.....	13
2.3	Grunnskoleutvalget: 52,6 prosent deltagelse.....	15
2.4	Videregåendeutvalget: 60,6 prosent deltagelse.....	18
2.5	Kommuneutvalget: 61,0 prosent deltagelse.....	20
2.6	Representativitet og gjennomføring.....	22
2.7	Hvem svarer på undersøkelsen?.....	23
3	Beredskap og forebygging av alvorlige hendelser	25
3.1	De fleste skoler har beredskapsplaner for å dekke alvorlige skolehendelser	25
3.2	Halvparten av skolene har gjennomført beredskapsøvelser	28
3.3	Bruk av veiledere til beredskapsplanlegging.....	30
3.4	Oppsummering	32
4	Skoleleders prioriteringer ved videreutdanning for yrkesfaglærere	34
4.1	Skolelederes vurdering av studietilbudet for yrkesfaglærere.....	34
4.2	Kompetansebehov og organisering av videreutdanning	36
4.3	Skolelederes innstilling til søknader om videreutdanning.....	40
4.4	Oppsummering	45
5	Elever med stort læringspotensial.....	46
5.1	Planer for tilpasset opplæring for elever med stort læringspotensial.....	46
5.2	Skolens planer, tiltak og rutiner knyttet til elever med stort læringspotensial	49
5.3	Skolens bruk og nytte av veilederen fra Utdanningsdirektoratet	52
5.4	Oppsummering	55

6	Evaluering av fagfornyelsen	57
6.1	Roller og ansvar	57
6.2	Planer og strategier	63
6.3	Støtteressurser og kompetanseheving	66
6.4	Synspunkter på læreplanverket og prosessen	70
6.5	Utfordringer knyttet til arbeidet med fagfornyelsen.....	71
6.6	Innføringen av de tverrfaglige temaene.....	74
6.7	Oppsummering	76
7	Læreres kompetanse til å undervise minoritetsspråklige elever	77
7.1	Elever med annet morsmål enn norsk eller samisk ved de fleste skoler.....	77
7.2	Elever med vedtak om særskilt språkopplæring	79
7.3	Er det tilgang på lærere for tospråklig eller morsmålsopplæring?	81
7.4	Kompetanse i skolene til å vurdere når elever med vedtak om særskilt språkopplæring kan tilstrekkelig norsk til å følge den vanlige opplæringen	84
7.5	Lærere med formell kompetanse i norsk som andrespråk/andrespråksdidaktikk/andrespråks-pedagogikk.....	86
7.6	Etter- og videreutdanningstilbud for opplæring av minoritetsspråklige elever.....	88
7.7	Oppsummering	90
8	Elever med null grunnskolepoeng	91
8.1	Skoler med elever som får null grunnskolepoeng – skoleledere i grunnskolen.....	91
8.2	Tilbud utover ordinære undervisningstilbud – skoleledere i grunnskolen.....	94
8.3	Oppfølgingen av elever med null grunnskolepoeng – skoleledere i grunnskolen.....	97
8.4	Skoler med elever uten grunnskolepoeng – skoleledere på videregående.....	99
8.5	Tilbud til elever med null grunnskolepoeng – skoleledere på videregående.....	102
8.6	Aktører utenfor videregående skole og oppfølgingen av elever med null grunnskolepoeng	104
8.7	Oppsummering	106
9	Opplæring for voksne	107
9.1	Vurdering av realkompetanse	107
9.2	Tilbudet av opplæring for voksne: organisering og deltagere	108

9.3	Oppsummering	109
10	Utagerende eller truende oppførsel mellom elever	110
10.1	Omfang og alvorlighetsgrad	110
10.2	Tiltak, rutiner og kompetanse	114
10.3	Oppsummering	118
	Referanser.....	119
	Tabelloversikt.....	120
	Figuroversikt.....	126

1 Innledning

NIFU har gjennomført halvårlige spørreundersøkelser blant skoleledere og skoleeiere på oppdrag fra Utdanningsdirektoratet siden 2009. Denne undersøkelsen er nummer tjuesyv i rekken.

Undersøkelsen har fire målgrupper: Skoleledere ved grunnskoler og videregående, og skoleeiere i kommuner og fylkeskommunene. Hver undersøkelse er dokumentert gjennom en egen rapport med tittelen «Spørsmål til Skole-Norge». Undersøkelsen våren 2021 ble gjennomført i perioden 3. mars til 15. april. Antall tema som inngår i undersøkelsene varierer fra gang til gang, og noen tema gjentas med jevne mellomrom. I alt åtte tema inngikk i vårens undersøkelse. En oversikt over temaene, og hvilke av gruppene de har gått til, vises i tabell 1.1. Temaene presenteres i hvert sitt kapittel i rapporten.

Tabell 1.1 Tema og målgrupper i Utdanningsdirektoratets spørringer våren 2021

Tema	Grunnskole	Videregående	Kommune	Fylkeskommune
Beredskap og forebygging av alvorlige skolehendelser	X	X		
Skoleleders prioriteringer ved videreutdanning for yrkesfaglærere		X		
Elever med stort læringspotensial	X	X	X	X
Evalueringsav fagfornyelsen	X	X	X	X
Læreres kompetanse til å undervise minoritetsspråklige elever	X	X	X	X
Elever med null i grunnskolepoeng	X	X		
Opplæring for voksne				X
Utagerende eller truende oppførsel mellom elever	X	X	X	X

Dette er i stor grad en deskriptiv rapport, med mange tabeller og figurer. Siden vi ikke oppgir desimaler i tabeller eller figurer vil ikke alltid prosentandeler summere seg nøyaktig til 100. Vær oppmerksom på at i enkelte analyser er gruppene små. Vi rapporterer primært på observerte forskjeller som er statistisk signifikant ifølge Pearsons kji-kvadrattest (5-prosentnivå), og vi har valgt å omtale slike forskjeller som «betydelige».

2 Beskrivelse av utvalg og gjennomføring

Utdanningsdirektoratets spøringer gjennomføres som regel to ganger hvert år. For å redusere belastningen på sektoren er undersøkelsen organisert som en utvalgsundersøkelse. Det er laget tre sammenlignbare utvalg slik at skoleledere og skoleeiere normalt ikke kontaktes oftere enn hvert halvannet år. Unntaket er fylkeskommunene og ti større kommuner, som deltar i undersøkelsen hver gang. På grunn av den ekstra gjennomføring i forbindelse med koronautbruddet har vi nå et brudd i den vanlige rytmen – og det er kun gått ett år siden dette utvalget sist ble invitert til å delta i spørningene.

Når det gjelder kommuneutvalgene ble det opprinnelig tatt utgangspunkt i 429 kommuner fordelt på tre utvalg. Etter kommunereformen gjenstår nå 356.¹ Utvalgene er justert for dette. Totalt 64 kommuner (hvor 51 ikke lenger eksisterer) har endret utvalg.

Grunnskoleutvalgene er laget på tilsvarende måte og justert for kommunesammenslåinger. Skolene i hvert enkelt utvalg kommer fra kommunene i det samme utvalget. I alt ti større kommuner² er, i likhet med fylkeskommunene, med i alle de tre utvalgene. Grunnskolene i disse kommunene er fordelt på de tre utvalgene med omtrent en tredjedel i hvert utvalg. Merk at noen typer skoler på forhånd er tatt ut av populasjonen og dermed utvalget. Dette gjelder 1) skoler for elever med spesielle behov 2) skoler med læreplaner og organisering som skiller seg sterkt fra ordinære skoler, som for eksempel internasjonale skoler 3) skoler med svært få elever, det vil si fem eller færre. Det er ved tidligere anledninger forsøkt å invitere slike skoler, men tilbakemeldingene har i de fleste tilfellene vært at spørsmålene i undersøkelsen ikke er relevante.

De videregående skolene er fordelt på tre utvalg med ca. én tredjedel av skolene fra hvert fylke i hvert av utvalgene. Kommunene og de videregående skolene er i utgangspunktet ikke trukket tilfeldig, men fordelt på utvalgene innenfor fylkene

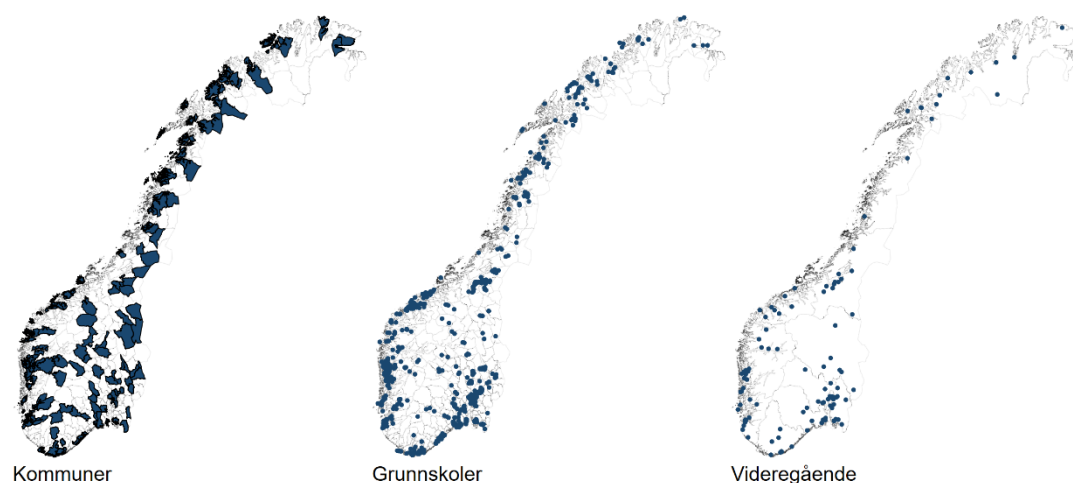
---

¹ Svalbard regnes som egen kommune, tilhørende Troms og Finnmark fylke.

² Arendal, Bergen, Bærum, Fredrikstad, Kristiansand, Oslo, Sandnes, Stavanger, Tromsø og Trondheim.

(før regionreformen) etter kriterier som størrelse, geografi, kommunetype og skoletype. Der det var mulig å velge mellom flere kommuner eller videregående skoler som tilfredsstilte de samme kriteriene, ble det trukket tilfeldig. I praksis var slik tilfeldig trekking bare aktuelt i fylker med særlig mange små kommuner eller mange videregående skoler. I de ti større kommunene som er med hver gang, er en tredjedel av grunnskolene med hver gang, og utvalget av skoler ble trukket tilfeldig.

Figur 2.1 viser den geografiske beliggenheten til henholdsvis grunnskoler, videregående skoler og kommuner som ble invitert til å besvare vårens undersøkelse og illustrer den geografiske spredningen til disse. I tillegg vises hvilke skoler som ble invitert til å delta i lærerundersøkelsen.

Figur 2.1 Den geografiske beliggenheten til inviterte grunnskoler, videregående skoler og kommuner.

Når det gjelder fylkeskommunene besvarte fem av elleve vårens undersøkelse. De resterende åpnet aldri undersøkelsen.

2.1 Overordnet om bakgrunnsvariabler

Som nevnt er dette hovedsakelig en deskriptiv rapport hvor vi undersøker forskjeller mellom respondenter basert på ulike bakgrunnsvariabler eller kjennetegn. Alle spørsmålene krysses med respondentgruppene, som består av skoleleder grunnskole, skoleleder videregående, skoleeier kommune og skoleeier fylke. Videre undersøkes svarfordelingen til hver respondentgruppe på ulike bakgrunnsvariabler, vist i tabell 2.1.

Skoletype 4-delt er svarfordelingen fordelt på barneskoler, ungdomsskoler, 1-10 skoler og videregående skoler. Skoletype 5-delt skiller i tillegg mellom

barneskoler som kun har 1.-4. trinn, men denne bakgrunnsvariabler rapporteres det sjeldent på fordi gruppen blir så liten. Videre har vi grunnskolestørrelse, som deler grunnskolene inn i tre størrelser: under 100 elever; mellom 100 og 299 elever; og over 300 elever.

Tabell 2.1 Bakgrunnsvariabler for respondentgruppene

Tema	Grunnskole	Videregående	Kommune	Fylkeskommune
Responenttype	X	X	X	X
Skoletype 4-delt	X	X		
Skoletype 5-delt	X	X		
Grunnskolestørrelse	X			
Videregående type		X		
Videregående størrelse		X		
Skolestørrelse	X	X		
Landsdel	X	X	X	X
Fylke	X	X	X	
Kommunestørrelse	X	X	X	
Sentralitetsindeks	X	X	X	

Vi har to kjennetegn som bare gjelder for videregående. Videregående type er svarene fordelt på skoler som kun har studieforbereende studieretninger, har både studieforbereende- og yrkesfaglige studieretninger, og skoler som bare har yrkesfaglige studieretninger. Den andre variabelen er videregående størrelse, som skiller mellom skoler med under 250 elever, mellom 250 og 599 elever, og over 600 elever. Den siste skolerelaterte variabelen er skolestørrelse. Her deles skolene inn de minste, de mellomste og de største, basert på de respektive skolestørrelsesvariablene for grunnskoler og videregående.

Når det gjelder geografiske kjennetegn har vi først landsdel, som tar utgangspunkt i fylkene før 2020. Dette gjøres for å beholde historikken samt unngå for store geografiske områder. De ulike landsdelene består av følgende tidligere fylker: *Oslo-området*: Oslo og Akershus, *Øst-Norge*: Østfold, Hedmark, Oppland, Buskerud, Vestfold og Telemark, *Sør- og Vest-Norge*: Aust-Agder, Vest-Agder, Rogaland, Hordaland, Sogn og Fjordane og Møre og Romsdal, *Midt- og Nord-Norge*: Trøndelag, Nordland, Troms og Finnmark.

Videre undersøkes variasjoner fordelt på fylkene etter regionreformen. For grunnskoler, videregående og kommuner ser vi også på forskjeller mellom kommuner, og skoler i kommuner, av ulik størrelse. Kommunene deles inn i tre kategorier: mindre enn 3 000 innbyggere; mellom 3 000 og 9 999 innbyggere; og 10 000 eller flere innbyggere.

Til slutt ser vi på forskjeller mellom kommuner av ulik sentralitet, og på skoler som ligger i kommuner med ulik sentralitet. Sentralitetsindeksen er hentet fra SSB. Dette er en indeks som klassifiserer kommuner etter tilgangen på arbeidsplasser og servicefunksjoner, hvor høyere verdier indikerer høyere sentralitet (se SSB-notat 2020/4). SSB har i utgangspunktet delt inn kommunene inn i seks intervaller, hvor intervallene ble laget slik at det ikke skulle bli for få innbyggere i noen gruppe. For å presentere mer oversiktlige tabeller og figurer har vi slått sammen intervallene til tre kategorier: mest sentrale; mellomsentrale; og minst sentrale.

2.2 Overordnet om antall respondenter og svarprosent

Tabell 2.2 viser bruttoutvalg og status fordelt på respondentgruppene skoleleder grunnskole, skoleleder videregående, skoleeier kommune og skoleeier fylkeskommune. Kategorien *godkjent* henviser her til de respondentene som har gjennomgått hele undersøkelsen. *Godkjent – noen svar* henviser til respondenter som ikke har fullført, men svart på minst 30 prosent av spørsmålene i sin gruppe. *Ikke godkjent – noen svar* er dermed de respondentene som har svart på mindre enn 30 prosent. Disse tas ut av datamaterialet for å unngå at eksempelvis respondenter som klikker seg gjennom de første sidene av undersøkelsene for å kikke på den inkluderes og for å unngå en kunstig høy svarprosent. Den nest siste kategorien består av dem som *ikke har svart*. Kategorien *frafalt* henviser til de respondentene som aktivt har gitt beskjed om at de ikke ønsker eller har mulighet til å svare. Under gjennomføringen fikk vi også tilbakemelding om at en skole i utvalget var nedlagt. Denne er ikke tatt med i utregningen av svarprosent.

Tabell 2.2 Bruttoutvalg og status etter respondentgruppe, antall

Respondent	Godkjent	Godkjent, noen svar	Ikke godkjent	Ikke svart	Frafalt	Totalt
Skoleleder grunnskole	408	64	86	290	49	897
Skoleleder videregående	68	12	14	31	7	132
Skoleeier kommune	69	6	10	34	4	123
Skoleeier fylke	5	0	3	3	0	11
Totalt	550	82	113	358	60	1163

For å gi et bilde av gruppen *ikke godkjent* – noen svar viser tabell 2.3 maksimalt antall svar for hver respondentgruppe, samt gjennomsnitt og median for både ekskluderte og inkluderte respondenter.

Tabell 2.3 Sammenligning, godkjente og ikke godkjente svar

Respondent	Svarstatus	Gjennomsnitt	Median	Maks antall svar
Skoleleder grunnskole	Ikke godkjent	23,3	19	41
	Godkjent	99,7	103	139
Skoleleder videregående	Ikke godkjent	38,3	43	51
	Godkjent	126,7	137,5	172
Skoleeier kommune	Ikke godkjent	15,8	15,5	17
	Godkjent	56,9	58	70
Skoleeier fylke	Ikke godkjent	15	15	15
	Godkjent	73,4	72	88

Tabellen viser at respondentene som ikke ble godkjent har avgitt svært få svar sammenlignet med gjennomsnittet i sin gruppe. Videre viser analyser at det ikke er noe systematikk i hvor disse avslutter undersøkelsen. Det er rimelig å anta at resultatene ikke ville blitt endret ved en eventuell inklusjon.

Endelig svarprosent relatert til bruttoutvalg og populasjonen er vist i tabell 2.4. Populasjonstallene for grunnskoler og kommuner er hentet fra GSI (2020/2021), videregående fra Pedlex (2019/2020).

Tabell 2.4 Bruttoutvalg, populasjon (antall) og svarprosent

	Skoleleder grunnskole	Skoleleder videregående	Skoleeier kommune	Skoleeier fylkeskommune
Bruttoutvalg	897	132	123	11
Populasjon	2687	391	357	11
Godkjente svar	472	80	75	5
Svarprosent bruttoutvalg	52,6	60,6	61,0	45,5
Andel av populasjon som har deltatt	17,6	20,5	21,0	45,5

2.3 Grunnskoleutvalget: 52,6 prosent deltagelse

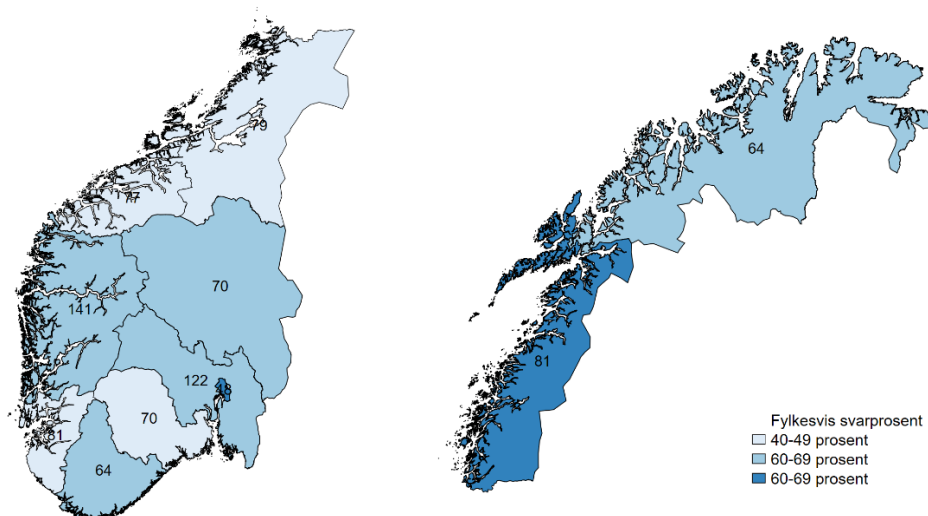
Fra en populasjon på 2 687 ordinære grunnskoler ble 897 invitert til å besvare undersøkelsen. Av disse gjennomførte 408 hele undersøkelsen, mens 105 besvarte deler av den. Av de som delvis besvarte undersøkelsen hadde kun 64 nok svar til å bli godkjent. Dermed blir det totale antallet grunnskoler i undersøkelsen 472. Det er 290 som ikke har åpnet eller svart på undersøkelsen, mens 49 skoleledere aktivt ga beskjed om at de ikke ønsket å delta.

Svarprosenten for denne gruppen har vært varierende de siste årene. Våren 2021 ble skolene stengt i perioden undersøkelsen pågikk, og kun 35,5 prosent besvarte undersøkelsen. Ekstraspørningen om koronasituasjonen oppnådde derimot en svarprosent på 70,7 prosent. Høsten 2020 var svarprosenten rundt det vi normalt pleier å oppnå, på rundt 57 prosent. En deltagelse på 52,6 prosent er altså noe lavere, men kan kanskje forklares med at våren 2021 også var en periode med stor belastning og variasjon i hvordan skolene har kunnet gjennomføre undervisningen.

Tabell 2.5 viser hvordan utvalget var sammensatt etter fylke, populasjon, bruttoutvalg og hvilken svarprosent som ble oppnådd. Svarprosenten varierer noe mellom fylkene (se også figur 2.2). Den høyeste svarprosenten finner vi i Oslo, hvor 66,7 prosent av skolelederne besvarte undersøkelsen. Den laveste andelen skoler besvarte undersøkelsen i Møre og Romsdal, Vestfold og Telemark og Trøndelag. For øvrig er deltagelsen over 44 prosent for samtlige fylker.

Tabell 2.5 Populasjon, bruttoutvalg (antall) og svarprosent grunnskoler etter fylke

Fylke	Populasjon	Utvalg	Antall svar	Svarprosent
Oslo	147	48	32	66,7
Rogaland	235	81	39	48,1
Møre og Romsdal	183	77	36	46,8
Nordland	181	81	51	63,0
Viken	514	122	66	54,1
Innlandet	222	70	40	57,1
Vestfold og Telemark	207	70	32	45,7
Agder	172	64	35	54,7
Vestland	383	141	72	51,1
Trøndelag	252	79	35	44,3
Troms og Finnmark	191	64	34	53,1
Totalt	2687	897	472	52,6

Figur 2.2 Svarprosent grunnskoler etter fylke, antall i utvalget vist per fylke

I tabell 2.6 og 2.7 vises svarprosent for grunnskolene sortert på henholdsvis landsdel og skoletype, samt landsdel og skolestørrelse. Tabell 2.5 viser at svarprosenten totalt sett er relativ lik mellom barneskoler og 1-10 skoler. Ungdomsskoler ligger noe over de øvrige. Når det gjelder landsdel er svarprosenten høyest blant skolene lokalisert i Oslo-området, og relativt lik ellers i landet. 1-10 skoler i Oslo-området skiller seg ut ved å ha en særlig lav svarprosent.

Tabell 2.6 Svarprosent grunnskole etter landsdel og skoletype

Landsdel	Barneskole %	Ungdomsskole %	1 – 10 skole %	Totalt %
Oslo-området	60,8	73,3	35,3	60,5
Øst-Norge	50,9	71,4	50,0	51,1
Sør- og Vest-Norge	50,7	57,5	46,7	50,1
Midt- og Nord-Norge	52,9	57,4	53,8	53,6
Totalt	52,7	63,1	49,3	52,6

Tabell 2.7 viser videre at deltagelsen er ganske lik blant skoler av ulik størrelse innad i landsdelen. De minste skolene i Midt- og Nord-Norge har den laveste deltagelsen på 45,7 prosent.

Tabell 2.7 Svarprosent grunnskole etter landsdel og skolestørrelse

Landsdel	Under 100 %	100 – 299 %	300 og over %	Totalt %
Oslo-området	57,1	63,6	59,5	60,5
Øst-Norge	63,6	46,7	48,1	51,1
Sør- og Vest-Norge	45,7	53,5	49,5	50,1
Midt- og Nord-Norge	51,1	50,0	63,5	53,6
Totalt	51,2	51,9	54,7	52,6

Tabellene 2.8 og 2.9 viser hvordan nettoutvalget, altså de grunnskolene som har deltatt i undersøkelsen, er sammensatt etter landsdel, skoleslag og skolestørrelse sammenlignet med populasjonen av grunnskoler.

Tabell 2.8 Sammensetning av nettoutvalg grunnskoler etter landsdel og skoletype sammenlignet med populasjonen

Landsdel	Barneskole		Ungdomsskole		1 – 10 skole		Totalt	
	Utvalg	Pop.	Utvalg	Pop.	Utvalg	Pop.	Utvalg	Pop.
Oslo-området	9,5	9,3	5,1	3,7	1,3	2,3	15,9	15,3
Øst-Norge	11,9	15,4	4,4	5,3	3,8	4,5	20,1	25,2
Sør- og Vest-Norge	23,9	21,8	7,2	6,1	7,4	8,3	38,6	36,2
Midt- og Nord-Norge	11,4	10,5	3,6	2,7	10,4	10,0	25,4	23,2
Totalt	56,8	57,0	20,3	17,8	22,9	25,2	100,0	100,0

Tabell 2.8 viser at det ikke er store forskjeller mellom nettoutvalget og populasjonen når man ser på totalen for den enkelte skoletype. Forskjellen er på det meste på 2,5 prosentpoeng. Ser vi på landsdel er det noe større forskjell, og vi kan se at Øst-Norge er litt underrepresentert. Når det gjelder skolestørrelse er deltagelsen også svært nærme det man finner i populasjonen. For totalen for de ulike skolestørrelsesgruppene er det omtrent ikke forskjeller. Heller ikke når vi ser innad i landsdelen er det forskjeller på mer enn 3,3 prosentpoeng.

Tabell 2.9. Sammensetning av nettoutvalg grunnskoler etter landsdel og skolestørrelse sammenlignet med populasjonen

Landsdel	Under 100		100 – 299		300 og over		Totalt	
	Utvalg	Pop.	Utvalg	Pop.	Utvalg	Pop.	Utvalg	Pop.
Oslo-området	0,8	0,9	4,4	4,2	10,6	10,2	15,9	15,3
Øst-Norge	5,9	5,5	8,9	12,2	5,3	7,6	20,1	25,2
Sør- og Vest-Norge	10,2	10,1	18,0	15,6	10,4	10,5	38,6	36,2
Midt- og Nord-Norge	10,0	10,0	8,5	8,6	7,0	4,7	25,4	23,2
Totalt	26,9	26,5	39,8	40,5	33,3	33,0	100,0	100,0

Tabell 2.10 indikerer at fordelingen i nettoutvalget mellom offentlig og privat organisering samt målform korresponderer godt med fordelingen i populasjonen.

Tabell 2.10 Sammensetning av nettoutvalg grunnskoler etter organisering og målform

Type	Populasjon %	Utvalg %
Offentlig	91,2	92,8
Privat	8,8	7,2
Bokmål	79,1	78,6
Nynorsk	20,4	21,2
Samisk/bokmål	0,2	0,2
Annet	0,2	0,0

2.4 Videregåendeutvalget: 60,6 prosent deltagelse

I utgangspunktet ble 132 videregående skoler invitert til undersøkelsen. Utvalget er hentet fra en populasjon bestående av 391 skoler. Totalt 80 besvarelser ble godkjent, 31 skoler svarte ikke på undersøkelsen og syv oppga at de ikke ønsket å delta. Dette gir en svarprosent på 60,6, som er lavere det vi oppnådde høsten 2020, men omtrent tilsvarende det vi oppnådde våren 2019, som er sist gang undersøkelsen ble gjennomført på dette tidspunktet før korona-pandemien.

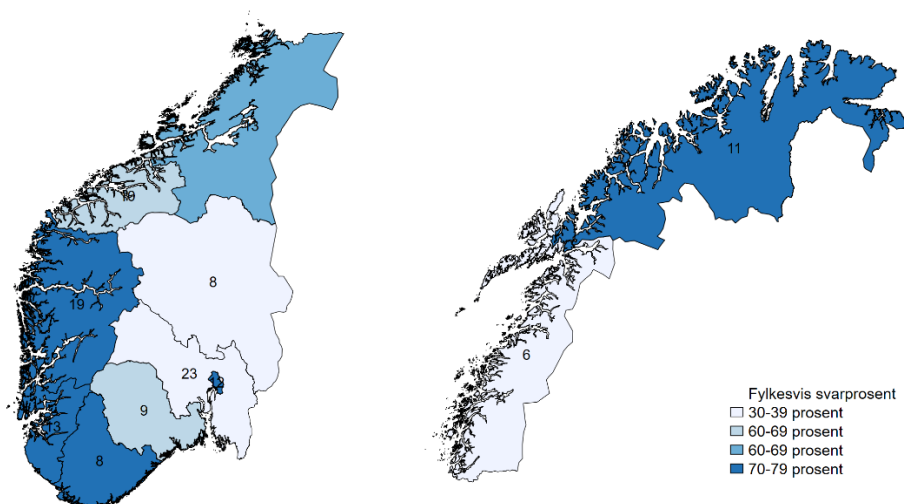
Tabell 2.11 oppsummerer populasjonen og utvalget sortert på fylke samt hvilken svarprosent som ble oppnådd.

Tabell 2.11 Populasjon, bruttutvalg (antall) og svarprosent videregående skoler etter fylke

Fylke	Populasjon	Utvalg	Antall svar	Svarprosent
Oslo	33	12	9	75,0
Rogaland	36	13	10	76,9
Møre og Romsdal	27	10	6	60,0
Nordland	19	6	2	33,3
Viken	74	23	9	39,1
Innlandet	30	8	3	37,5
Vestfold og Telemark	27	9	5	55,6
Agder	23	8	6	75,0
Vestland	57	19	14	73,7
Trøndelag	39	13	8	61,5
Troms og Finnmark*	26	11	8	72,7
Totalt	391	132	80	60,6

* Inkludert Svalbard

Svarprosenten for de videregående skolene varierer betydelig mellom fylkene (se også figur 2.3). Samtlige fylker, med unntak av Viken og Innlandet og Nordland, har deltagelse på over 50 prosent. Deltagelsen er høyest i Rogaland på nesten 77 prosent, og lavest i Nordland på 33 prosent.

Figur 2.3 Svarprosent videregående skoler etter fylke samt antall vgs i utvalget per fylke

Tabell 2.12 viser at det omtrent ikke forskjeller mellom populasjon og utvalg for de tre ulike typene videregående skoler. Ser vi på landsdel er det derimot noen forskjeller. Blant videregående skoler er Øst-Norge underrepresentert, mens Sør- og Vest-Norge er noe overrepresentert. Skjevhetene vi kan observere mellom landsdelene er størst for kombinerte skoler.

Tabell 2.12 Sammensetning av nettoutvalg videregående skole etter landsdel og skoletype sammenlignet med populasjonen

Landsdel	Studiespes. %		Kombinert %		Yrkesfaglig %		Totalt %	
	Utvalg	Pop.	Utvalg	Pop.	Utvalg	Pop.	Utvalg	Pop.
Oslo-området	7,5	6,6	6,3	9,7	2,5	1,5	16,3	17,9
Øst-Norge	2,5	5,4	11,3	15,3	2,5	3,3	16,3	24,0
Sør- og Vest-Norge	10,0	9,5	26,3	20,2	8,8	6,9	45,0	36,6
Midt- og Nord-Norge	3,8	2,6	16,3	16,6	2,5	2,3	22,5	21,5
Totalt	23,8	24,0	60,0	61,9	16,3	14,1	100,0	100,0

Tabell 2.13 viser at det er noen avvik mellom utvalg og populasjon når det gjelder de mellomste og største skolene. Skolene med mellom 250 og 599 elever er overrepresentert, mens skolene med mer enn 600 elever er underrepresentert. Ser vi

innad i landsdeler er særlig de største og de minste skolene underrepresentert i Øst-Norge, mens samtlige skoletyper er noe overrepresentert i Sør og Vest-Norge. Størst forskjell mellom populasjon og utvalg er det mellom de mellomstore skolene i Midt- og Nord-Norge.

Tabell 2.13 Sammensetning av nettoutvalg videregående etter landsdel og skolestørrelse sammenlignet med populasjonen

Landsdel	Under 250		250 – 599		600 og over		Totalt	
	%		%		%		%	
	Utvalg	Pop.	Utvalg	Pop.	Utvalg	Pop.	Utvalg	Pop.
Oslo-området	5,0	2,6	3,8	6,6	7,5	8,7	16,3	17,9
Øst-Norge	3,8	8,2	8,8	7,7	3,8	8,2	16,3	24,0
Sør- og Vest-Norge	16,3	12,8	16,3	14,3	12,5	9,5	45,0	36,6
Midt- og Nord-Norge	6,3	8,4	13,8	8,4	2,5	4,6	22,5	21,5
Totalt	31,3	32,0	42,5	37,1	26,3	30,9	100,0	100,0

Tabell 2.14 indikerer at fordelingen i nettoutvalget når det gjelder offentlig og privat organisering korresponderer ganske godt med fordelingen i populasjonen. Når det gjelder målform er det noen små skjevheter. Bokmålsskoler er noe underrepresentert, og nynorsk skoler er litt overrepresentert.

Tabell 2.14 Sammensetning av nettoutvalg videregående skoler etter organisering og målform

Type	Populasjon	Utvalg
	%	%
Offentlig	78.5	75
Privat	21.5	25
<hr/>		
Bokmål	78.5	70.0
Nynorsk	14.8	18.8
Bokmål/nynorsk	5.4	10.0
Samisk/bokmål	1.0	1.3

2.5 Kommuneutvalget: 61,0 prosent deltagelse

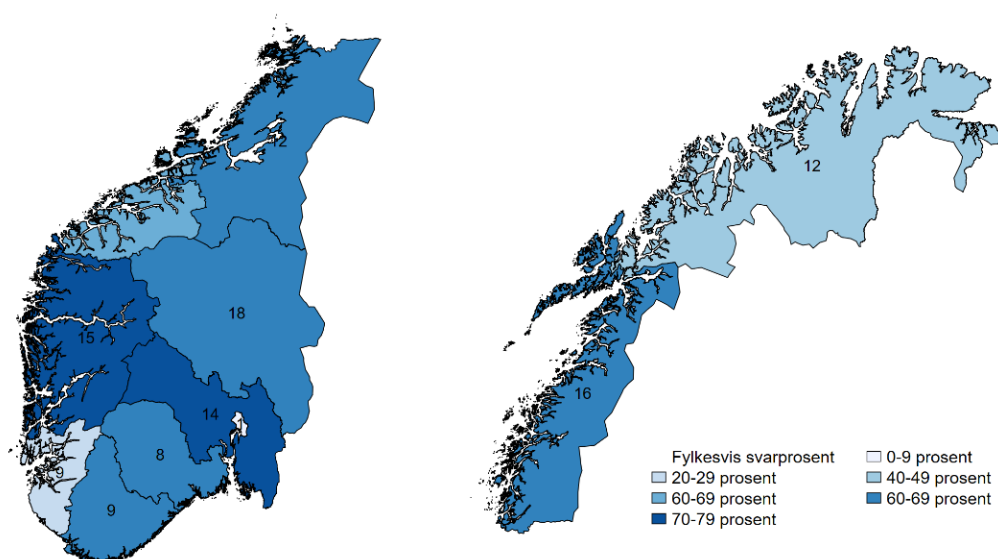
Det var totalt 123 kommuner i vårens spørring, hvorav 75 besvarte undersøkelsen helt eller delvis. Dette gir en deltagelse på 61 prosent. Tidligere år har svarprosent vært på rundt 60, med unntak av ekstraspørringen om koronasituasjonen, så dette er tråd med hva vi normalt oppnår. Totalt 16 kommuner besvarte deler av

undersøkelsen, men 10 av disse svarte på for få spørsmål til å kunne godkjennes. Fire ga aktivt beskjed om at de ikke ønsket å delta. Tabell 2.15 viser hvordan utvalget var sammensatt etter fylke, populasjon, bruttutvalg og hvilken svarprosent som ble oppnådd. I majoriteten av fylkene har minst 60 prosent av de invitererte kommunene svart. Blant de tre fylkene med en svarprosent under 60, er det særlig i Rogaland som skiller seg ut (se også figur 2.4).

Tabell 2.15 Populasjon, bruttutvalg (antall) og svarprosent kommuner etter fylke

Fylke	Populasjon	Utvalg	Antall svar	Svarprosent
Oslo	1	1	0	0,0
Rogaland	23	9	2	22,2
Møre og Romsdal	26	9	5	55,6
Nordland	41	16	10	62,5
Viken	51	14	11	78,6
Innlandet	46	18	12	66,7
Vestfold og Telemark	23	8	5	62,5
Agder	25	9	6	66,7
Vestland	43	15	11	73,3
Trøndelag	38	12	8	66,7
Troms og Finnmark	40	12	5	41,7
Total	357	123	75	61,0

* Inkludert Svalbard

Figur 2.4 Svarprosent kommuner etter fylke, antall i utvalget vist per fylke

Tabell 2.16 viser at svarprosenten varierer en del etter kommunestørrelse og landsdel. De minste kommunene skiller seg ut med lavere deltagelse. Når det gjelder landsdel er svarprosenten høyest i Oslo-området og Øst-Norge.

Tabell 2.16 Svarprosent kommuner etter landsdel og innbyggertall

Landsdel	Under 3000 %	3000 til 9999 %	10,000 og mer %	Totalt %
Oslo-området	100.0	100.0	66.7	75.0
Øst-Norge	63.6	50.0	90.0	66.7
Sør- og Vest-Norge	50.0	68.8	50.0	57.1
Midt- og Nord-Norge	47.4	70.0	63.6	57.5
Totalt	53.7	64.1	65.1	61.0

Tabell 2.17 viser landsdel og innbyggertall for kommunene som deltok i undersøkelsen (nettutvalget) sammenlignet med alle kommuner i Norge (populasjonen).

Fordelingen av kommunene som har besvart undersøkelsen avviker noe fra det vi finner i populasjonen. Tabellen viser samlet sett at de største kommunene er litt overrepresentert, mens de minste er litt underrepresentert. Ser man på totalen for landsdel er det kun små forskjeller. Innad i landsdeler er det bare en forskjell mellom utvalg og populasjon på mer enn tre prosentpoeng, og det er for de minste kommunene i Midt- og Nord-Norge.

Tabell 2.17 Sammensetning av nettutvalg kommuner etter landsdel og innbyggertall sammenlignet med populasjonen

Landsdel	Under 3000 %		3000 til 9999 %		10,000 og mer %		Totalt %	
	Utvalg	Pop,	Utvalg	Pop,	Utvalg	Pop,	Utvalg	Pop,
Oslo-området	1.3	0.3	1.3	0.3	5.3	5.1	8.0	5.6
Øst-Norge	9.3	8.1	8.0	11.0	12.0	9.3	29.3	28.4
Sør- og Vest-Norge	6.7	9.6	14.7	12.4	10.7	11.0	32.0	32.9
Midt- og Nord-Norge	12.0	18.0	9.3	8.7	9.3	6.5	30.7	33.1
Totalt	29.3	36.0	33.3	32.3	37.3	31.7	100.0	100.0

2.6 Representativitet og gjennomføring

Spørringene for Utdanningsdirektoratet ble gjennomført i perioden 3. mars til 15. april 2021. Undersøkelsen ble distribuert elektronisk til alle fire målgruppene, og det ble gitt i alt fem purringer, omtrent en per uke. Vi har ikke fått henvendelser om tekniske problemer i forbindelse med gjennomføringen.

Spørreskjemaet er utarbeidet i samarbeid mellom Utdanningsdirektoratet og NIFU. Utdanningsdirektoratet har laget det første utkastet. NIFU har kommet med forslag til endringer når det gjelder utformingen av spørsmålene, men har i hovedsak latt oppdragsgiver selv bestemme innholdet i disse. Spørsmålene er også pilotert og gjennomgått av en referansegruppe bestående av representanter fra målgruppene.

Generelt er svarprosentene i tråd med det som har blitt oppnådd i tidligere gjennomføringer for samtlige respondentgrupper. Sammenligninger mellom utvalg og populasjon avslørte heller ingen alvorlige avvik. Vi vurderer derfor representativiteten som god. Likevel vet vi ikke årsakene til at noen respondenter ikke besvarer undersøkelsen, selv om vi gjør analyser av representativitet på utvalgte variabler (som skoletype og kommunestørrelse). Dette gjelder utvalgsundersøkelser generelt. Som alltid bør resultatene tolkes med en viss varsomhet.

2.7 Hvem svarer på undersøkelsen?

For å få mer kunnskap om hvem som besvarte undersøkelsen ba vi skolelederne og skoleeierne oppgi dette. Fordelingen vises i tabell 2.18.

Tabell 2.18 'Hvem svarer på vegne av skolen?', flere kryss mulig

Respondenttype	Barneskole	Ungdoms-skole	1 – 10 skole	Videregående	Totalt
	%	%	%	%	%
Rektor	95.9	96.9	95.4	92.5	95.5
Assisterende rektor	2.2	3.1	2.8	6.3	3.1
Inspektør	1.9	1.0	0.9	0.0	1.3
Avdelingsleder	0.4	1.0	0.0	5.0	1.1
Annet	0.0	0.0	3.7	2.5	1.1
Totalt (N)	268	96	108	80	552

Ved både grunnskolene og de videregående skolene var rektor i de aller fleste tilfellene involvert i besvarelsen. Ved svært få skoler var inspektør, assisterende rektor og avdelingsleder også med, enten i tillegg til eller i stedet for rektor. Ved de videregående skolene spiller assisterende rektor og avdelingsleder en noe større rolle i utfyllingen enn ved grunnskolene. Det at skolene kunne krysse av for mer enn ett alternativ gjør at summen overstiger 100 prosent ved alle skoleslagene. Av de som svarer 'annet' oppgis daglig/administrasjonsleder, skolesekretær og kommunedirektør.

Lignende spørsmål ble stilt til skoleeierne. I tabell 2.19 vises hvem som svarer på undersøkelsen på vegne av skoleeierne i kommunen/fylkeskommunen.

Tabell 2.19 'Hvem svarer på undersøkelsen på vegne av kommunen/fylkeskommunen?', flere kryss mulig

Respondenttype	Kommune (%)	Fylkeskommune (antall)
(Fylkes)rådmann, assisterende rådmann og lignende	9.3	0
Skolefaglig ansvarlig (eksempel utdanningsdirektør, skolesjef, oppvekstsjef, seksjonssjef for skole)	82.7	3
Seksjonsleder, avdelingsleder og lignende stillinger på mellomledernivå	1.3	2
Rådgiver, konsulent, førstesekretær, og lignende)	6.7	1
Annet	2.7	0

I kommunene og fylkeskommunene er det først og fremst skolefaglig ansvarlige som har besvart undersøkelsen. Vi ser at summen av de som har svart overstiger antallet skoleeiere som er med, noe som betyr at mer enn en person er involvert. Blant kommunene som benyttet seg av 'annet', oppgir en at rektor har besvart undersøkelsen og en at den er besvart av skolefaglig rådgiver.

3 Beredskap og forebygging av alvorlige hendelser

Utdanningsdirektoratet har siden 2009 samarbeidet med politiet for å sikre et godt beredskapsarbeid i kommunene og fylkeskommunene. Hovedfokus for arbeidet er å forebygge alvorlige hendelser på skolene. En alvorlig hendelse defineres som en tilsiktet hendelse der våpen eller annen form for vold brukes eller trues med å tas i bruk. Det kan for eksempel være hendelser som skoleskyting, knivangrep, bombetrussel, gisseltaking og masseslagsmål. I 2013 utarbeidet Utdanningsdirektoratet og Politidirektoratet en veileder om å forebygge og håndtere alvorlige hendelser i barnehage og skole. Veilederen ble sist revidert i 2019 (Utdanningsdirektoratet, 2019).

Skolelederne på grunnskole og videregående skoler fikk i spørringene våren 2021 spørsmål om arbeidet med forebygging av alvorlige hendelser i skolen. Skolelederne har fått de samme spørsmålene åtte ganger tidligere: våren 2010, våren 2012, høsten 2014, høsten 2015, høsten 2016, høsten 2017, høsten 2018 og høsten 2019. Spørsmålene stilt i vårens undersøkelse er identiske med tidligere undersøkelser, og vi sammenligner årets resultater med resultater fra 2017 (Waa-gene, Larsen, Vaagland & Federici, 2017), 2018 (Rogde, Federici, Vaagland & Wollscheid, 2018) og 2019 (Rogde, Federici, Pedersen & Wollscheid, 2019)

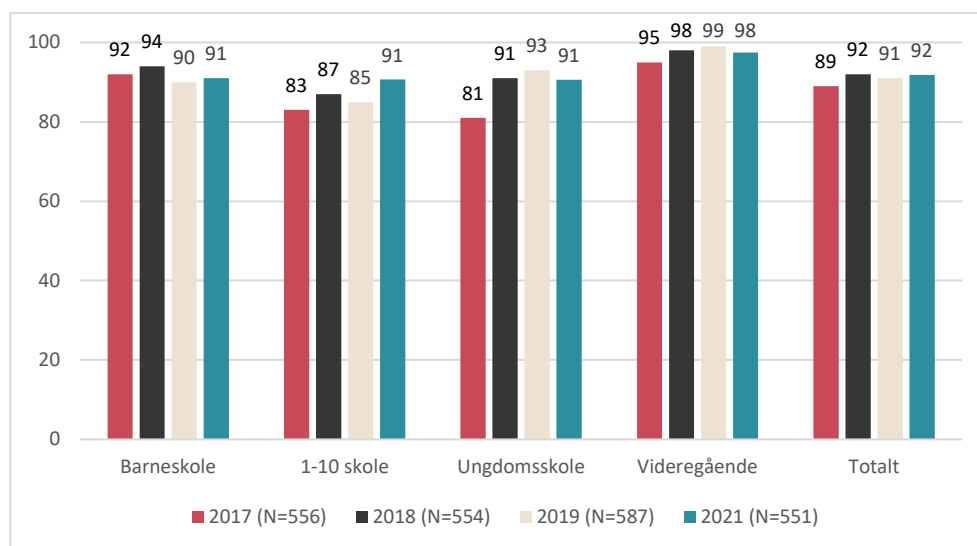
3.1 De fleste skoler har beredskapsplaner for å dekke alvorlige skolehendelser

Skoleledere på grunnskole og videregående skole ble spurt om skolen har beredskapsplaner for å dekke alvorlige skolehendelser. Tabell 3.1 viser andelen skolelederne på grunnskoler og videregående skoler som har svart «ja» etter skolestørrelse. Grunnskoler med mindre en 100 elever regnes som små grunnskoler. De mellomstore grunnskolene har mellom 100 og 299 elever, mens store skoler har 300 elever eller flere. Små videregående skoler har mindre enn 250 elever, mellomstore har mellom 250 og 599 elever. De store videregående skolene har 600 elever eller flere.

Tabell 3.1 'Har skolen beredskapsplaner for å dekke alvorlige skolehendelser?', andel skoleledere som svarer «ja» etter skolestørrelse

Kategori	Liten %	Mellomstor %	Stor %	Totalt %
Skoleleder grunnskole	87	90	95	91
Skoleleder videregående	96	97	100	98
Totalt (N)	151	222	178	551

Nesten alle skolene oppgir at de har beredskapsplaner for å dekke alvorlige skolehendelser. Blant de videregående skolene oppgir 98 prosent at de har beredskapsplaner. Andelen er noe lavere blant grunnskolene, 91 prosent. Det ser også ut til å være noe forskjell på tvers av skolestørrelser. Blant grunnskolene oppgir en høyere andel av de store skolene å ha beredskapsplaner sammenlignet med de små skolene. Forskjellen på tvers av skolestørrelse er mindre blant de videregående skolene. For grunnskolene finner vi også betydelige forskjeller mellom mer og mindre sentrale skoler, der andelen som har beredskapsplaner er høyere blant skoler i de mest sentrale kommunene.

Figur 3.1 'Har skolen beredskapsplaner for å dekke alvorlige skolehendelser?', andel skoleledere som svarer «ja» etter skoletype (2017, 2018, 2019 og 2021), prosent

Også i spørningene i 2017, 2018 og 2019 ble skoleledere spurt om skolen har beredskapsplaner. Det er ikke det samme utvalget som besvarer spørningene hver gang, men det er likevel interessant å sammenligne resultatene over tid ettersom utvalget av skoler er representativt.

Andelen skoleledere som rapporterer at skolen har beredskapsplaner for å dekke alvorlige hendelser har ligget omkring 90 prosent de siste årene, 92 prosent i 2021. Se figur 3.1. Andelen har hele veien vært høyest blant de videregående skolene, tilnærmet alle skolelederne svarer «ja» på dette spørsmålet. Videre ser vi at

det har vært en økning i andel 1–10 skoler og ungdomsskoler med beredskapsplaner de siste årene. Analyser viser at forskjellene mellom de ulike skoletypene ikke er betydelige, det har de heller ikke vært de siste årene.

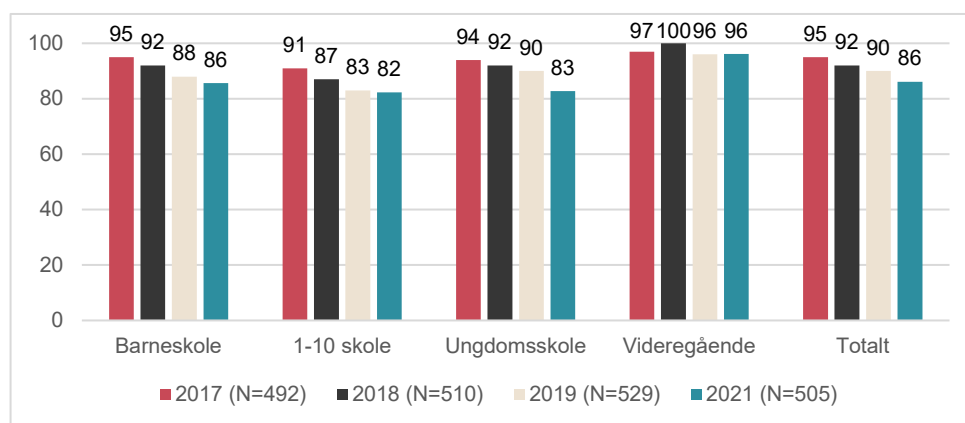
Skoleledere som svarte at de *har* beredskapsplaner ble spurt om skolen har utarbeidet eller forbedret sine beredskapsplaner for alvorlige skolehendelser de siste tre skoleårene. Hvis ja – om de har gjort det alene, sammen med skoleeier eller lokalt politi eller med begge deler.

Tabell 3.1 'Har skolen utarbeidet eller forbedret sine beredskapsplaner for alvorlige skolehendelser de siste tre skoleårene, enten alene eller i samarbeid med skoleeier og/eller lokalt politi?', etter skoletype

Kategori	Barneskole	Ungdomsskole	1-10 skole	Videregående	Totalt
	%	%	%	%	%
Ja, med skoleeier	41	33	29	40	37
Ja, med lokalt politi	3	8	2	9	4
Ja, med både skoleeier og lokalt politi	14	28	24	28	21
Ja, alene	27	14	27	19	24
Nei	15	17	18	4	14
Totalt N	244	87	96	78	505

De fleste skolene svarer at de har utarbeidet eller forbedret sine beredskapsplaner i løpet av de siste tre skoleårene. En høy andel har gjort det i samarbeid med skoleeiere (37 prosent). Videre har 24 prosent av skolene gjort det alene, og 21 prosent har gjort det i samarbeid med både skoleeier og lokalt politi.

Samme spørsmål har også blitt stilt ved tidligere undersøkelser, se figur 3.2. Siden 2017 har andelen som svarer at de har utarbeidet eller forbedret sine beredskapsplaner gått noe ned blant barneskoler, 1–10 skoler og ungdomsskoler. Andelen blant de videregående skolene har vært relativt stabil i samme periode.

Figur 3.2 'Har skolen utarbeidet eller forbedret sine beredskapsplaner for alvorlige skolehendelser de siste tre skoleårene, enten alene eller i samarbeid med skoleeier og/eller lokalt politi?', andel skoleledere som svarer «ja» etter skoletype (2017, 2018, 2019 og 2021), prosent

Skoleledere som svarte at skolen *ikke* har beredskapsplaner for å dekke alvorlige skolehendelser ble spurt om de har planer om å utarbeide planene i løpet av skoleåret 2020–2021. Kun 45 skoleledere svarte på spørsmålet. Vi oppgir derfor svarene i antall, ikke prosent her i tabell 3.3. Som vi ser svarer 18 av de 45 skolelederne at de ikke har planer om å utarbeide beredskapsplaner i løpet av 2020–2021. Ni av skolelederne svarer at de har planlagt å utarbeide beredskapsplaner alene, mens resten har svart at de skal utvikle planene sammen med skoleeier og/eller lokalt politi.

Tabell 3.2 'Har skolen planlagt å utarbeide beredskapsplaner i løpet av skoleåret 2020-2021, enten alene eller i samarbeid med skoleeier og/eller lokalt politi?', etter skoletype

Kategori	Barneskole N	1-10 skole N	Ungdomsskole N	Videregående N	Totalt N
Ja, med skoleeier	4	3	1	0	8
Ja, med lokalt politi	2	1	1	0	4
Ja, med både skoleeier og lokalt politi	3	0	3	0	6
Ja, alene	5	2	1	1	9
Nei	10	4	3	1	18
Totalt (N)	24	10	9	2	45

3.2 Halvparten av skolene har gjennomført beredskapsøvelser

Alle skolelederne ble spurt om skolen har holdt beredskapsøvelser i løpet av de siste tre skoleårene (2018–2019, 2019–2020 og/eller 2020–2021), og i så fall hvem øvelsen ble holdt for. Tabell 3.4 viser fordelingen etter skoletype.

Tabell 3.3 'Har skolen holdt beredskapsøvelser i løpet av de tre siste skoleårene (2018–2019, 2019–2020 og/eller 2020–2021)?', etter skoletype

Kategori	Barneskole %	1-10 skole %	Ungdoms- skole %	Videregående %	Totalt %
Ja, bare med ledelsen	8	8	4	25	10
Ja, med ledelsen og lærere	27	24	26	32	27
Ja, med ledelsen, lærere og elever	15	12	12	15	14
Nei	43	48	54	27	43
Vet ikke	7	8	4	1	6
Totalt (N)	265	107	95	79	546

Halvparten av skolelederne svarer at de har holdt beredskapsøvelse ved skolen i løpet av de siste tre skoleårene. Blant de som har holdt øvelse, har de fleste gjort det med ledelsen og lærere. Det gjelder for alle skoletypene. Det er en høyere andel

blant de videregående skolene som svarer at de har holdt beredskapsøvelse (72 prosent) enn blant grunnskolene.

Videre ser vi forskjeller mellom skolene i små, mellomstore og store kommuner. Tabell 3.5 viser fordelingen blant skoleledere i grunnskolen etter kommune-størrelse. Halvparten av skolelederne i de store kommunene rapporterer at de har holdt beredskapsøvelse i løpet av de siste tre årene. Én av fire skoleledere rapporterer det samme blant de små kommunene. Forskjellene mellom ulike kommune-størrelser er betydelige.

Tabell 3.4 'Har skolen holdt beredskapsøvelser i løpet av de tre siste skoleårene (2018/2019, 2019-2020 og/eller 2020-2021)?', skoleleder grunnskole etter kommune-størrelse

Kategori	Under 3 000 %	3 000 til 9 999 %	10 000 og mer %	Totalt %
Ja, bare med ledelsen	2	10	7	7
Ja, med ledelsen og lærere	7	23	29	26
Ja, med ledelsen, lærere og elever	15	8	15	13
Nei	66	49	44	47
Vet ikke	10	10	5	7
Totalt (N)	41	98	327	466

Tabell 3.6 viser hvordan svarene fra skoleledere i grunnskole og videregående skole på spørsmål om de har holdt beredskapsøvelse fordeler seg etter landsdel.

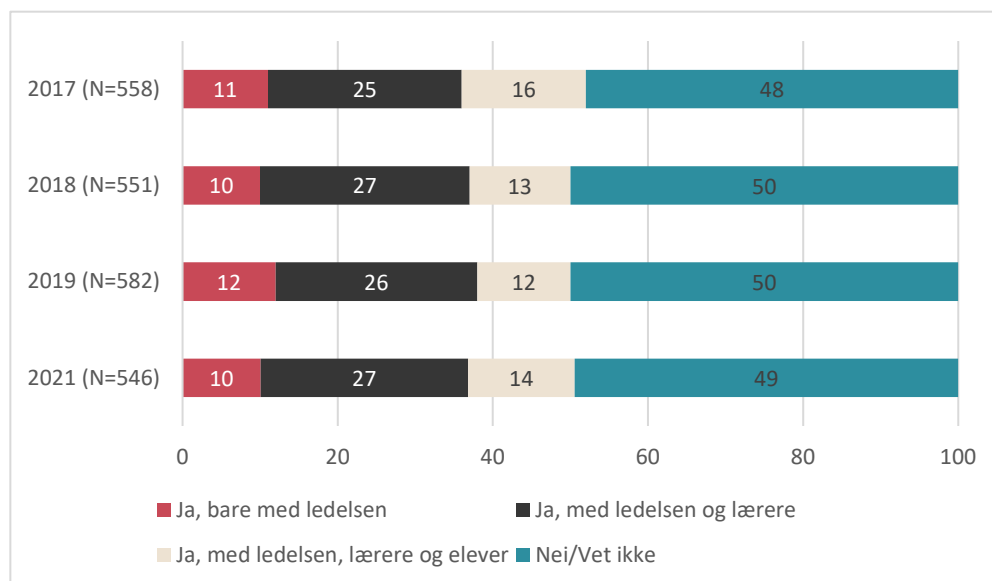
Tabell 3.5 'Har skolen holdt beredskapsøvelser i løpet av de tre siste skoleårene (2018/2019, 2019-2020 og/eller 2020-2021)?', etter landsdel

Kategori	Oslo-området %	Øst-Norge %	Sør- og Vest-Norge %	Midt- og Nord-Norge %	Totalt %
Ja, bare med ledelsen	7	9	13	9	10
Ja, med ledelsen og lærere	51	20	22	25	27
Ja, med ledelsen, lærere og elever	18	13	12	13	14
Nei	19	48	49	47	43
Vet ikke	5	10	4	6	6
Totalt (N)	87	107	217	135	546

Andelen skoleledere som svarer at de har holdt beredskapsøvelse i løpet av de siste tre skoleårene er høyest blant skolene i Oslo-området, og da særlig beredskapsøvelser med ledelsen og lærere (51 prosent). Omtrent halvparten av skolelederne i Øst-Norge, Sør- og Vest-Norge og Midt- og Nord-Norge svarer at de ikke har holdt beredskapsøvelse. Andelen er lavere i Oslo-området (19 prosent).

Samme spørsmål har også blitt stilt i tidligere undersøkelser. Figur 3.3 viser fordelingen blant skolelederne på spørsmålet i 2017, 2018, 2019 og 2021. Figuren viser at det er mest vanlig med beredskapsøvelser med ledelsen og lærere, slik har

det vært alle disse årene. En mindre andel holder øvelser der elevene også er med. Det samme gjelder øvelser der bare ledelsen deltar.

Figur 3.3 'Har skolen holdt beredkapsøvelser i løpet av de tre siste skoleårene (2018/2019, 2019-2020 og/eller 2020-2021)?', skoleleder grunnskole og videregående (2017, 2018, 2019 og 2021), prosent

3.3 Bruk av veiledere til beredkapsplanlegging

På Utdanningsdirektoratets nettsider ligger veiledninger til beredkapsplanlegging. Spørringene inkluderer spørsmål om skoleledere kjenner til disse veiledningene og om de mener de gir nyttig informasjon.

Tabell 3.7 viser andel skoleledere i grunnskolen og videregående skole som oppgir at de kjenner til veiledningene fordelt på skoletype. Omtrent halvparten av skolelederne svarer «Ja» på spørsmålet. Andelen er høyest blant de videregående skolene (61 prosent).

Tabell 3.6 'Kjenner du til veiledningene i beredkapsplanlegging på Utdanningsdirektoratets nettsider?', etter skoletype

Kategori	Barneskole	1–10 skole	Ungdomsskole	Videregående	Totalt
	%	%	%	%	%
Ja	47	56	56	61	52
Nei	53	44	44	39	48
Totalt N	268	107	95	80	550

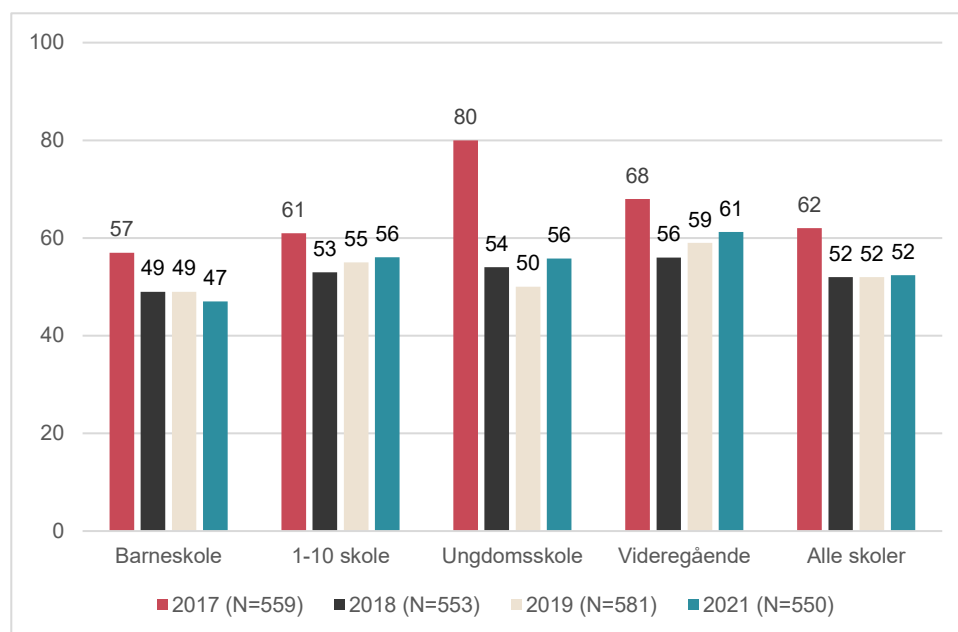
Tabell 3.8 viser skoleledernes svar på samme spørsmål fordelt etter landsdel. Skolene i Øst-Norge har lavest andel skoleledere som oppgir at de kjenner til veiledningene i beredkapsplanlegging. Ellers er forskjellene mellom landsdelene minimale.

Tabell 3.7 'Kjenner du til veiledningene i beredskapsplanlegging på Utdanningsdirektoratets nettsider?', etter landsdel

Kategori	Oslo-Området	Øst-Norge	Sør- og Vest-Norge	Midt- og Nord-Norge	Totalt
	%	%	%	%	%
Ja	55	46	52	56	52
Nei	45	54	48	44	48
Totalt N	87	108	218	137	550

Også dette spørsmålet er stilt ved tidligere spørringer. Resultatene fra 2017, 2018 og 2019 vises sammen med svarene fra vårens spørringer fordelt etter skoletype i figur 3.4. Sammenlignet med 2017, er det færre skoleledere som oppgir at de kjenner til veiledningene i årene etter. Samlet sett svarer omtrent halvparten av skolelederne «Ja» på spørsmålet i 2018, 2019 og 2021.

Figur 3.4 'Kjenner du til veiledningene i beredskapsplanlegging på Utdanningsdirektoratets nettsider?', andel skoleledere som svarer «ja» etter skoletype (2017, 2018, 2019 og 2021), prosent

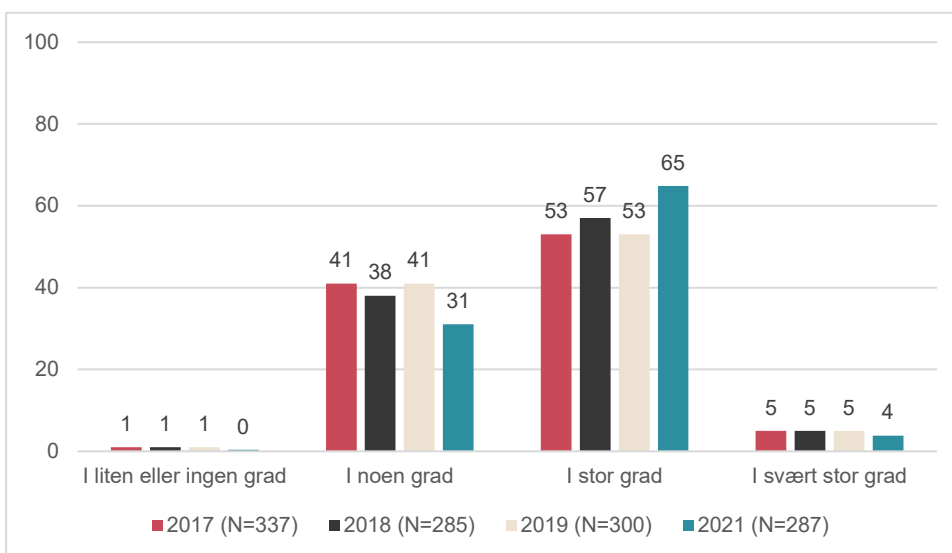
Skolelederne som svarte at de kjenner til veiledningene i beredskapsplanlegging på Utdanningsdirektoratets nettsider ble spurt om å vurdere hvorvidt de synes informasjonen var nyttig. Tabell 3.9 viser svarene fordelt etter skoletype.

Alle skolelederne opplever veilederen som nyttig, men i varierende grad. De aller fleste opplever den som nyttig *i stor grad*. Sammenlignet med barneskolen og 1–10 skole, er det en noe høyere andel skoleledere i ungdomsskolen og videregående skole som opplever veilederen som nyttig *i noen grad*. Forskjellene mellom de fire skoletypene er likevel ikke betydelige.

Tabell 3.8 'I hvilken grad synes du veiledningene i beredskapsplanlegging på Utdanningsdirektoratets nettsider gir nyttig informasjon?', etter skoletype

Kategori	Barneskole	1-10 skole	Ungdomsskole	Videregående	Totalt
	%	%	%	%	%
I liten eller ingen grad	0	2	0	0	0
I noen grad	28	28	36	38	31
I stor grad	67	67	64	58	65
I svært stor grad	5	3	0	4	4
Totalt	126	60	53	48	287

Spørsmålet om veilederen gir nyttig informasjon har også blitt stilt ved tidligere spørringer, se figur 3.5. De fleste skolelederne har hvert år vurdert veilederen som nyttig *i noen grad* eller *i stor grad*. I 2021 er andelen som opplever veilederen som nyttig *i stor grad* høyere sammenlignet med forrige måling, 12 prosentpoeng høyere i 2021 enn i 2019. Samtidig er andelen som opplever veilederen som nyttig *i noen grad* lavere, 10 prosentpoeng lavere i 2021 enn i 2019.

Figur 3.5 'I hvilken grad synes du veiledningene i beredskapsplanlegging på Utdanningsdirektoratets nettsider gir nyttig informasjon?', skoleleder grunnskole og videregående (2017, 2018, 2019 og 2021), prosent

3.4 Oppsummering

Utdanningsdirektoratet har siden 2009 samarbeidet med politiet for å sikre et godt beredskapsarbeid i kommunene og fylkeskommunene. Skoleledere i grunnskolen og videregående ble i spørringene våren 2021 stilt spørsmål om arbeidet med forebygging av alvorlige hendelser i skolen. Kapittelet sammenligner svarene fra skolelederne tilbake til 2017, 2018 og 2019. Oppsummert fant vi følgende:

- 91 prosent av grunnskolene og 98 prosent av de videregående skolene har beredskapsplaner for å dekke alvorlige skolehendelser. Andelen er høyest blant de store skolene.
- De fleste skolelederne som svarte at de har beredskapsplaner svarer også at skolen har utarbeidet eller forbedret sine beredskapsplaner i løpet av de siste tre skoleårene, men andelen er lavere i 2021 enn årene før.
- Halvparten av skolene har holdt beredskapsøvelser i løpet av de siste tre skoleårene. En høyere andel blant de videregående skolene har holdt beredskapsøvelse enn blant grunnskolene. I grunnskolen er andelen høyest blant de store kommunene.
- 75 prosent av skolene i Oslo-området har holdt beredskapsøvelser de siste tre årene. Andelen er under 50 prosent i Øst-Norge, Sør- og Vest-Norge og Midt- og Nord-Norge.
- Halvparten av skolelederne kjenner til Utdanningsdirektoratets veiledninger til beredskapsplanlegging. Andelen er høyest blant de videregående skolene, minst blant barneskolene.
- 96 prosent svarer at de i noen eller stor grad opplever veiledningene til Utdanningsdirektoratet som nyttige

4 Skoleleders prioriteringer ved videreutdanning for yrkesfaglærere

Utvikling av kompetansen til yrkesfaglærere er ett av de tre målene i strategien Yrkesfaglærerløftet. Spørsmålene om prioritering av videreutdanning for yrkeslærere gikk til skoleledere ved videregående skoler med både studieforberevende og yrkesfaglige utdanningsprogram og videregående skoler med kun yrkesfaglige utdanningsprogram. I undersøkelsen våren 2021 falt 60 skoler innenfor denne kategorien.

Kompetanseutvikling for yrkesfaglærere ble kartlagt tidligere, siste gang i 2015. I år er skoleledere spurt om relevansen av studietilbudet for yrkesfaglærere, skolenes kompetansebehov de neste årene samt former for å organisere videreutdanning for yrkesfaglærere. Til slutt kartlegger undersøkelsen skolelederens innstilling til søknader om videreutdanning.

4.1 Skolelederens vurdering av studietilbudet for yrkesfaglærere

Innledningsvis ble skoleledere i videregående spurt om relevans av studietilbudet for yrkesfaglærere. Respondentene brukte en firedelt skala fra *oppleves i svært stor grad* til *oppleves i liten grad*. Tabell 4.1 oppsummerer svarene.

Tabell 4.1 'I hvilken grad oppleves studietilbudene som tilbys yrkesfaglærerne via den statlige videreutdanningsordningen for yrkesfaglærere som relevante?'

Kategori	Skoleleder videregående %
I liten grad	2
I noen grad	43
I stor grad	47
I svært stor grad	8
Totalt (N)	60

Litt over halvparten av respondentene mener at tilbudet er relevant i stor eller svært stor grad. Omtrent fire av ti skoleledere svarer at det stemmer i noen grad.

Slår man sammen svaralternativene *i noen grad, i stor grad og i svært stor grad*, anser nesten alle skoleledere studietilbudet for yrkesfaglærere som relevant.

Sammenligner vi skoler i ulike landsdeler, finner vi forskjeller mellom Oslo-området og Øst-Norge, på den ene siden, og Sør- og Vest-Norge og Midt- og Nord-Norge, på den andre. Ifølge tabell 4.2, oppgir omtrent seks av ti skoleledere i Sør- og Vest-Norge og Midt- og Nord-Norge at tilbudet til yrkesfaglærere er relevant i stor eller svært stor grad. For Oslo-området og Øst-Norge er andelen noe lavere, omtrent fire av ti skoleledere. Snaut én av ti skoleledere i Øst-Norge opplever studietilbudet som lite relevant. Til sammenligning, ingen av skolelederne i de øvrige landsdelene valgte dette svaralternativet.

Tabell 4.2 'I hvilken grad oppleves studietilbudene som tilbys yrkesfaglærerne via den statlige videreutdanningsordningen for yrkesfaglærere som relevante?', etter landsdel

Kategori	Oslo-Området	Øst-Norge	Sør- og Vest-Norge	Midt- og Nord-Norge	Totalt
	%	%	%	%	%
I liten grad	0	9	0	0	2
I noen grad	57	55	36	43	43
I stor grad	43	36	50	50	47
I svært stor grad	0	0	14	7	8
Totalt (N)	7	11	28	14	60

Vi har også sett på ulike typer videregående skoler. Resultatene er presentert i tabell 4.3. Omtrent halvparten av kombinerte skoler mener at studietilbudet til yrkesfaglærere er relevant i stor eller svært stor grad. Blant rene yrkesfagskoler utgjør den samme andelen syv av ti skoler.

Tabell 4.3 'I hvilken grad oppleves studietilbudene som tilbys yrkesfaglærerne via den statlige videreutdanningsordningen for yrkesfaglærere som relevante?', etter type videregående

Kategori	Kombinert	Yrkesfag	Totalt
	%	%	%
I liten grad	2	0	2
I noen grad	47	31	43
I stor grad	45	54	47
I svært stor grad	6	15	8
Totalt (N)	47	13	60

Sammenligningen av skoler av ulik størrelse i tabell 4.4 viser en variasjon i svarene. Omtrent åtte av ti skoleledere i små skoler anser studietilbudet som relevant i stor eller svært stor grad. For store skoler er andelen noe lavere, omtrent halvparten. Mellomstore skoler har den laveste andelen. Her sier kun fire av ti skoleledere seg enig i stor eller svært stor grad.

Tabell 4.4 'I hvilken grad oppleves studietilbudene som tilbys yrkesfaglærerne via den statlige videreutdanningsordningen for yrkesfaglærere som relevante?', etter skolestørrelse

Kategori	Under 250	250-599	Over 600	Totalt
	%	%	%	%
I liten grad	0	4	0	2
I noen grad	19	56	47	43
I stor grad	69	33	47	47
I svært stor grad	13	7	6	8
Totalt (N)	16	27	17	60

Tabell 4.5 gir en oversikt over resultater for skoler i kommuner med ulik sentralitet. Kun én fjerdedel av skoler i de mest sentrale kommunene opplever studietilbudet som relevant i stor eller svært stor grad. De resterende tre fjerdedeler er enige i påstanden i noen grad. I mellomsentrale kommuner og de minst sentrale kommunene sier omtrent seks av ti skoler seg enig i stor eller svært stor grad.

Tabell 4.5 'I hvilken grad oppleves studietilbudene som tilbys yrkesfaglærerne via den statlige videreutdanningsordningen for yrkesfaglærere som relevante?', etter sentralitet

Kategori	Mest sentrale kommuner	Mellomsentrale kommuner	Minst sentrale kommuner	Totalt
	%	%	%	%
I liten grad	0	3	0	2
I noen grad	75	33	42	43
I stor grad	25	53	50	47
I svært stor grad	0	11	8	8
Totalt (N)	12	36	12	60

4.2 Kompetansebehov og organisering av videreutdanning

Videre i undersøkelsen fikk skolelederne spørsmål om kompetansebehov og preferanser for ulike former av videreutdanningen for yrkesfaglærerne. Spørsmålet om kompetansebehov dekket ni områder. Som tabell 4.6 viser, utgjør nye læreplaner, ny teknologi i yrkesfag og vurdering de viktigste områdene der skolene trenger kompetanse de neste årene. At kompetansen innenfor vurdering er svært viktig, mener syv av ti skoleledere. Rundt seks av ti respondenter vurderer nye læreplaner og ny teknologi i yrkesfag som svært viktige. Slår vi sammen svaralternativene *noe viktig* og *svært viktig*, finner vi at flertallet av skolelederne vektlegger alle kompetanseområder.

Tabell 4.6 'Hvilke kompetansebehov er viktigst å dekke for din skole de neste årene?'

Kategori	Ikke viktig %	Lite viktig %	Noe viktig %	Svært viktig %	Totalt N
Nye læreplaner	2	3	32	63	60
Veiledningspedagogikk	3	16	62	19	58
Spesialpedagogikk	0	14	57	29	58
IKT og E-læring	3	12	56	29	59
Ny teknologi i yrkesfag	2	5	37	57	60
Vurdering	0	3	25	72	60
Pedagogiske arbeidsmåter og yrkesdidaktikk	0	7	42	52	60
Klasseledelse og relasjonskompetanse	0	5	42	53	60
Yrkesfaglig fordypning	0	18	55	27	60

I undersøkelsen våren 2015 hadde spørsmålet om kompetansebehov en annen formulering, og resultatene er derfor ikke direkte sammenlignbare med årets spørringer. Dessuten kunne man krysse av kun ett av tre områder: teknologisk og faglig oppdatering i eget fag, pedagogikk/fagdidaktikk eller kompetanse i nærliggende fag. Tallene fra 2015 viser at drøyt halvparten av respondentene vektla pedagogisk kompetanse. Omtrent tre av ti skoleledere framhevet teknologisk og faglig oppdatering i eget fag.

I årets undersøkelse hadde respondentene også mulighet til å oppgi annen kompetanse enn den som er presentert i tabell 4.6. Tabell 4.7 oppsummerer svarene.

Tabell 4.7 'Hvilke andre kompetansebehov har skolen som ikke er nevnt i tabellen?'

Arbeidet med minoritetsspråklige elever.
Vi har også noe kompetansebehov innenfor deler av fag som skyldes nye læreplaner.
Tilretteleggingspedagogikk, men det er muligens dekket i "Pedagogiske arbeidsmåter og yrkesdidaktikk".
Livsmestring. Tverrfaglighet.
Oppdatering i faglig kompetanse når utviklingen går så fort i næringslivet.
Skolen har gjennomført studie med 15 studiepoeng for 70 lærere i veiledningspedagogikk. Hvordan styrke samarbeidet mellom fellesfaglærere og programfaglærere på yrkesfag for å styrke arbeidet om FYR - fellesfag, yrkesretting og relevans.
Tverrfaglig samarbeid om dybdelæring. Pedagogisk utviklingsarbeid. Profesjonsfellesskap.
Som følge av at vi har benyttet <i>Kompetanse for kvalitet</i> og latt våre ansatte heve sin kompetanse i form av vikar- og stipendordning, samt rekrutteringsstipend, har vi få "hull". Vi sliter imidlertid med vurdering.

Skoleledere i videregående vurderte flere former for å organisere videreutdanning for yrkesfaglærere: samlingsbasert videreutdanning uten nettbaserte aktiviteter, nettbaserte studier og en kombinasjon av begge deler. Ifølge tabell 4.8, foretrekker omtrent syv av ti skoleledere en kombinasjon av fysisk og nettbasert

undervisning. To av ti respondenter har en preferanse for nettstudier. Omtrent én av ti skoleledere oppgir ingen preferanse. Den minst populære studieformen er fysisk undervisning, valgt av kun tre prosent av respondenter.

Tabell 4.8 'Hvordan foretrekker du at videreutdanningstilbudet for yrkesfaglærerne er organisert?'

Kategori	Skoleleder videregående %
Jeg foretrekker samlingsbaserte videreutdanningstilbud uten nettbaserte aktiviteter	3
Jeg foretrekker studier med en kombinasjon av både fysiske samlinger på studiested og nettbasert aktivitet	67
Jeg foretrekker nettbaserte studier uten fysiske samlinger	22
Jeg har ingen preferanse	8
Totalt (N)	60

Den kombinerte formen dominerer i alle landsdeler, som vist i tabell 4.9. Det er likevel noe sprik mellom Øst-Norge og Sør- og Vest-Norge. Åtte av ti skoleledere i Øst-Norge velger den kombinerte undervisningen versus seks av ti skoleledere i Sør- og Vest-Norge. For Oslo-området utgjør den samme andelen syv av ti skoleledere, mens de resterende tre av ti har ingen preferanse. Den høyeste andelen av respondenter som er positive til nettbaserte studier, er registrert for Sør- og Vest-Norge, tre av ti skoleledere. For Øst-Norge og Midt- og Nord-Norge utgjør den samme andelen to av ti respondenter.

Tabell 4.9 'Hvordan foretrekker du at videreutdanningstilbudet for yrkesfaglærerne er organisert?', etter landsdel

Kategori	Oslo-området %	Øst-Norge %	Sør- og Vest-Norge %	Midt- og Nord-Norge %	Totalt %
Jeg foretrekker samlingsbaserte videreutdanningstilbud uten nettbaserte aktiviteter	0	0	7	0	3
Jeg foretrekker studier med en kombinasjon av både fysiske samlinger på studiested og nettbasert aktivitet	71	82	57	71	67
Jeg foretrekker nettbaserte studier uten fysiske samlinger	0	18	29	21	22
Jeg har ingen preferanse	29	0	7	7	8
Totalt (N)	7	11	28	14	60

Ifølge tabell 4.10, er studier med både fysisk og nettbasert undervisning mer populære blant skoleledere i kombinerte skoler enn rene yrkesfagskoler. Andelen utgjør henholdsvis 68 og 62 prosent. Omtrent to av ti skoleledere i begge typer skoler velger nettbaserte studier.

Tabell 4.10 'Hvordan foretrekker du at videreutdanningstilbudet for yrkesfaglærerne er organisert?', etter type videregående

Kategori	Kombi- nert	Yrkesfag	Totalt
	%	%	%
Jeg foretrekker samlingsbaserte videreutdanningstilbud uten nettbaserte aktiviteter	4	0	3
Jeg foretrekker studier med en kombinasjon av både fysiske samlinger på studiested og nettbasert aktivitet	68	62	67
Jeg foretrekker nettbaserte studier uten fysiske samlinger	21	23	22
Jeg har ingen preferanse	6	15	8
Totalt (N)	47	13	60

Som vist i tabell 4.11, vektlegger både små, mellomstore og store skoler den kombinerte undervisningen. Her oppgir seks av ti ledere ved små skoler, åtte av ti ved mellomstore og fem av ti ved store skoler at de har en preferanse. Med andre ord er den kombinerte formen mindre populær blant store skoler. Samtidig foretrekker flere ledere i denne gruppen nettstudier, tre av ti versus to av ti ledere ved små og mellomstore skoler. Store skoler er også positive til fysisk undervisning i motsetning til de andre størrelsesgruppene, der denne formen fikk null stemmer.

Tabell 4.11 'Hvordan foretrekker du at videreutdanningstilbudet for yrkesfaglærerne er organisert?', etter skolestørrelse

Kategori	Under 250	250-599	Over 600	Totalt
	%	%	%	%
Jeg foretrekker samlingsbaserte videreutdannings-tilbud uten nettbaserte aktiviteter	0	0	12	3
Jeg foretrekker studier med en kombinasjon av både fysiske samlinger på studiested og nettbasert aktivitet	63	78	53	67
Jeg foretrekker nettbaserte studier uten fysiske samlinger	19	19	29	22
Jeg har ingen preferanse	19	4	6	8
Totalt (N)	16	27	17	60

Ser vi på grupperingen av skoler etter kommunesentralitet, jf. tabell 4.12, finner vi den høyeste oppslutningen om den kombinerte formen blant skoleledere i de minst sentrale kommunene, åtte av ti skoleledere. I de mest sentrale og mellom-sentrale kommuner er det omtrent seks av ti skoleledere som støtter den kombinerte undervisningen. Samtidig er andelen som velger nettbaserte studier, høyere i de mest sentrale og mellomsentrale kommuner enn i de minst sentrale, tilsvarende henholdsvis 25, 22 og 17 prosent.

Tabell 4.12 'Hvordan foretrekker du at videreutdanningstilbudet for yrkesfaglærerne er organisert?', etter sentralitet

Kategori	Mest sentrale kommuner	Mellomsentrale kommuner	Minst sentrale kommuner	Totalt
	%	%	%	%
Jeg foretrekker samlingsbaserte videreutdanningstilbud uten nettbaserte aktiviteter	0	6	0	3
Jeg foretrekker studier med en kombinasjon av både fysiske samlinger på studiested og nettbasert aktivitet	58	64	83	67
Jeg foretrekker nettbaserte studier uten fysiske samlinger	25	22	17	22
Jeg har ingen preferanse	17	8	0	8
Totalt (N)	12	36	12	60

4.3 Skolelederes innstilling til søknader om videreutdanning

Ledere i videregående skoler fikk spørsmål om hvordan de behandlet søknader om videreutdanning i løpet av det foregående året. Resultatene for alle skoler er presentert i tabell 4.13. Tallene viser at de fleste respondentene er positive når yrkesfaglærere søker på videreutdanning. Kun 15 prosent oppgir at de frarådet yrkesfaglærere å søke på det.

Tabell 4.13 'Har du i samtale med yrkesfaglærere det siste året frarådet noen å søke på videreutdanning?'

Kategori	Skoleleder videregående
	%
Ja	15
Nei	85
Totalt (N)	60

Det er stort sett den samme holdningen i alle landsdeler, jf. tabell 4.14. For Oslo-området, Sør- og Vest-Norge og Midt- og Nord-Norge utgjør andelen skoleledere som ikke støttet søknader om videreutdanning 14 prosent. For Øst-Norge ligger den litt høyere, 18 prosent.

Tabell 4.14 'Har du i samtale med yrkesfaglærere det siste året frarådet noen å søke på videreutdanning?', etter landsdel

Kategori	Oslo-Området	Øst-Norge	Sør- og Vest-Norge	Midt- og Nord-Norge	Totalt
	%	%	%	%	%
Ja	14	18	14	14	15
Nei	86	82	86	86	85
Totalt (N)	7	11	28	14	60

Ifølge tabell 4.15, er kombinerte og yrkesfagskoler like positive til søknader om videreutdanning. Kun 15 prosent av ledere i begge typer skoler støttet ikke slike søknader.

Tabell 4.15 'Har du i samtale med yrkesfaglærere det siste året frarådet noen å søke på videreutdanning?', etter type videregående

Kategori	Kombinert	Yrkesfag	Totalt
	%	%	%
Ja	15	15	15
Nei	85	85	85
Totalt (N)	47	13	60

Tallene for skoler av ulik størrelse viser derimot noe variasjon. Ut fra tabell 4.16, er ledere i mellomstore skoler de mest oppmuntrende. Her oppgir kun én av ti respondenter å ha frarådet yrkeslærere å søke på videreutdanning. For små og store skoler utgjør den samme andelen omtrent to av ti respondenter.

Tabell 4.16 'Har du i samtale med yrkesfaglærere det siste året frarådet noen å søke på videreutdanning?', etter skolestørrelse

Kategori	Under 250	250-599	Over 600	Totalt
	%	%	%	%
Ja	19	11	18	15
Nei	81	89	82	85
Totalt (N)	16	27	17	60

Vi finner enda mer varierte svar når vi sammenligner skoler etter kommunesentralitet. Ingen av skolelederne i de minst sentrale kommunene oppgir å ha frarådet yrkesfaglærere å søke på videreutdanning. I de mest sentrale kommunene er det derimot en tredjedel som svarer positivt. Mellomsentrale kommuner ligger akkurat i midten, med 14 prosent av skoleledere som frarådet yrkeslærere å søke på videreutdanning.

Tabell 4.17 'Har du i samtale med yrkesfaglærere det siste året frarådet noen å søke på videreutdanning?', etter sentralitet

Kategori	Mest sentrale kommuner	Mellomsentrale kommuner	Minst sentrale kommuner	Totalt
	%	%	%	%
Ja	33	14	0	15
Nei	67	86	100	85
Totalt (N)	12	36	12	60

Avslutningsvis spurte undersøkelsen om respondentene hadde latt være å godkjenne eller anbefale innleverte søknader om videreutdanning for yrkesfag de siste årene. Her svarer tre av ti skoleledere at de ikke anbefalte eller godkjente slike søknader, jf. tabell 4.18.

Tabell 4.18 'Har du de siste årene latt være å anbefale/godkjenne innsendte søknader til videreutdanning for yrkesfag i forbindelse med skoleeiers søknadsbehandling?'

Kategori	Skoleleder videregående %
Ja	30
Nei	70
Totalt (N)	60

Geografisk fordeler svarene seg ganske likt. Som følger av tabell 4.19, har Oslo-området og Sør- og Vest-Norge omtrent den samme andelen som totalen for alle landsdeler. Øst-Norge ligger noe høyere. Her oppgir 36 prosent av respondentene at de ikke støttet innsendte søknader de siste årene. Den laveste andelen er registrert for Midt- og Nord-Norge der kun to av ti skoleledere ikke anbefalte eller godkjente yrkesfaglæreres søknader om videreutdanning.

Tabell 4.19 'Har du de siste årene latt være å anbefale/godkjenne innsendte søknader til videreutdanning for yrkesfag i forbindelse med skoleeiers søknadsbehandling?', etter landsdel

Kategori	Oslo-området %	Øst-Norge %	Sør- og Vest-Norge %	Midt- og Nord-Norge %	Totalt %
Ja	29	36	32	21	30
Nei	71	64	68	79	70
Totalt (N)	7	11	28	14	60

Sammenligner vi skoler av ulik størrelse, får vi igjen varierte svar. Små skoler har den samme fordelingen som totalen for alle størrelsesgrupper. Blant skoleledere i store skoler oppgir 47 prosent at de ikke anbefalte eller godkjente søknader om videreutdanning. Skoleledere i mellomstore skoler viser seg å være de mest positive. Kun to av ti svarer at de ikke anbefalte eller godkjente søknader om videreutdanning.

Tabell 4.20 'Har du de siste årene latt være å anbefale/godkjenne innsendte søknader til videreutdanning for yrkesfag i forbindelse med skoleeiers søknadsbehandling?', etter skolestørrelse

Kategori	Under 250 %	250-599 %	Over 600 %	Totalt %
Ja	31	19	47	30
Nei	69	81	53	70
Totalt (N)	16	27	17	60

Resultatene er også forskjellige om vi ser på skoler med ulik kommunesentralitet. Kun én av ti skoleledere i de minst sentrale kommunene anbefalte ikke eller godkjente ikke yrkesfaglæreres søknader om videreutdanning. Det er den mest støttende gruppen. På motsatt side finner vi skoleledere i de mest sentrale kommunene. Her oppgir halvparten av respondentene at de ikke anbefalte eller godkjente

slike søknader. Mellomsentrale kommuner ligger i midten med den samme fordelingen som totalen.

Tabell 4.21 'Har du de siste årene latt være å anbefale/godkjenne innsendte søknader til videreutdanning for yrkesfag i forbindelse med skoleeiers søknadsbehandling?', etter sentralitet

Kategori	Mest sentrale kommuner %	Mellomsentrale kommuner %	Minst sentrale kommuner %	Totalt %
Ja	50	31	8	30
Nei	50	69	92	70
Totalt (N)	12	36	12	60

Av de 60 skolelederne som deltok i undersøkelsen, oppgir 21 ledere at de enten frarådet yrkesfaglærere å søke på videreutdanning eller ikke anbefalte eller godkjente slike søknader. De fikk et tillegsspørsmål om begrunnelse med seks svaralternativer etter en firedelt skala fra *ikke relevant* til *svært relevant*. Tabell 4.22 oppsummerer svarene. Den vanligste grunnen er at studiet læreren søkte på, ikke var relevant for skolens kompetansebehov. Så mange som 67 prosent av skoleledere anser den årsaken som svært relevant. Slår man sammen *noe relevant* og *svært relevant*, utgjør den andelen 86 prosent av skoleledere. Ingen andre begrunnelser skårer like høyt. En annen viktig forklaring er at læreren behøves i undervisningen. For tre av ti skoleledere er det en svært relevant årsak. Deretter følger svaralternativene *Vanskelig å finne vikarer* og *Studier via kompetanse for kvalitet/videreutdanning for lærere har høyere prioritet*. De minst vanlige årsakene omfatter økonomiske og praktiske utfordringer.

Tabell 4.22 'Hva er årsakene til at søknaden(e) ikke ble støttet/godkjent?'

Kategori	Ikke relevant %	Lite relevant %	Noe relevant %	Svært relevant %	Totalt N
Vanskelig å finne vikarer	33	33	10	24	21
Læreren behøves i undervisningen	29	38	5	29	21
Studiet læreren søkte på var ikke relevant for skolens kompetansebehov	5	10	19	67	21
Økonomiske utfordringer for skolen mtp. å gi lærer fri til eksamen og annen tilrettelegging som ikke finansieres av Udir eller skoleeier	33	43	5	19	21
Praktiske utfordringer pga. lang reisevei til studiestedet	38	38	14	10	21
Studier via kompetanse for kvalitet/videreutdanning for lærere har høyere prioritet	24	38	14	24	21

Til slutt fikk alle skoleledere et åpent spørsmål om hva de trenger for å oppmuntre yrkesfaglærere til å søke om videreutdanning. Tabell 4.23 presenterer respondentenes innspill. Mange nevner at tilbudet av ulike videreutdanninger må være relevant for skolen. Flere framhever finansiering og tilgang til gode vikarer.

Tabell 4.23 'Hva skal til for at du vil oppfordre flere yrkesfaglærere til å søke om videreutdanning neste år?'

Vi har allerede høy EVU-aktivitet blant YF-lærerne.
Dersom skolen fortsatt skal ha et betydelig ansvar for å sørge for finansiering av vikarer og andre utgifter i forbindelse med videreutdanning, blir det vanskelig å få til ordninger som tar oss dit vi ønsker: en vedvarende utdanning av lærerne gjennom hele yrkeslivet.
At det er relevante tilbud for vår skole.
Gode og aktuelle tilbud. Kun én søker i år som søker om videreutdanning for yrkesfaglærere, men ti søknader for videreutdanning for lærere. Her vil yrkesfaglærere bli prioritert når de søker.
Tilrettelegging med samlingsbasert/+ digitalt. Sikre økonomisk kompensasjon.
Bedre økonomi for skolen.
Ikkje aktuelt.
At det er kompetanse som skolen har behov for.
At det er mulig å få med flere på ordningen <i>Kompetanse for kvalitet</i> slik at frikjøp finansieres for den enkelte.
Skolens behov innenfor fagene. Gi lærere bredere fagkompetanse.
Relevante tilbud.
Skolen må ha mulighet til å ha vikar med kompetanse.
Dette er i realiteten ikke en problemstilling. Søknader om videreutdanning er grunnleggende positivt. Vi tilrettelegger i den grad det er mulig, dersom vi har behov for kompetansen.
Få mer kunnskaper om ordningen.
Relevant faglig kurs.
Vi oppfordrer mange. Attraktive tilbud med stjerneforelesere som motiverer til videre arbeid i skolen er svært viktig. Ofte settes det på forelesere som kan fagstoff, men som er langt borte fra hverdagen til lærerne. Motivasjon og begeistring trenger lærere i skolen. Det er viktig å finne de beste foreleserne!
Enklere regler for frikjøp fra undervisning til etterutdanning.
Utfordringa på ein skule er at det er dei lærarane som me treng i klasserommet som søker vidareutdanning. Altså: dei som fungerer godt som lærar tar vidareutdanning og dei andre som burde søker ikkje... Og kva blir då resultatet i klasserommet for eleven?
Skolens kompetansebehov.
Tilgang på kvalifiserte vikarer.
Eg oppmodar alltid lærarane til å søkje vidareutdanning. Det er viktig og avgjerande med gode støtteordningar.
Jeg oppfordrer yrkesfaglærer til å søke på videreutdanning hvis det er områder hvor skolen mangler kompetanse, eller hvor en lærer trenger et løft for å fungere i klasserommet. Det er vanskelig å få tak i lærere innenfor noen av yrkesfagene, som elektrofag. Det kan dermed gå utover elevenes læring hvis mange lærere innenfor disse fagene går på videreutdanning.
Jeg oppfordrer alle mine lærere til etter-/videreutdanning.
At vi har kvalifiserte vikarer som kan ivareta elevene i lærers fravær. At utdanningen er innenfor pedagogikk, metodikk og fagdidaktikk. Yrkesfaglærerne kan faget sitt, men har potensialer innenfor pedagogikk.
Relevante utdanningstilbud der gjerne flere fra skolen deltar for å få til et samarbeid om utvikling internt på skolen. Det er mange som søker på videreutdanning, så man kan ikke ha så mange på videreutdanning at det går utover undervisningen til elevene ved at man ikke får tak i vikarer/får stor overbelastning på de lærerne som må ta vikartimer.
Relevante tilbud.
Jeg har motivert og fått de til å søke. Motivasjonen er absolutt til stede, som følge av støtte fra ledelsen.

4.4 Oppsummering

Våren 2021 fikk ledere i videregående skole spørsmål om relevansen av studietilbudet for yrkesfaglærere, skolenes kompetansebehov og innstilling til ulike former av videreutdanning og til søknader om videreutdanning. Oppsummert fant vi følgende:

- Over halvparten av skoleledere i videregående skole opplever studietilbudet for yrkesfaglærere som relevant i stor eller svært stor grad.
- De viktigste områdene der skolene trenger kompetanse de neste årene, er nye læreplaner, ny teknologi i yrkesfag og vurdering.
- Flertallet av skoleledere foretrekker at videreutdanning for yrkesfaglærere består av både fysisk og nettbasert undervisning.
- Kun 15 prosent av skoleledere oppgir at de frarådet yrkesfaglærere å søke på videreutdanning i løpet av det foregående året.
- Tre av ti skoleledere anbefalte ikke eller godkjente ikke innleverte søknader om videreutdanning for yrkesfag de siste årene. Den hyppigste grunnen er at studiet læreren søkte på, ikke var relevant for skolens kompetansebehov.

5 Elever med stort læringspotensial

Å gi elever med stort læringspotensial tilpasset opplæring er en utfordrende, men svært viktig oppgave. Kunnskapsdepartementet og Utdanningsdirektoratet har gjennomført flere tiltak på dette feltet etter at Jøsendalutvalget la fram sin utredning NOU 2016:14 "Mer å hente. Bedre læring for elever med stort læringspotensial". I den forbindelse er det nødvendig med informasjon om hvordan skoleeierne og skolelederne jobber med tilbudet til denne elevgruppen, og om de iverksetter tiltakene treffer behovene i fylkeskommunene, kommunene og på skolene.

Elever med stort læringspotensial omfatter elever som presterer på høyt faglig nivå, elever som har spesielle talenter, og elever som har potensial til å nå de høyeste faglige nivåene. Det er en sammensatt gruppe som trenger ulike former for tilpasset opplæring. Noen barn er høyt presterende, men opplever at de ikke får tilstrekkelige faglige utfordringer, og kan derfor få dårligere mestringsfølelse og motivasjon. Andre barn kan være vanskelige å identifisere fordi de ikke presterer så godt, samtidig som de har et urealisert potensial for læring. Barn med høyt læringspotensial kan ha ulike former for lærevansker og sosiale utfordringer.

Skoleledere og skoleeiere ved grunnskole og videregående skoler fikk i spørningene våren 2021 spørsmål om deres arbeid med tilbudet til elever med stort læringspotensial. Spørningene til Skole-Norge høsten 2018 (Rogde, Federici, Vaagland & Wollscheid, 2018) inneholdt også spørsmål som omhandlet elever med stort læringspotensial. Samme elevgruppe var tema i spørningene våren 2015 (Gjerustad og Waagene, 2015), men da omtalt som *høyt presterende elever*. Flere av spørsmålene som er stilt i kapittelet som nå presenteres er nye og noen er tilsvarende, men ikke identiske som tidligere. Resultatene vil derfor i hovedsak ikke bli sammenlignet med tidligere år. Temaene presenteres likevel på lignende måte som i tidligere rapporter, dersom man ønsker å studere dem samtidig.

5.1 Planer for tilpasset opplæring for elever med stort læringspotensial

Skoleeiere ble spurt om de har planer/strategier for tilpasset opplæring for elever med stort læringspotensial som skolene kan ta utgangspunkt i. Tabell 5.1 viser en

oversikt over svar fra kommunale og fylkeskommunale skoleeiere, og fordelingen etter landsdel og kommunestørrelse.

Tabell 5.1 'Har kommunen/fylkeskommunen planer/strategier for tilpasset opplæring for elever med stort læringspotensial som skolen(e) kan ta utgangspunkt i?', skoleeier kommune etter landsdel og kommunestørrelse

Kategori	Ja	Nei	Vet ikke	Totalt
	%	%	%	N
Skoleeier kommune	31	61	8	74
Skoleeier fylke	20	80	0	5
Oslo-området	67	33	0	6
Øst-Norge	32	55	14	22
Sør- og Vest-Norge	39	57	4	23
Midt- og Nord-Norge	13	78	9	23
Under 3000	30	62	8	22
3 000 til 9 999	25	58	17	24
10 000 og mer	36	61	3	28
Totalt	31	61	8	74

Omtrent en av tre skoleeiere i kommunal sektor svarer at de har planer/strategier for tilpasset opplæring for elever med stort læringspotensial. Andelen skoleeiere som svarer at de har planer for tilpasset opplæring er betydelig lavere i Midt- og Nord-Norge enn i de andre landsdelene. Fordelt på kommunestørrelse ser vi at de største kommunene (over 10 000 innbyggere) har den høyeste prosentandelen som svarer «ja» (36 prosent). Andelen er noe lavere i de mindre kommunene, men samtidig er det en større andel blant skoleeierne som svarer at de ikke vet om de har planer for denne elevgruppen. Blant fylkeskommunale skoleeiere er det fem som har besvart spørsmålet. Kun ett fylke oppgir å ha planer/strategier for tilpasset opplæring for elever med stort læringspotensial som skolene kan ta utgangspunkt i.

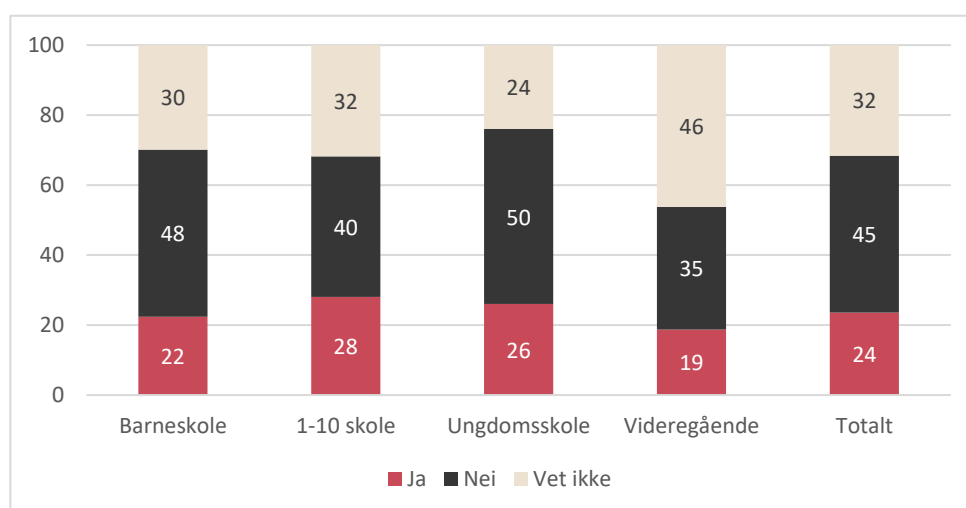
Tabell 5.2 viser skoleledere i grunnskole og videregående skole sine svar på samme spørsmål om planer/strategier for tilpasset opplæring for elever med stort læringspotensial etter landsdel og skolestørrelse.

Tabell 5.2 'Har kommunen/fylkeskommunen planer/strategier for tilpasset opplæring for elever med stort læringspotensial som skolen(e) kan ta utgangspunkt i?', skoleleder etter landsdel og skolestørrelse

Kategori	Ja %	Nei %	Vet ikke %	Totalt N
Skoleleder grunnskole	25	46	29	471
Skoleleder videregående	19	35	46	80
Oslo-området	36	32	32	88
Øst-Norge	23	54	23	108
Sør- og Vest-Norge	19	43	38	218
Midt- og Nord-Norge	23	48	29	137
De minste	18	40	42	151
De mellomste	22	52	26	222
De største	29	41	30	178
Totalt	24	45	31	551

Vi ser at 25 prosent av skolelederne i grunnskolen og 19 prosent av skolelederne i videregående skole svarer at skoleeier har planer for denne elevgruppen. Resultatene viser også at en høy andel av skolelederne ikke vet om skoleeier har denne type planer eller strategier, særlig blant de videregående skolene.

Høyest andel skoleledere som svarer at skoleeier har planer eller strategier for tilpasset opplæring for elever med stort læringspotensial finner vi i Oslo-området (36 prosent). I de tre andre landsdelene ligger andelen som svarer «ja» på spørsmålet mer enn ti prosentpoeng lavere. Andel skoleledere som svarer at skoleeier har planer for tilpasset opplæring for elever med stort læringspotensial er høyere blant de største skolene sammenlignet med de minste.

Figur 5.1 'Har kommunen/fylkeskommunen planer/strategier for tilpasset opplæring for elever med stort læringspotensial som skolen(e) kan ta utgangspunkt i?', etter skoletype, prosent (N=551)

Figur 5.1 viser en nærmere inndeling av hvordan skoleledere svarte på spørsmålet om skoleeier har planer og strategier for tilpasset opplæring for elever med stort læringspotensial, fordelt på skoletype. Blant grunnskolene er det høyest andel barneskoler og ungdomsskoler som svarer at de ikke har denne type planer, mens en noe høyere andel 1–10 skoler svarer at de har planer for tilpasset opplæring for elever med høyt læringspotensial.

5.2 Skolens planer, tiltak og rutiner knyttet til elever med stort læringspotensial

I spørringene våren 2021 fikk skolelederne i grunnskolen og videregående skole spørsmål om skolens planer for elever med stort læringspotensial, hvilke tiltak de har for denne elevgruppen og om de opplever å ha gode rutiner for å identifisere disse elevene.

Tabell 5.3 viser skoleledernes svar på hvorvidt elever med stort læringspotensial er omtalt i planer og strategier. Mens 39 prosent av skolelederne i grunnskolen svarer «ja», oppgir 31 prosent i videregående skole dette. Samme spørsmål ble stilt til skolelederne i spørringene høsten 2018, den gang var andelen 30 prosent ved både grunnskole og videregående.

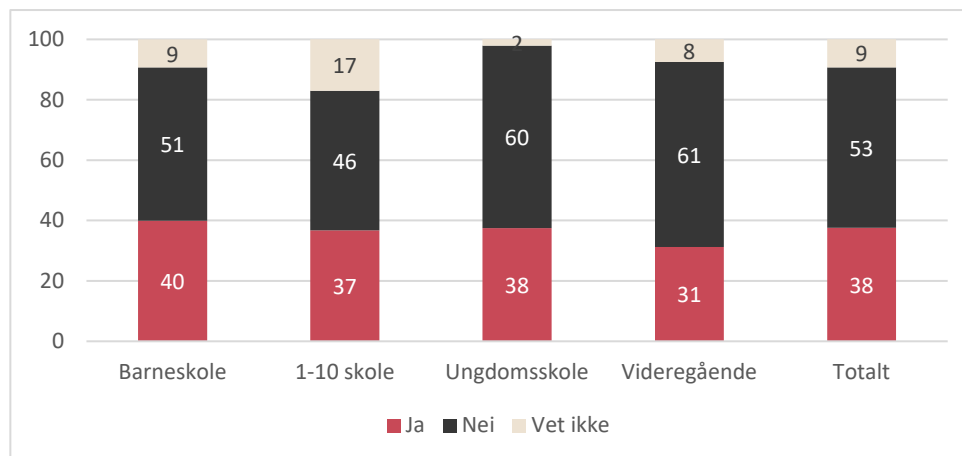
Omkring 40 prosent av skoleledere i Oslo-området, Sør- og Vest-Norge og Midt- og Nord-Norge oppgir at elever med stort læringspotensial omtales i planer og strategier skolen bruker. Andelen er noe lavere i Øst-Norge (29 prosent). Samtidig er andelen som svarer «nei» blant skolelederne i Øst-Norge på nivå med resten av landet, mens en høyere andel vet ikke om elevgruppen omtales i skolens planer og strategier.

Tabell 5.3 'Omtales elever med stort læringspotensial i planer og strategier som skolen(e) bruker?', skoleleder etter skoletype, landsdel og skolestørrelse

Kategori	Ja %	Nei %	Vet ikke %	Totalt N
Skoleleder grunnskole	39	51	10	470
Skoleleder videregående	31	61	8	80
Oslo-området	43	52	5	88
Øst-Norge	29	55	16	108
Sør- og Vest-Norge	38	56	6	217
Midt- og Nord-Norge	41	47	12	137
De minste	38	49	13	150
De mellomste	36	55	9	222
De største	38	55	7	178
Totalt	38	53	9	550

Tabell 5.3 viser også hva skolelederne svarer fordelt på skolestørrelse. Det er liten forskjell mellom små, mellomstore og store skoler i hvorvidt elever med stort læringspotensial omtales i planer og strategier skolen bruker.

Figur 5.2 viser en nærmere inndeling av hvordan skolelederne etter skoletype svarte på spørsmålet om elever med stort læringspotensial omtales i planer og strategier. Blant skolelederne i grunnskolen var andelen som svarte «nei» på spørsmålet høyest blant de i ungdomsskolen.

Figur 5.2 'Omtales elever med stort læringspotensial i planer og strategier som skolen(e) bruker?', etter skoletype, prosent (N=550)

Skolelederne har blitt spurt hvilket eller hvilke tiltak de har for elever med stort læringspotensial. Tabell 5.4 viser svarene fordelt etter skoletype. Et stort flertall av skolelederne i både grunnskole og videregående skole oppgir *pedagogisk differensiering og tilpasning i ordinær klasse* som et av tiltakene deres. Halvparten oppgir også *forsering i aktuelle fag* som et tiltak. En mindre andel (17 prosent av skolelederne i grunnskolen og 10 prosent i videregående skole) oppgir *egne grupper over kortere tid for høyt presterende elever* som et av sine tiltak for elever med stort læringspotensial. Resultatene viser et relativt likt bilde som tidligere (høsten 2018).

Tabell 5.4 'Hvilke(t) tiltak har dere for elever med stort læringspotensial? Flere kryss mulig.', etter skoletype

Kategori	Skoleleder grunnskole %	Skoleleder videregående %	Totalt %
Forsering i aktuelle fag	48	46	48
Egne læremidler/læringsressurser	53	23	49
Pedagogisk differensiering og tilpasning i ordinær klasse	86	84	85
Egne grupper over kortere tid for høyt presterende elever	17	10	16
Ingen tiltak	5	6	5
Annet, spesifiser	9	10	9
Totalt (N)	471	80	551

Skolelederne som krysset av for «annet», ble bedt om å spesifisere tiltaket. Blant skolelederne i grunnskolen var det flere tiltak som omhandlet hospitering og forsering i andre fag og på andre høyere klassetrinn eller skolenivå. Flere nevnte også samlinger i kommunen med elever fra flere skoler og kurs ved vitensentre. Blant skoleledere i videregående skole ble det nevnt tilbud av realfag og mulighet for utvidet arbeidspraksis.

Tabell 5.5 viser hvordan skolelederne svarer på spørsmålet om tiltak for elever med stort læringspotensial fordelt etter landsdel. Tiltakene *forsering i aktuelle fag* og *egne grupper over kortere tid for høyt presterende elever* får høyere oppslutning i Oslo-området sammenlignet med de andre landsdelene.

Tabell 5.5 'Hvilke(t) tiltak har dere for elever med stort læringspotensial? Flere kryss mulig.', skoleleder etter landsdel

Kategori	Oslo-området	Øst-Norge	Sør- og Vest-Norge	Midt- og Nord-Norge	Totalt
	%	%	%	%	%
Forsering i aktuelle fag	69	44	45	42	48
Egne læremidler/læringsressurser	51	48	51	44	49
Pedagogisk differensiering og tilpasning i ordinær klasse	88	88	85	83	85
Egne grupper over kortere tid for høyt presterende elever	32	18	11	11	16
Ingen tiltak	5	7	3	7	5
Totalt (N)	88	108	218	137	551

Tiltak som brukes for elever med stort læringspotensial fordelt etter skolestørrelse er presentert i tabell 5.6. *Forsering i aktuelle fag* har noe større oppslutning blant de største skolene (56 prosent) enn blant de mellomste (44 prosent) og de minste (45 prosent) skolene. Sammenlignet med de mellomste og største skolene, oppgir en noe lavere andel av skolelederne ved de små skolene at de bruker *egne læremidler/læringsressurser* og *egne grupper over kortere tid for høyt presterende elever*.

Tabell 5.6 'Hvilke(t) tiltak har dere for elever med stort læringspotensial? Flere kryss mulig.', skoleleder etter skolestørrelse

Kategori	De minste	De mellomste	De største	Totalt
	%	%	%	%
Forsering i aktuelle fag	45	44	56	48
Egne læremidler/læringsressurser	41	51	53	49
Pedagogisk differensiering og tilpasning i ordinær klasse	86	85	85	85
Egne grupper over kortere tid for høyt presterende elever	7	19	19	16
Ingen tiltak	5	6	4	5
Totalt (N)	151	222	178	551

Skolelederne har blitt spurt om de opplever at de har gode rutiner for å identifisere elever med stort læringspotensial, se tabell 5.7. I underkant av halvparten av skolelederne i både grunnskoler og videregående skoler svarer at de opplever å ha gode rutiner for dette. Fordelt på landsdel ser vi at en noe høyere andel skoleledere i Oslo-området svarer «ja» på spørsmålet (56 prosent) enn i Sør- og Vest-Norge (49 prosent), Øst-Norge og Midt- og Nord-Norge (43 prosent).

Tabell 5.7 viser også hvordan skolelederne svarer fordelt på skolestørrelse. 60 prosent av skolelederne ved de minste skolene opplever at de har gode rutiner for å identifisere elever med stort læringspotensial. Andelen er lavere blant de mellomste skolene (45 prosent) og enda lavere blant de største skolene (39 prosent). Forskjellene mellom de tre gruppene er betydelige.

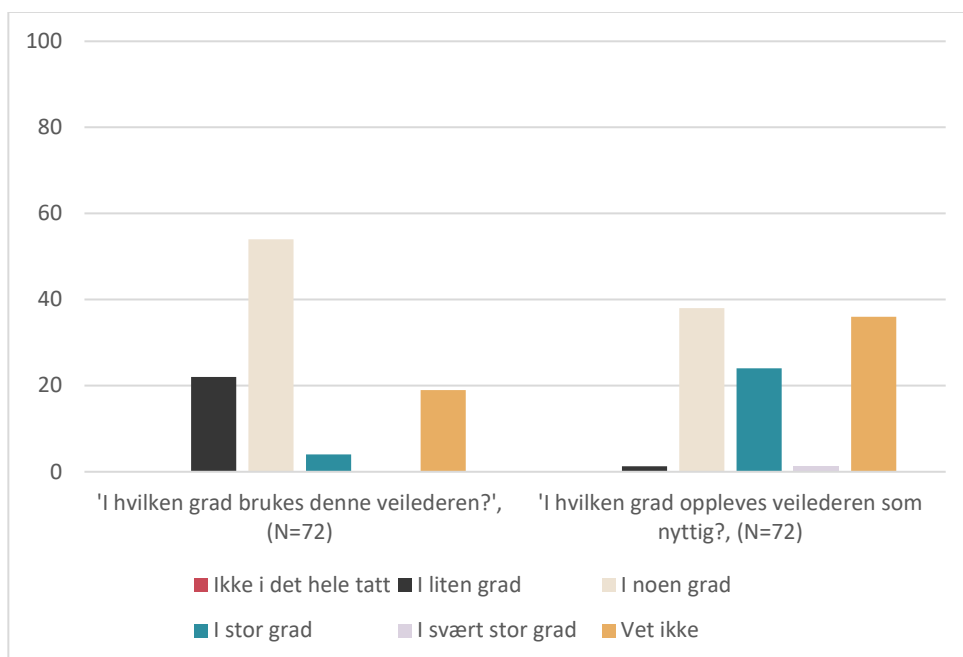
Tabell 5.7 'Opplever dere at dere har gode rutiner for å identifisere elever med stort læringspotensial?', skoleleder etter skoletype, landsdel og skolestørrelse

Kategori	Ja %	Nei %	Vet ikke %	Totalt N
Skoleleder grunnskole	48	44	8	471
Skoleleder videregående	44	46	10	80
Oslo-området	56	35	9	88
Øst-Norge	43	50	7	108
Sør- og Vest-Norge	49	45	6	218
Midt- og Nord-Norge	43	47	10	137
De minste	60	35	5	151
De mellomste	45	46	9	222
De største	39	52	9	178
Totalt	47	45	8	551

5.3 Skolenes bruk og nytte av veilederen fra Utdanningsdirektoratet

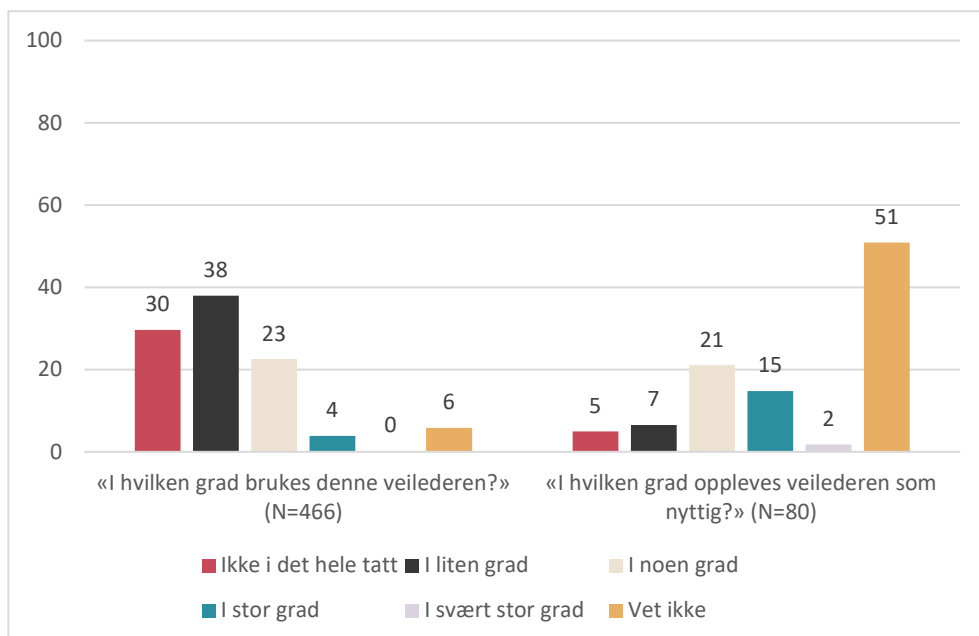
Utdanningsdirektoratet lanserte i 2019 en veileder for å synliggjøre skolens og skoleeiers handlingsrom for tilrettelegging for elever med stort læringspotensial innenfor gjeldende regelverk. I spørringene våren 2021 ble skoleeierne og skolelederne spurt i hvilken grad veilederen brukes og i hvilken grad den oppleves som nyttig.

Figur 5.3 viser hva kommunene har svart på spørsmålet om bruk og nytte av veilederen. 21 prosent svarer at de i liten grad bruker veilederen, mens 57 prosent svarte at de bruker den i noen grad eller i stor grad. På spørsmål om hvorvidt de opplever veilederen som nyttig svarer 60 prosent positivt, enten nyttig i noen, stor eller i svært stor grad. Fem fylkeskommuner har besvart de samme spørsmålene. Her svarer to fylkeskommuner at de i noen grad bruker veilederen og at den i noen eller stor grad er nyttig, mens tre svarer at de ikke vet.

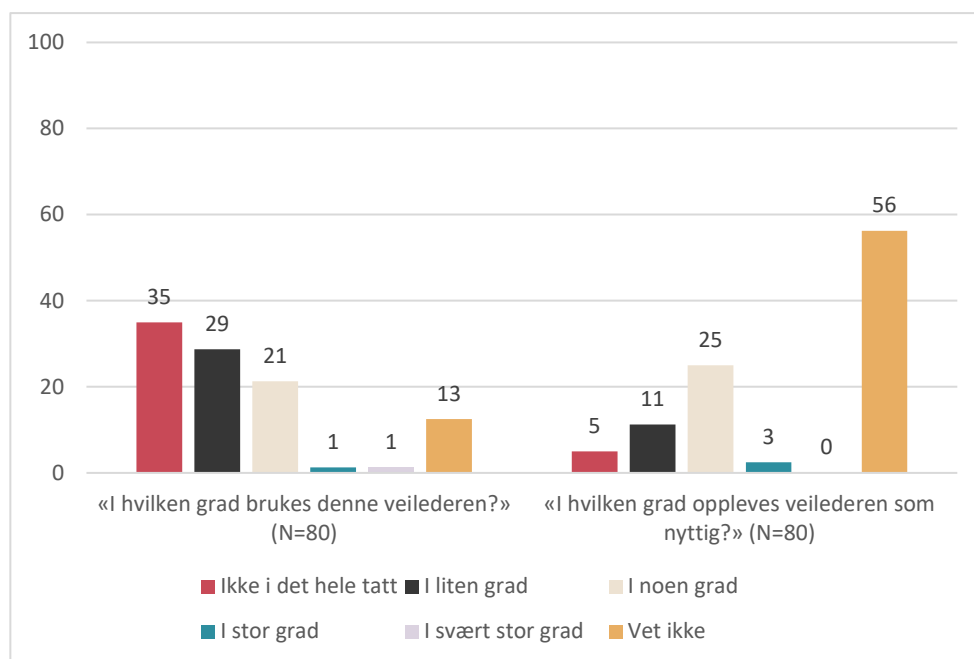
Figur 5.3 'I hvilken grad brukes denne veilederen?' og 'I hvilken grad oppleves veilederen som nyttig?', skoleeier kommune, prosent

Også skolelederne har blitt spurt om i hvilken grad de bruker veilederen og i hvilken grad de opplever den som nyttig. Figur 5.4 viser svarene fra skolelederne i grunnskolen.

Figur 5.4 'I hvilken grad brukes denne veilederen?' og 'I hvilken grad oppleves veilederen som nyttig?', skoleleder grunnskole, prosent

Figuren viser at 27 prosent av skolelederne i grunnskolen svarer at de bruker veilederen i noen grad eller i stor grad, mens hele 68 prosent svarer at de bruker den i liten grad eller ikke i det hele tatt. Når det kommer til skoleledernes opplevelse av hvorvidt veilederen er nyttig, svarer 38 prosent at de opplever veilederen som nyttig, enten i noen, stor eller svært stor grad. En andel på 12 prosent svarer at de i liten eller ingen grad opplever veilederen som nyttig, mens mange er usikre. Omtrent halvparten av skolelederne i grunnskolen svarer «vet ikke» på spørsmålet.

Figur 5.5 'I hvilken grad brukes denne veilederen?' og 'I hvilken grad opplever veilederen som nyttig?', skoleleder videregående, prosent

Skoleledere i videregående skole svarte på de samme to spørsmålene om bruk og nytte av Utdanningsdirektoratets veileder for å synliggjøre skolens handlingsrom for tilrettelegging for elever med stort læringspotensial. Når det gjelder hvor stor andel som bruker veilederen, er fordelingen omtrent lik for skolelederne i videregående skole som i grunnskolen. Som vi ser oppgir 23 prosent av skolelederne i videregående skole at de bruker veilederen, enten i noen, stor eller svært stor grad, mens 64 prosent oppgir at de bruker den i liten grad eller ikke i det hele tatt.

Videre ser vi at 28 prosent av skolelederne i videregående skole opplever veilederen som nyttig, enten i noen grad eller i stor grad, mens 16 prosent svarer at de i liten eller ingen grad opplever veilederen som nyttig. Også for skolelederne i videregående skole er en stor andel usikre på om de opplever noe nytte av veilederen (56 prosent).

Samlet sett ser vi at en større andel kommuner og fylkeskommuner (skoleeiere) svarer at de bruker veilederen og opplever den som nyttig, sammenlignet med skoleledere.

Tabell 5.8 'I hvilken grad brukes denne veilederen?', skoleleder grunnskole og videregående etter skolestørrelse

Kategori	De minste %	De mellomste %	De største %	Totalt %
Ikke i det hele tatt	32	33	26	30
I liten grad	35	36	38	37
I noen grad	18	22	26	22
I stor grad	7	2	3	4
I svært stor grad	1	0	0	0
Vet ikke	7	7	7	7
Totalt (N)	149	219	178	546

Tabell 5.8 og 5.9 viser hvordan skolelederne ved grunnskoler og videregående skoler vurderte sin egen bruk og nytte av Utdanningsdirektoratets veileder fordelt etter skolestørrelse. Blant skolelederne som bruker veilederen, enten i noen, stor eller svært stor grad, er andelen omtrent like stor ved de minste, mellomste og største skolene. I hvilken grad skolelederne opplever veilederen som nyttig ser ikke ut til å ha noen sammenheng med skolestørrelse, se tabell 5.9.

Tabell 5.9 'I hvilken grad oppleves veilederen som nyttig?', skoleleder grunnskole og videregående etter skolestørrelse

Kategori	De minste %	De mellomste %	De største %	Totalt %
Ikke i det hele tatt	7	6	3	5
I liten grad	9	6	7	7
I noen grad	21	22	22	22
I stor grad	15	12	12	13
I svært stor grad	3	0	1	1
Vet ikke	45	54	55	52
Totalt (N)	148	214	178	450

5.4 Oppsummering

Elever med stort læringspotensial omfatter elever som presterer på høyt faglig nivå, elever som har spesielle talenter, og elever som har potensial til å nå de høyeste faglige nivåene. Det er en sammensatt gruppe som trenger ulike former for tilpasset opplæring. I den forbindelse er det nødvendig med informasjon om hvordan skoleeierne og skolelederne jobber med tilbudet til denne elevgruppen, og om tiltakene Kunnskapsdepartementet og Utdanningsdirektoratet har iverksatt treffer behovene i fylkeskommunene, kommunene og på skolene. Oppsummert fant vi følgende:

- 60 prosent av skoleeiere i grunnskolen oppgir at kommunen ikke har egne planer og strategier for tilpasset opplæring for elever med stort læringspotensial som skolene kan ta utgangspunkt i.
- En av fire skoleledere i grunnskolen og en av fem skoleledere i videregående skole oppgir at skoleeier har planer og strategier for tilpasset opplæring skolene kan ta utgangspunkt i.
- Fordelt etter skolestørrelse er det høyest andel skoleledere ved de største skolene som svarer at skoleeier har planer og strategier for tilpasset opplæring for elever med stort læringspotensial som skolen kan ta utgangspunkt i.
- På spørsmål om elever med stort læringspotensial omtales i planer og strategier skolen bruker, svarer 29 prosent av skolelederne i Øst-Norge ja, betydelig lavere enn i Sør- og Vest-Norge (38 prosent), Midt- og Nord-Norge (41 prosent) og Oslo-området (43 prosent).
- De fleste skolelederne, både i grunnskolen og videregående skole, oppgir *pedagogisk differensiering og tilpasning i ordinær klasse* som et (av flere) tiltak de har for elever med stort læringspotensial.
- Tiltaket *forsering i aktuelle fag* har mye høyere oppslutning blant skolelederne i Oslo-området sammenlignet med resten av landet.
- Under halvparten av skolelederne oppgir å ha gode rutiner for å identifisere elever med stort læringspotensial.
- Skoleledere ved de minste skolene opplever oftere å ha gode rutiner for å identifisere elever med stort læringspotensial sammenlignet med skoleledere ved større skoler.
- Utdanningsdirektoratets veileder brukes i større grad av skoleeiere enn skoleledere. Sammenlignet med skoleledere, opplever også en større andel skoleeiere veilederen som nyttig. 60 prosent av skoleeierne opplever veilederen som nyttig i noen, stor eller svært stor grad, mot 38 prosent av skolelederne i grunnskolen og 28 prosent av skolelederne i videregående skole.
- To av tre skoleledere bruker i liten eller ingen grad Utdanningsdirektoratets veileder. På spørsmål om de opplever veilederen som nyttig, svarer mer enn halvparten at de ikke vet.

6 Evaluering av fagfornyelsen

Fagfornyelsen innebærer at norske skoler fra og med skolestart 2020 tok i bruk nye læreplaner. Universitetet i Oslo (UiO) gjennomfører en evaluering av fagfornyelsen i perioden 2019-2025 med vekt på prosessen fram mot etableringen av nytt læreplanverk, læreplanenes og støtteressursenes kvalitet, styring og ledelse av læreplanarbeidet og fagfornyelsens møte med skolens praksis og elevers læring. Dette kapitlet rapporterer hva skoleeiere og skoleledere svarer på spørsmål knyttet til disse temaene i et spørreskjema utviklet i samarbeid mellom UiO, Utdanningsdirektoratet og NIFU.

6.1 Roller og ansvar

Både skoleeiere og skoleledere ble presentert med et sett med påstander som omhandler rammevilkårene for arbeidet med fagfornyelsen, deriblant tid, roller, føringer og ansvar. Tabell 6.1 viser svarfordelingen i utvalget sett under ett for hver av påstandene. Som vi ser oppgir kun én tredjedel at de i stor eller svært stor grad har hatt tilstrekkelig tid til å arbeide med fagfornyelsen, mens bortimot én fjerdedel (22 prosent) svarer at de i liten grad eller ikke i det hele tatt har hatt det. Når det gjelder avklaring av roller i arbeidet med fagfornyelsen opplever en høyere andel at rektors rolle i stor eller svært stor grad (86 prosent) er avklart enn skoleeiers (54 prosent). Her er det verdt å merke seg at skoleeieres synspunkt skiller seg fra skolelederes. Mens 72 prosent av representanter fra kommunen som skoleeier oppgir at skoleeiers rolle i arbeidet med fagfornyelsen i stor eller svært stor grad er avklart, er tilsvarende andel blant skoleledere i grunnskolen 53 prosent. Tabellen viser for øvrig at litt i underkant av halve utvalget (46 prosent) oppgir at skoleeier gir tydelige føringer for skolens arbeid med fagfornyelsen. Også på denne påstanden vurderer representanter for kommunen som skoleeier egen rolle annerledes enn skolelederne i grunnskolen. Mens 68 prosent blant førstnevnte oppgir at skoleeier i stor eller svært stor grad gir tydelig føringer, er andelen blant skoleledere i grunnskolen 44 prosent. Det framstår dessuten som at fagfornyelsen ikke i særlig stor grad er et (synlig) tema for politiske drøftinger ved at 39 prosent

ikke vet om dette er tilfelle og 27 prosent oppgir at dette i liten grad eller ikke i det hele tatt er tilfelle.

Tabell 6.1 Påstander om roller og ansvar, skoleledere og skoleeiere

	Ikke i det hele tatt %	I liten grad %	I noen grad %	I stor grad %	I svært stor grad %	Vet ikke %	Totalt % (N)
Skolen/(fylkes)kommunen har tilstrekkelig tid til å arbeide med fagfornyelsen	4	18	45	27	5	1	100 (626)
Skoleeiers rolle i arbeidet med fagfornyelsen er avklart	3	13	27	38	16	2	100 (626)
Rektors rolle i arbeidet med fagfornyelsen er avklart	0	1	11	51	35	1	100 (626)
Skoleeier gir tydelige føringer for skolens arbeid med fagfornyelsen	5	17	30	30	16	1	100 (625)
I vår (fylkes)kommune er ansvaret for arbeidet med fagfornyelsen lagt til den enkelte skole	3	6	25	38	25	3	100 (621)
I vår (fylkes)kommune samarbeider skolene tett i arbeidet med fagfornyelsen	5	22	41	19	9	4	100 (625)
Fagfornyelsen er tema for politiske drøftinger i (fylkes)kommunen	8	19	23	10	2	39	100 (625)

Når det gjelder ansvar virker det som at dette i stor grad er lagt til den enkelte skole. Bortimot to av tre (63 prosent) oppgir at ansvaret for arbeidet med fagfornyelsen i egen (fylkes)kommune i stor eller svært stor grad er lagt til den enkelte skole. Kun ni prosent oppgir at dette i liten grad eller ikke i det hele tatt er tilfelle. Vi ser videre at det varierer ganske mye hvorvidt skolene samarbeider tett i arbeidet med fagfornyelsen. Mens 28 prosent oppgir at det i stor eller svært stor grad samarbeides, oppgir 27 prosent at dette ikke gjøres i det hele tatt eller i liten grad. På dette spørsmålet gir representanter for kommunen som skoleeier en annen vurdering enn skolelederne, hvor andelen blant førstnevnte som oppgir at skolene

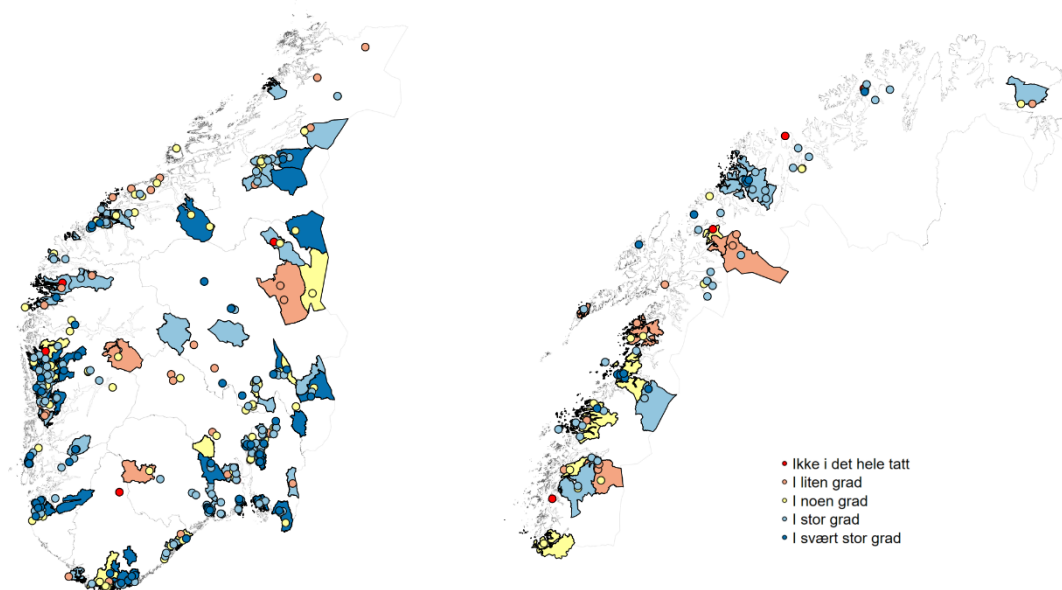
i kommunen i stor eller svært stor grad samarbeider er 63 prosent, mens den for skoleledere i grunnskolen kun er 24 prosent.

Vi vil i det følgende forfølge noen av disse påstandene ved å se nærmere på hvordan vurderingen av påstanden varierer med sentrale kjennetegn ved kommunen og skolen.

Rolleavklaringer og tydelige føringer fra skoleeier

Vurderingen av om skoleeiers rolle i arbeidet med fagfornyelsen er avklart og om skoleeier gir tydelige føringer for skolens arbeid med denne ser ut til å være tett forbundet.³

Det ser videre ut til å være geografiske variasjoner på spørsmålet om skoleeiers rolle i arbeidet med fagfornyelsen er avklart. Figur 6.1 viser svarene fra ledere i grunnskolen (markert som fargelagte sirkler i henhold til skalaen), og fra kommunene som skoleeiere (hvor kommunene er fargelagt ut fra samme skala):

Figur 6.1 'Skoleeiers rolle i arbeidet med fagfornyelsen er avklart', skoleleder grunnskole og skoleeier kommune, prosent

Kartet viser en tendens til at skoleeiers rolle er mer avklart i store kommuner, og at rollen er minst avklart i de minst sentrale kommunene. Mens 57 prosent av skolelederne i grunnskoler lokalisert i store kommuner oppgir at skoleeiers rolle i stor eller svært stor grad er avklart, er tilsvarende andel 49 prosent i mellomstore kommuner og 27 prosent i de minste kommunene. Tilsvarende oppgir nesten samtlige (93 prosent) skoleeiere i store kommuner at deres rolle i fagfornyelsen i

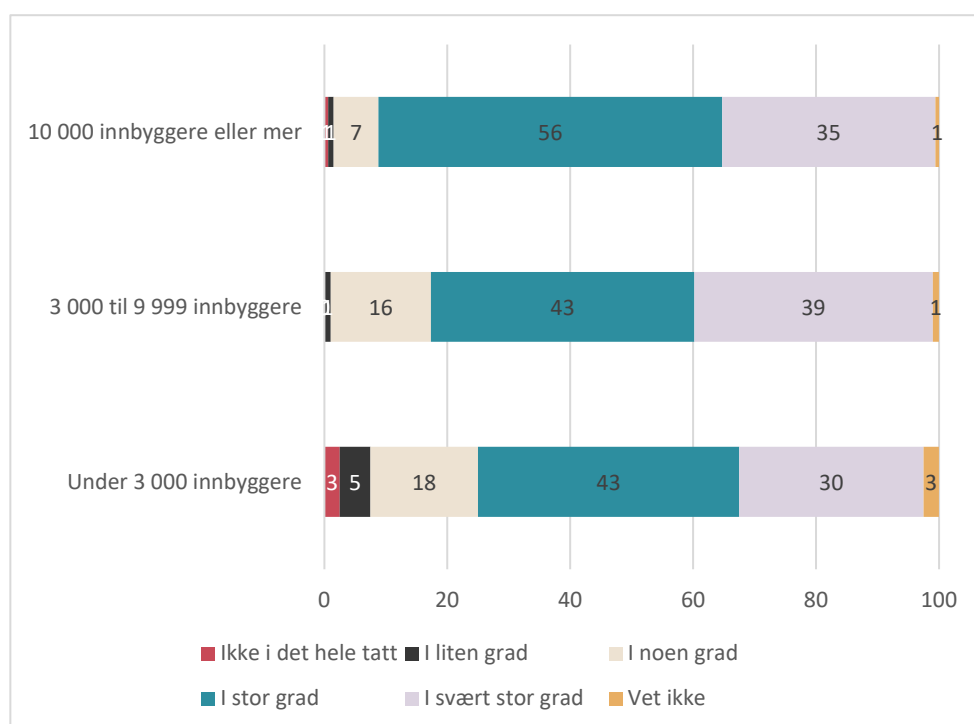
³ Variablene er positivt korrelert med verdi på 0,674.

stor eller svært stor grad er avklart, mens dette gjelder 71 prosent i mellomstore og 57 prosent i små kommuner.

Når det gjelder sentralitet oppgir størst andel skoleledere ved grunnskoler i mellomsentrale skoler at skoleeiers rolle i fagfornyelsen er avklart (61 prosent), fulgt av de mest sentrale (53 prosent). Som nevnt er andelen lavest blant skoleledere i grunnskoler i de minst sentrale kommunene (39 prosent).

Det er på dette spørsmålet små forskjeller etter skolestørrelse, og andelen som oppgir at skoleeiers rolle i stor eller svært stor grad er avklart varierer fra 46 prosent i de mellomstore skolene til 58 prosent i de største, hvor andelen i de minste er 56 prosent.

Når det gjelder *rektors* rolle i arbeidet med fagfornyelsen viser figur 6.2 at skoleledere i grunnskoler i de største kommunene i mye større grad opplever rollen som avklart:

Figur 6.2 'Rektors rolle i arbeidet med fagfornyelsen er avklart', skoleleder grunnskole etter kommunestørrelse, prosent (N= 467)

Mens 91 prosent av skolelederne i grunnskoler i store kommuner oppgir at rektors rolle i arbeidet med fagfornyelsen i stor eller svært stor grad er avklart, er tilsvarende andel blant skoleledere i mellomstore kommuner 82 prosent og 73 prosent i de minste kommunene. Tabell 6.2 viser videre at skoleledere ved grunnskoler i de mest sentrale og mellomsentrale kommunene i større grad opplever rollen i arbeidet med fagfornyelsen som avklart enn skoleledere ved grunnskoler i de minst sentrale kommunene:

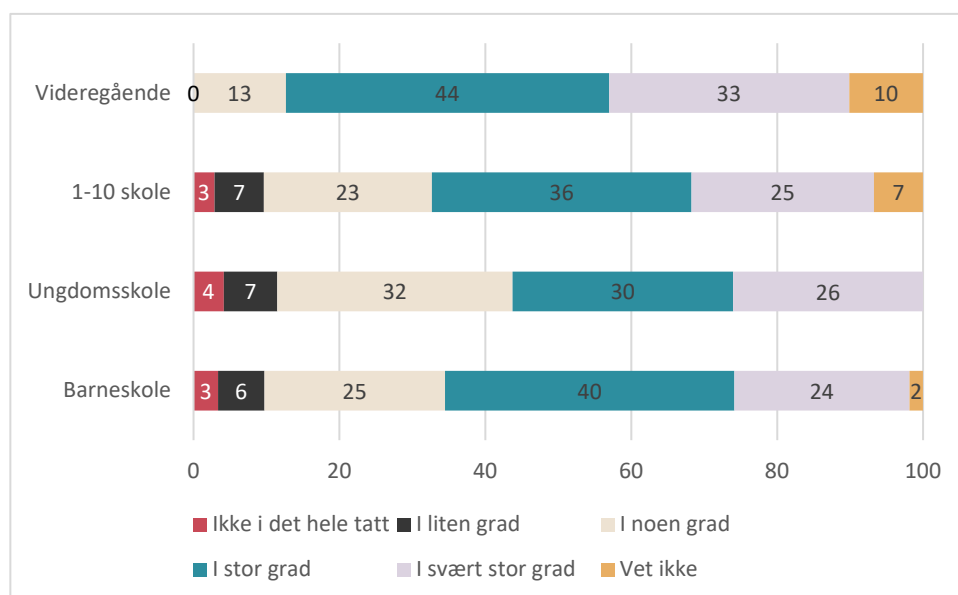
Tabell 6.2 'Rektors rolle i arbeidet med fagfornyelsen er avklart', skoleleder grunnskole etter sentralitet

Kategori	Mest sentrale kommuner %	Mellomsentrale kommuner %	Minst sentrale kommuner %	Totalt %
Ikke i det hele tatt	1	0	1	1
I liten grad	0	1	3	1
I noen grad	6	8	17	10
I stor grad	56	56	41	52
I svært stor grad	36	34	37	35
Vet ikke	1	0	2	1
Totalt (N)	118	226	123	467

Mens henholdsvis 92 prosent og 90 prosent av skoleledere ved grunnskoler i de mest sentrale og mellomsentrale kommunene i stor eller svært stor grad opplever at rektors rolle i arbeidet med fagfornyelsen er avklart, er tilsvarende andel 77 prosent blant skoleledere ved grunnskoler i de minst sentrale kommunene.

Ansvar hos den enkelte skole

Som nevnt oppgir bortimot to av tre at ansvaret for arbeidet med fagfornyelsen i stor eller svært stor grad er lagt til den enkelte skole. Figur 6.3 viser at andelen som svarer dette er høyest blant skoleledere i videregående skole:

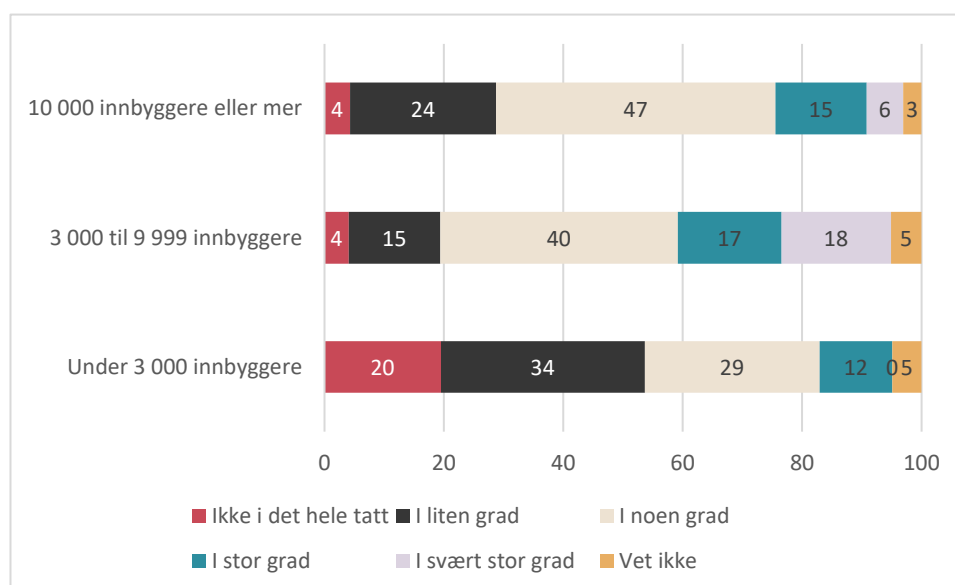

Figur 6.3 'I vår fylkeskommune/kommune er ansvaret for arbeidet med fagfornyelsen lagt til den enkelte skole', etter skoletype, prosent (N= 546)

Som figuren viser oppgir én av tre skoleledere i den videregående skolen at ansvaret i deres fylkeskommune i svært stor grad er lagt til den enkelte skole. Dette følges av ytterligere 44 prosent som oppgir at dette i stor grad er tilfelle. Det er ingen som oppgir at ansvaret i liten grad eller ikke i det hele tatt er lagt til skolene. Ser vi på grunnskolen oppgir rundt ti prosent at ansvaret for arbeidet med fagfornyelsen i liten grad eller ikke i det hele tatt er lagt til den enkelte skole i deres kommune.

Samarbeid mellom skoler

Vi fikk over et inntrykk av at det varierer hvorvidt skolene samarbeider tett i arbeidet med fagfornyelsen, og at kommunenes svar skilte seg betydelig fra grunnskolelederes. Figur 6.4 viser at det er en høyere andel skoleledere ved grunnskoler i mellomstore kommuner som oppgir at skolene samarbeider:

Figur 6.4 'I vår kommune samarbeider skolene tett i arbeidet med fagfornyelsen', skoleleder grunnskole etter kommunestørrelse, prosent (N= 466)

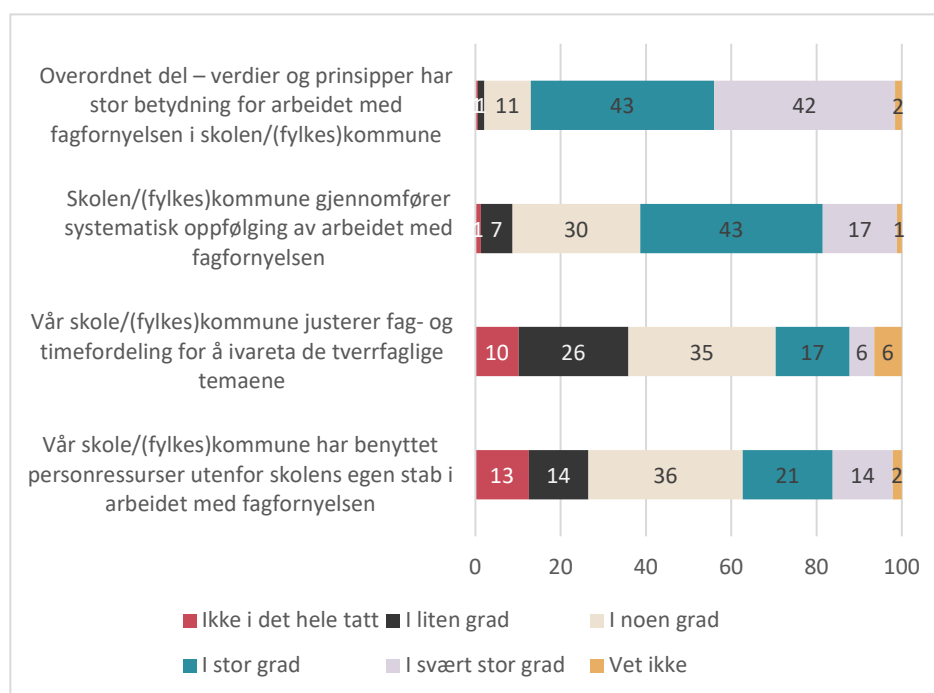
Mens 18 prosent av skolelederne ved grunnskoler i mellomstore kommuner oppgir at skolene i kommunen i svært stor grad samarbeider tett i arbeidet med fagfornyelsen, er det ingen som oppgir dette i de minste kommunene. Blant skoleledere ved grunnskoler i de største kommunene er andelen seks prosent. Det er også en viss tendens til at skoleledere i grunnskoler som ligger i mellomsentrale strøk har samarbeidet mer enn skoler i både mindre og mer sentrale strøk. Mens 32 prosent av skolelederne i grunnskoler i mellomsentrale strøk oppgir at de i stor eller svært stor grad har samarbeidet tett, er tilsvarende andel 28 prosent for

grunnskoler i de minst sentrale kommunene og kun 18 prosent for skolene plassert i de mest sentrale kommunene.

6.2 Planer og strategier

Med fagfornyelsen ble også overordnet del av læreplanverket fornyet. Denne inneholder verdier og prinsipper for grunnopplæringen. En av de sentrale intensjonene var å få en bedre sammenheng mellom overordnet del og læreplaner for fag. I tillegg introduserte fagfornyelsen tre tverrfaglige temaer som tar utgangspunkt i aktuelle samfunnsutfordringer: bærekraftig utvikling, demokrati og medborgerskap, og folkehelse og livsmestring. Vi presenterte respondentene i spørringen med et sett av påstander knyttet til planer og strategier for arbeidet med fagfornyelsen. Figur 6.5 viser svarfordelingen for hele utvalget:

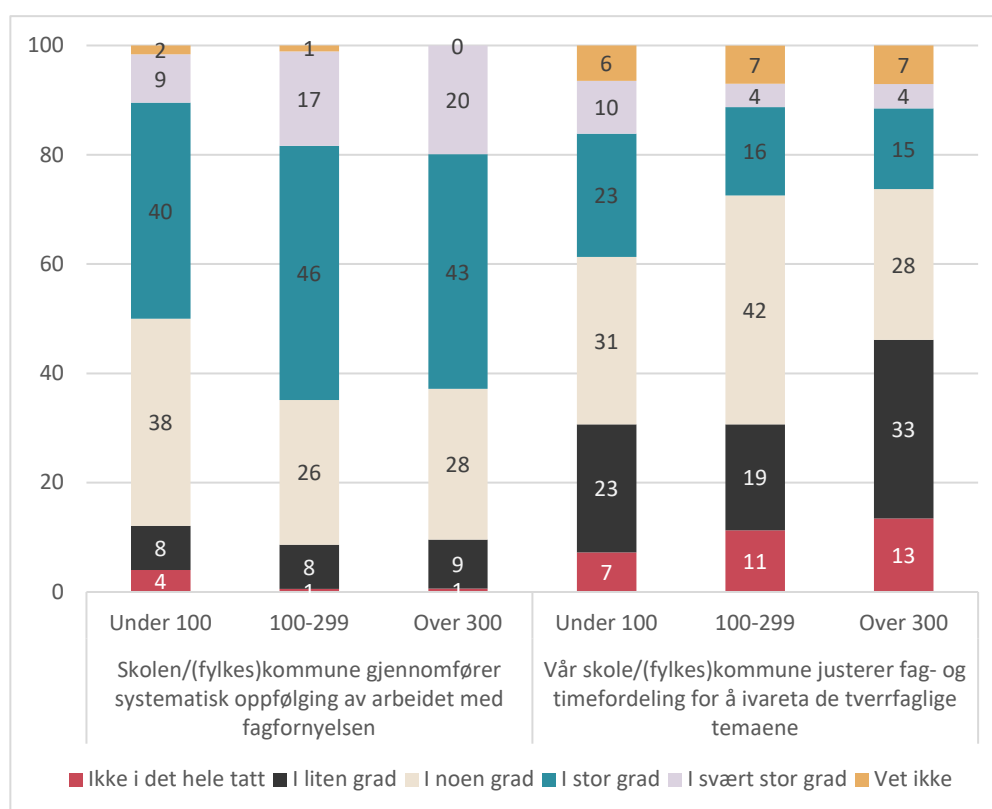

Figur 6.5 'Påstander om planer og strategier', skoleledere og skoleeiere, prosent (N=621-623)

Figuren viser at det store flertallet (85 prosent) oppgir at overordnet del i stor eller svært stor grad hadde stor betydning for arbeidet med fagfornyelsen i skolen eller (fylkes)kommunen. Over halve utvalget (60 prosent) oppgir at skolen eller (fylkes)kommunen i stor eller svært stor grad systematisk følger opp arbeidet med fagfornyelsen. Når det gjelder ressurser ved og utenfor skolen er bildet mer sammensatt. Mer enn én tredjedel oppgir at skolen eller (fylkes) kommunen i liten grad eller ikke i det hele tatt har justert fag- og timefordelingen for å ivareta de tverrfaglige temaene, og noe over én fjerdedel (27 prosent) oppgir at skolen eller

(fylkes)kommunen i liten grad eller ikke i det hele tatt har benyttet personressurser utenfor skolens egen stab i arbeidet med fagfornyelsen. På den andre siden oppgir 35 prosent at de i stor eller svært stor grad har benyttet seg av slike ressurser.

Når det gjelder systematisk oppfølging og fag- og timefordeling finner vi forskjeller mellom store og små grunnskoler. Figur 6.6 viser at mens skoleledere ved de minste grunnskolene i større grad oppgir at de har justert fag- og timefordelingen for å ivareta de tverrfaglige temaene, gir de i mindre grad uttrykk for at skolen eller (fylkes)kommunen i stor eller svært stor grad systematisk følger opp arbeidet med fagfornyelsen:

Figur 6.6 Systematisk oppfølging og fag- og timefordeling, skoleleder grunnskole etter skolestørrelse, prosent (N=465-466)

Mens 46 prosent av skolelederne ved grunnskoler med mer enn 300 elever oppgir at de i liten grad eller ikke i det hele tatt har justert fag- og timefordelingen for å ivareta de tverrfaglige temaene, er tilsvarende andel 30 prosent ved de mellomstore og de minste grunnskolene med under 100 elever. Blant skolelederne ved sistnevnte oppgir én av tre at de i stor eller svært stor grad har foretatt slik justering. Det forholder seg motsatt når det gjelder systematisk oppfølging av arbeidet med fagfornyelsen. Mens 64 prosent av skolelederne ved de mellomstore

grunnskolene, og 63 prosent ved de største, oppgir at de i stor eller svært stor grad systematisk følger opp arbeidet, gjelder dette 49 prosent ved de minste.

Systematisk oppfølging av arbeidet og det å justere varierer geografisk, både med hensyn til størrelsen på kommunen grunnskolen ligger i og hvor den plasserer seg på sentralitetsindeksen. Tabell 6.3 viser at andelen skoleledere i grunnskolen som oppgir at arbeidet med fagfornyelsen i stor eller svært stor grad følges opp øker med størrelsen på kommunen hvor grunnskolen er lokalisert:

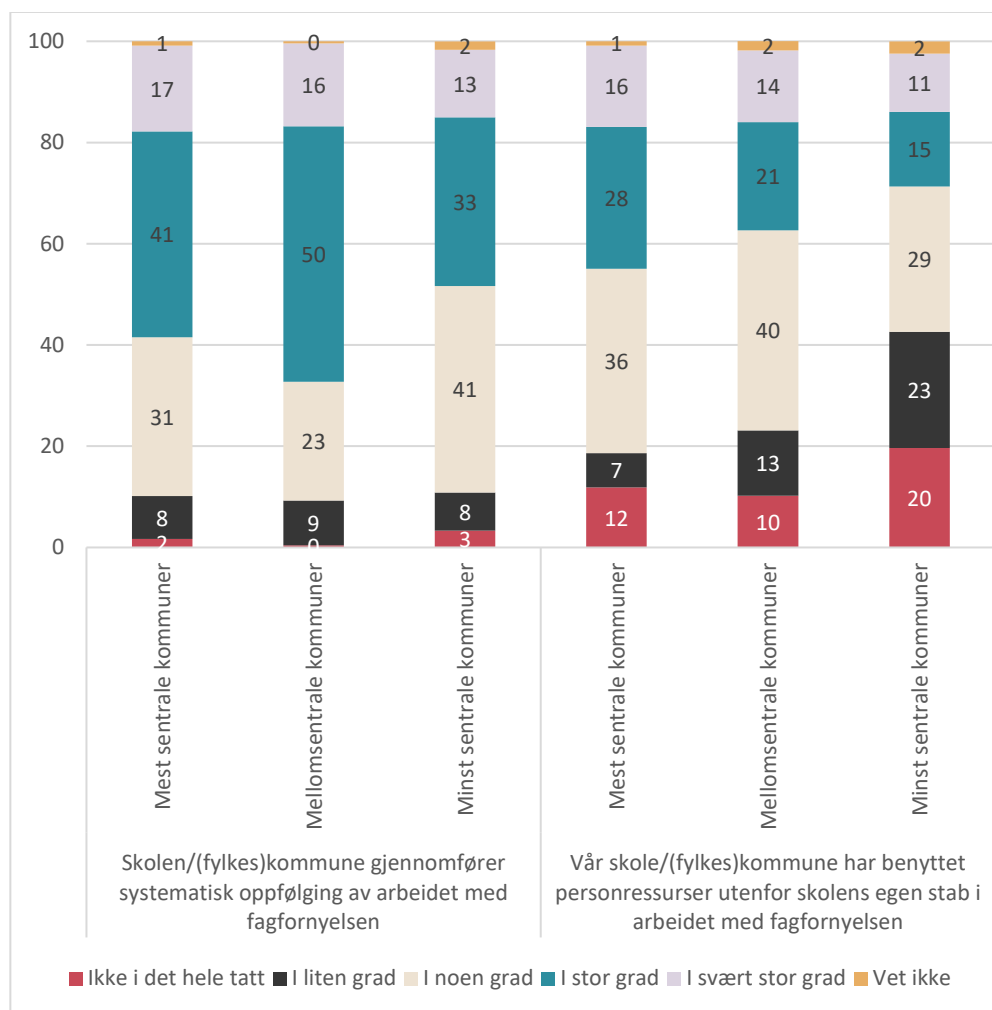
Tabell 6.3 'Skolen/(fylkes)kommunen gjennomfører systematisk oppfølging av arbeidet med fagfornyelsen', skoleleder grunnskole etter kommunestørrelse

Kategori	Under 3 000 innbyggere %	3 000 til 9 999 innbyggere %	10 000 innbyggere eller mer %	Totalt %
Ikke i det hele tatt	8	0	1	2
I liten grad	13	9	8	8
I noen grad	35	33	29	30
I stor grad	38	40	45	44
I svært stor grad	5	17	17	16
Vet ikke	3	1	1	1
Totalt (N)	40	95	329	464

Mens 62 prosent av skolelederne ved grunnskoler i kommuner med over 10 000 innbyggere oppgir at arbeidet med fagfornyelsen i stor eller svært stor grad følges opp, er tilsvarende andel 57 prosent i mellomstore kommuner og 43 prosent i de minste. Blant skoleledere ved grunnskolene i de minste kommunene oppgir 21 prosent at dette i liten grad eller ikke i det hele tatt gjøres.

Når det gjelder bruken av personressurser utenfor grunnskolens egen stab øker dette også med kommunestørrelse. Mens 38 prosent av skolelederne ved de største skolene oppgir at de i stor eller svært stor grad benytter seg av slike ressurser er tilsvarende andel 31 prosent i mellomstore og 20 prosent i små kommuner. Det er videre verdt å merke seg at det ser ut til at dette er noe vanligere i grunnskolen enn i den videregående skolen. Mens 38 prosent av skolelederne i barneskolen og 36 prosent av skolelederne i ungdomsskolen oppgir at de i stor eller svært stor grad benytter seg av eksterne personressurser, gjelder dette 21 prosent av skolelederne i videregående skole.

Som nevnt varierer systematisk oppfølging av arbeidet og det å benytte personressurser utenfor skolens egen stab også med kommunens plassering på sentralitetsindeksen. Figur 6.7 viser at skoleledere ved grunnskoler i de minst sentrale kommunene i mindre grad gir uttrykk for systematisk oppfølging og bruk av eksterne personressurser:

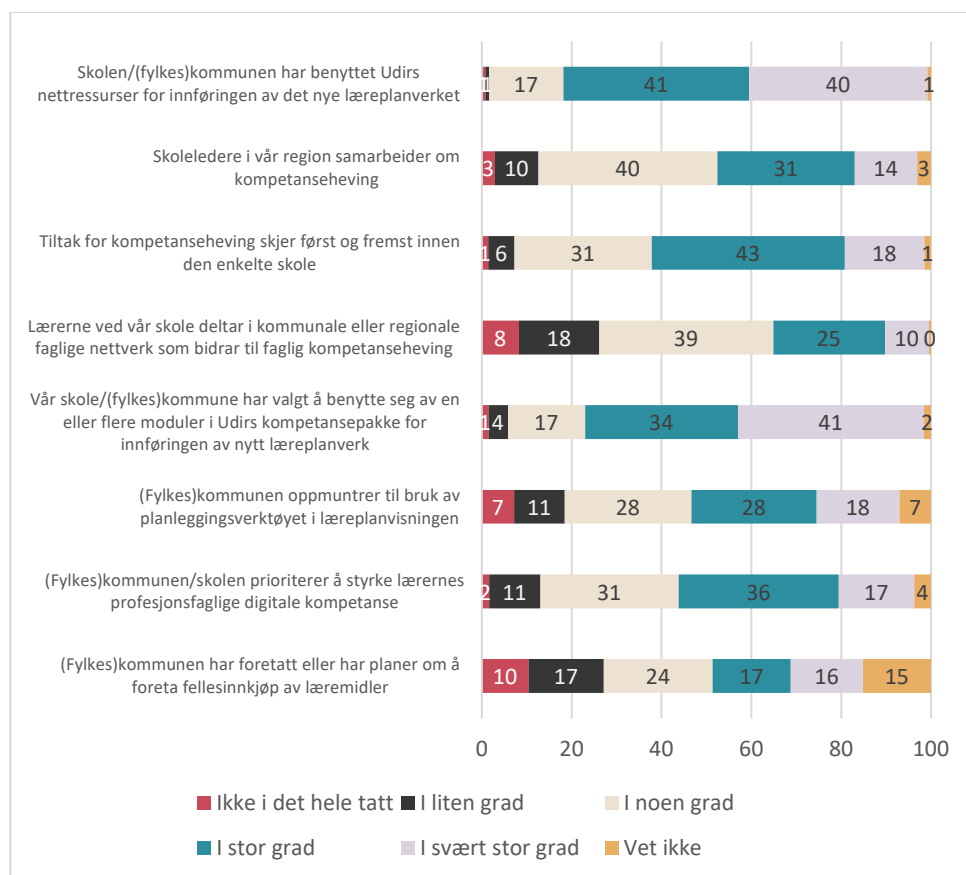

Figur 6.7 Systematisk oppfølging av arbeidet og bruk av eksterne personressurser, skoleleder grunnskole etter sentralitet, prosent (N=464-465)

Vi ser at mens 26 prosent av skolelederne ved grunnskoler i de minst sentrale kommunene oppgir at skolen benytter seg av personressurser utenfor skolens egen stab i arbeidet med fagfornyelsen, er tilsvarende andel 36 prosent i de mellomsentrale og 44 prosent ved grunnskolene i de mest sentrale kommunene. Ser vi på systematisk oppfølging av arbeidet med fagfornyelsen, er det høyest andel som oppgir at de i stor eller svært stor grad gjør dette blant skoleledere ved grunnskoler i mellomsentrale kommuner (67 prosent), fulgt av de mest sentrale (58 prosent), mens andelen er lavest i de minst sentrale kommunene (47 prosent).

6.3 Støtteressurser og kompetanseheving

Både skoleeiere og skoleledere ble presentert med et sett utsagn om bruk av ulike støtteressurser og om kompetanseheving i forbindelse med fagfornyelsen. Figur 6.8 viser svarfordelingen:

Figur 6.8 Utsagn om støtteressurser og kompetanseheving, skoleeiere og skoleledere, prosent (N=613-619)

Som vi ser, har store andeler i stor eller svært stor grad benyttet seg av Utdanningsdirektoratets nettressurser (81 prosent) og kompetansepakke (75 prosent) for innføringen av det nye læreplanverket. Materialet viser dessuten at det er flere skoleledere i barneskolen (85 prosent) enn i videregående skole (65 prosent) som oppgir at de i stor eller svært stor grad har benyttet seg av nettressursene. Det er dessuten en høyere andel som oppgir det samme ved store skoler (84 prosent), sammenlignet med små (73 prosent). Det ser imidlertid ikke ut til at skoleeiere i like stor grad aktivt oppmuntrer til bruk av planleggingsverktøyet i læreplanvisningen. Det er likevel en andel på 46 prosent som oppgir at dette i stor eller svært stor grad er tilfelle, og igjen er det høyere andel skolelederne i barneskolen som oppgir at kommunen i stor eller svært stor grad oppmuntrer til bruk av verktøyet (47 prosent), enn det er skoleledere i videregående som oppgir at fylkeskommunen gjør det samme (27 prosent). Det er dessuten en tendens til at skoleledere ved de største skolene i større grad oppgir at skoleeier oppmuntrer dem til å bruke planleggingsverktøyet (49 prosent), sammenlignet med mellomstore (40 prosent) og små (36 prosent) skoler.

Det er minst oppslutning om utsagnet at skoleeier har foretatt eller har planer om å foreta fellesinnkjøp av læremidler. Mens 33 prosent hevder dette i stor eller

svært stor grad, er det bortimot en like stor andel (27 prosent) som oppgir i liten grad eller ikke i det hele tatt. Det er her imidlertid noen geografiske forskjeller. Det er høyest andel skoleledere på grunnskoler lokalisert i mellomstore kommuner som oppgir at kommunen i stor eller svært stor grad har foretatt eller har planer om å foreta fellesinnkjøp av læremidler (45 prosent), sammenlignet med både de største kommunene (31 prosent) og de minste (22 prosent). Videre ser vi at andelen skoleledere i de minst sentrale kommunene, både i grunnskolen og i videregående, i større grad oppgir at skoleeier har foretatt eller har planer om fellesinnkjøp (42 prosent) sammenlignet med de mellomsentrale (34 prosent) og de mest sentrale (24 prosent). Ikke overraskende skiller dermed også Oslo seg ut i denne sammenheng. Kun fem prosent av skolelederne ved skoler i Oslo oppgir at skoleeier i stor eller svært stor grad har foretatt eller har planer om å foreta fellesinnkjøp av læremidler. Det ser videre ut til at kommunen som skoleeier i større grad vurderer fellesinnkjøp enn fylkeskommunen, hvor en høyest andel oppgir at dette i stor eller svært stor grad er tilfelle blant skoleledere i barneskolen (39 prosent), fulgt av ungdomsskolen (23 prosent) og så videregående (10 prosent).

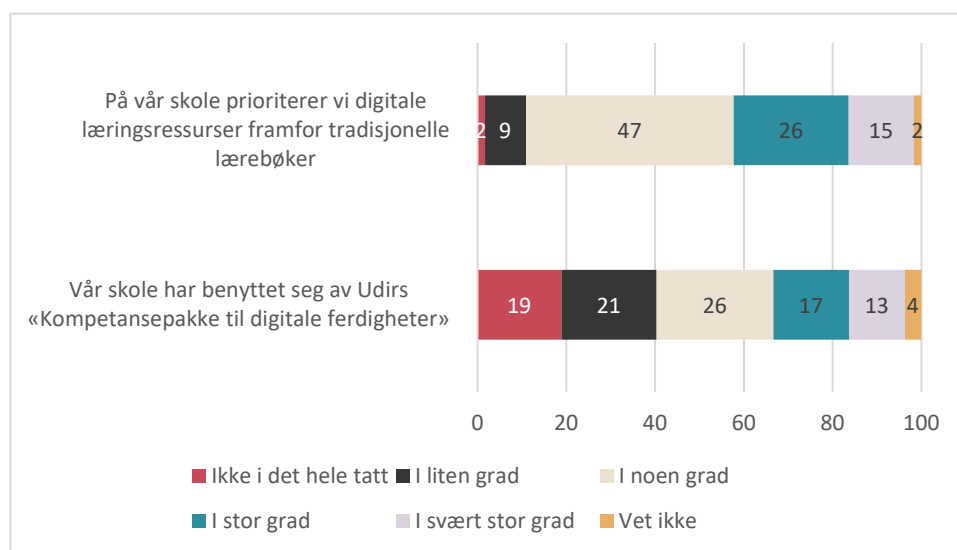
Svarene i figur 6.8 kan videre tyde på at kompetanseheving først og fremst skjer ved den enkelte skole. Som vi ser gir 63 prosent uttrykk for dette i stor eller svært stor grad. Dette gjelder i aller høyeste grad Oslo, hvor 90 prosent av skolelederne oppgir dette, mens det er lavest andel i Innlandet.

Når det gjelder bruk av kommunale eller regionale faglige nettverk som kompetansehevingsarena for lærere er bildet mer sammensatt. Mens én av fire (25 prosent) hevder at lærerne i stor grad deltar i slike nettverk med kompetanseheving som formål, oppgir 39 prosent at dette bare i noen grad er tilfelle. Deltagelse i faglige nettverk er slik sett mindre vanlig enn annet samarbeid på tvers av skolene. Halve utvalget oppgir at skolelederne i regionen i liten grad eller ikke i det hele tatt samarbeider om kompetanseheving. Det er imidlertid noen interessante geografiske forskjeller i bruken av kommunale eller regionale faglige nettverk som kompetansehevingsarena for lærere. Det er en betraktelig høyere andel skoleledere ved skoler i Øst-Norge som oppgir at lærere i stor eller svært stor grad deltar i nettverk som kompetansehevingsarena (48 prosent), sammenlignet med Osloområdet (20 prosent). Ser vi utelukkende på Oslo oppgir kun fem prosent av skolelederne der at nettverk i stor eller svært stor grad fungerer som kompetansehevingsarena for lærerne. Den høyeste andelen finner vi blant skoleledere fra Innlandet (60 prosent). Det kan med andre ord se ut til at mens kompetanseheving først og fremst skjer ved den enkelte skole i Oslo, skjer dette i liten grad i Innlandet. På den andre siden skjer kompetansehevingen i Innlandet i større grad gjennom lærernes deltagelse i kommunale eller regionale faglige nettverk. Dette er ytterpunktene, og skolene i landet for øvrig ser ut til å ha en mer blandet tilnærming. Generelt er det en tendens til at skoleledere ved skoler lokalisert i de minst

sentrale kommunene i større grad oppgir at lærerne i stor eller svært stor grad deltar i slike kompetansehevende faglige nettverk (42 prosent) enn skoleledere i de mellomsentrale (35 prosent) og de mest sentrale (25 prosent) kommunene.

Oslo skiller seg også ut på spørsmålet om læreres profesjonsfaglige digitale kompetanse. Vi ser av figuren at omtrent halve det totale utvalget (53 prosent) oppgir at skoleeier og skolen i stor eller svært stor grad prioriterer å styrke lærernes kompetanse innen dette. Andelen skoleledere i Oslo-området som oppgir dette er betydelig høyere (66 prosent) enn i øvrige landsdeler, spesielt sammenlignet med Midt- og Nord-Norge (47 prosent). Det er videre en tydelig tendens til at skoleledere ved grunnskoler i de minste kommunene i mindre grad oppgir at å styrke lærernes profesjonsfaglige digitale kompetanse i stor eller svært stor grad er prioritert (29 prosent), sammenlignet med både grunnskoleledere i de største og mellomstore kommunene (begge 51 prosent).

Skoleledere ble presentert med to ytterligere utsagn i denne forbindelse. Figur 6.9 viser at mens en betydelig andel (19 prosent) ikke i det hele tatt har benyttet seg av Utdanningsdirektoratets «Kompetansepakke til digitale ferdigheter», har de fleste i noen, stor eller svært stor grad (87 prosent) prioritert digitale læringsressurser framfor tradisjonelle lærebøker:

Figur 6.9 Utsagn om støtteressurser og kompetanseheving, skoleleder grunnskole og videregående, prosent (N=540-542)

Blant skolelederne som oppga at de hadde benyttet seg av Utdanningsdirektoratets «Kompetansepakke til digitale ferdigheter» oppga 29 prosent at pakken i stor eller svært stor grad var en god støtte i arbeidet med de nye læreplanene. Kun syv prosent oppga at dette i liten grad eller ikke i det hele tatt var tilfelle.

Når det gjelder digitale læringsressurser finner vi at det er en betraktelig høyere andel skoleledere i grunnskolen som oppgir at skolen i stor eller svært stor

grad prioriterer det framfor tradisjonelle lærebøker (43 prosent), sammenlignet med videregående (27 prosent). Andelen er høyest blant skoleledere i ungdomsskolen (46 prosent).

6.4 Synspunkter på læreplanverket og prosessen

Vårens spørringer ba også om skolelederes synspunkter på læreplanverket og fagfornyelsen som prosess. Tabell 6.4 viser svarfordelingen:

Tabell 6.4 Synspunkter på læreplanverket og prosessen, skoleleder grunnskole og videregående

Kategori	Svært uenig %	Litt uenig %	Litt enig %	Svært enig %	Totalt (N)
Det brede formålet for opplæringen er godt ivaretatt i Overordnet del – verdier og prinsipper	0	0	20	79	503
De nye læreplanene er et godt verktøy for å sikre progresjon i fagene	1	4	52	43	501
Kjerneelementene gir tydelig retning for valg av innhold i fagene	0	3	40	56	500
Det nye kompetansebegrepet ligger til grunn for skolens arbeid med læreplanene	0	2	39	58	500
De nye læreplanene gir tydelig retning for arbeidet med de tverrfaglige temaene	0	8	49	43	500
Det er et godt grep å plassere ansvaret for de tre tverrfaglige temaene i bestemte fag	4	16	45	34	500
De nye læreplanene fører til mindre stofftrensel i fagene	3	20	57	20	500
Det nye læreplanverket bidrar til å styrke arbeidet med å utvikle elevenes digitale kompetanse	0	8	64	27	499
Den digitale læreplanvisningen bidrar til å synliggjøre sammenhenger i læreplanverket	1	6	45	48	500
Planleggingsverktøyet i den nye læreplanvisningen bidrar til samarbeid mellom lærerne	5	21	55	20	499
Læreplanverket er et godt verktøy for undervisvurdering i fagene	3	12	59	26	497

Det store flertallet av skolelederne (79 prosent) gir uttrykk for å være svært enige i påstanden om at *Overordnet del* på en god måte ivaretar det brede formålet for opplæringen. Videre oppgir også over halvparten (56 prosent) av skolelederne at de er svært enige i at kjerneelementene gir tydelig retning for valg av innhold i fagene. Det er imidlertid verdt å merke seg at bortimot én fjerdedel (23 prosent) oppgir at de er litt eller svært uenige i at de nye læreplanene medfører mindre stofftrengsel i fagene.

Totalt er bortimot alle (95 prosent) litt eller svært enige i påstanden om at de nye læreplanene er et godt verktøy for å sikre progresjon i fagene, og 92 prosent at de nye læreplanene gir tydelig retning for arbeidet med de tverrfaglige temaene. På den andre siden oppgir 20 prosent at de er litt eller svært uenige i at det var et godt grep å plassere ansvaret for de tre tverrfaglige temaene i bestemte fag.

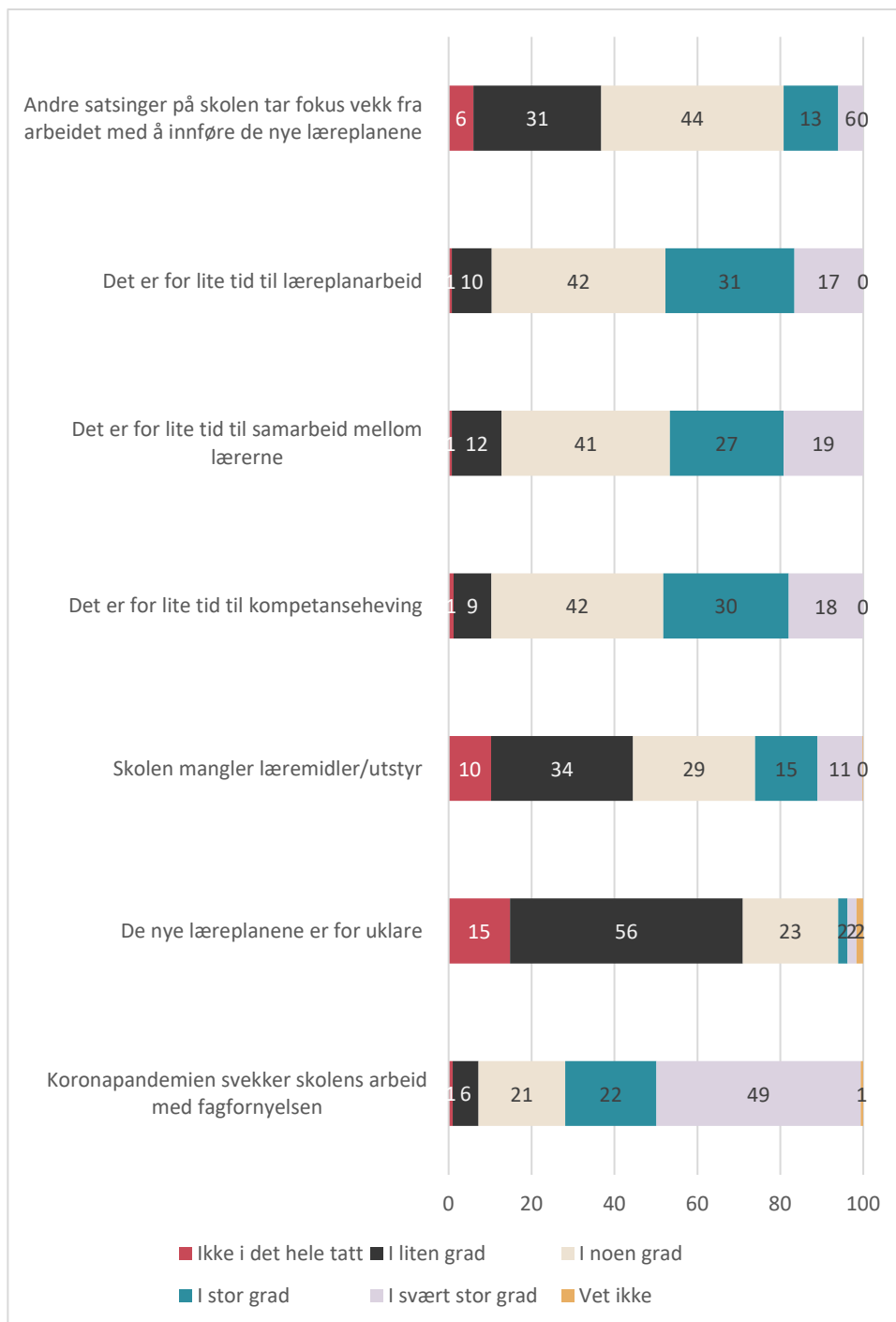
Når det gjelder underveisevaluering i fagene, oppgir totalt 85 prosent at de er litt eller svært enige i at læreplanverket er et godt verktøy, men her er andelen som oppgir litt enig (59 prosent) større enn andelen som oppgir svært enig (26 prosent). Tilsvarende gjelder for det nye læreplanverkets anvendelse i arbeidet med å utvikle elevenes digitale kompetanse. Bortimot to tredeler (64 prosent) oppgir at de er litt enige i at dette er tilfelle, mens en ytterligere andel på 27 prosent er svært enige i dette.

Ser vi på påstandene som omhandler fagfornyelsen som prosess er det store andeler som er svært enige i at det nye kompetansebegrepet ligger til grunn for skolens arbeid med læreplanene (58 prosent), og at den digitale læreplanvisningen bidrar til å synliggjøre sammenhenger i læreplanverket (48 prosent). Bildet er mer sammensatt når det gjelder hvorvidt planleggingsverktøyet i den nye læreplanvisningen bidrar til samarbeid mellom lærerne. Mens tre av fire oppgir at de er litt eller svært enige i at dette er tilfellet, oppgir altså én fjerdedel at de er litt eller svært uenige.

Som vi ser i tabell 6.4 er uttrykker de fleste skolelederne at de er litt eller svært enige i alle påstandene. Det er derfor lite variasjon mellom ulike grupper. Vi finner imidlertid en relativt liten forskjell, på 11 prosentpoeng, i vurderingen om de nye læreplanene fører til mindre stofftrengsel i fagene mellom skoleledere i grunnskolen (78 prosent) og i videregående (67 prosent). Den høyeste andelen som er litt eller helt enige i denne påstanden finner vi blant skoleledere i barneskolen (81 prosent).

6.5 Utfordringer knyttet til arbeidet med fagfornyelsen

Skolelederne ble også spurt om utfordringer knyttet til arbeidet med fagfornyelsen, og figur 6.10 viser at tid, både til læreplanarbeid, samarbeid mellom lærerne og til kompetanseheving, er en sentral utfordring for mange:

Figur 6.10 'I hvilken grad hindrer noe av det følgende arbeidet med fagfornyelsen ved din skole?', skoleleder grunnskole og videregående, prosent (N=496-501)

Vi ser at bortimot halvparten av skolelederne oppgir at manglende tid i stor eller svært stor grad hindret arbeidet med fagfornyelsen ved skolen, enten det gjaldt læreplanarbeidet, kompetanseheving eller samarbeidet mellom lærerne. Vi ser

også at halvparten oppgir at koronapandemien i svært stor grad var en utfordring. Ikke overaskende gitt smittetrykk og iverksatte tiltak, oppgir en høyere andel skoleledere ved skoler lokalisert i de mest sentrale kommunene at koronapandemien i stor eller svært stor grad svekker skolens arbeid med fagfornyelsen (78 prosent), sammenlignet med mellomsentrale kommuner (72 prosent) og de minst sentrale kommunene (62 prosent). Tilsvarende er det også en høyere andel ved de største skolene (77 prosent) som oppgir dette, sammenlignet med både de mellomstore (71 prosent) og de minste (64 prosent) skolene.

På motsatt side ser vi at det for mange ikke har vært et hinder at de nye læreplanene er for uklare eller at skolen mangler læremidler eller utstyr, hvor henholdsvis 71 prosent og 44 prosent oppgir at dette i liten grad eller ikke i det hele tatt er tilfelle. På spørsmål om mangel på læremidler skiller imidlertid noen fylker seg ut. Det er spesielt høy andel skoleledere ved både grunnskoler og videregående skoler lokalisert i Nordland (46 prosent) som oppgir at slik mangel i stor eller svært stor grad har hindret arbeidet med fagfornyelsen. Blant fylkene med lavest andel finner vi Innlandet (17 prosent), Oslo (18 prosent) og Rogaland (19 prosent).

Det generelle bildet er heller ikke at andre satsinger i skolen har tatt fokus vekk fra arbeidet med å innføre de nye læreplanene, siden 37 prosent oppgir at de i liten grad eller ikke i det hele tatt kjenner seg igjen i dette. Det er imidlertid en andel på 44 prosent som oppgir at andre satsinger i noen grad har hindret arbeidet med fagfornyelsen. Her er det en noe høyere andel skoleledere i ungdomsskolen og videregående skoler (begge 25 prosent) som oppgir at andre satsinger i stor eller svært stor grad har tatt fokus vekk fra arbeidet med nye læreplaner enn ved 1-10 skoler (13 prosent) og rene barneskoler (18 prosent). Det er også en viss tendens til at dette framstår som et mindre hinder i Oslo-området enn resten av landet. Mens over halvparten av skolelederne i Oslo-området oppgir at andre satsinger ikke har vært et hinder, ligger andelen i landet for øvrig på rundt 30 prosent.

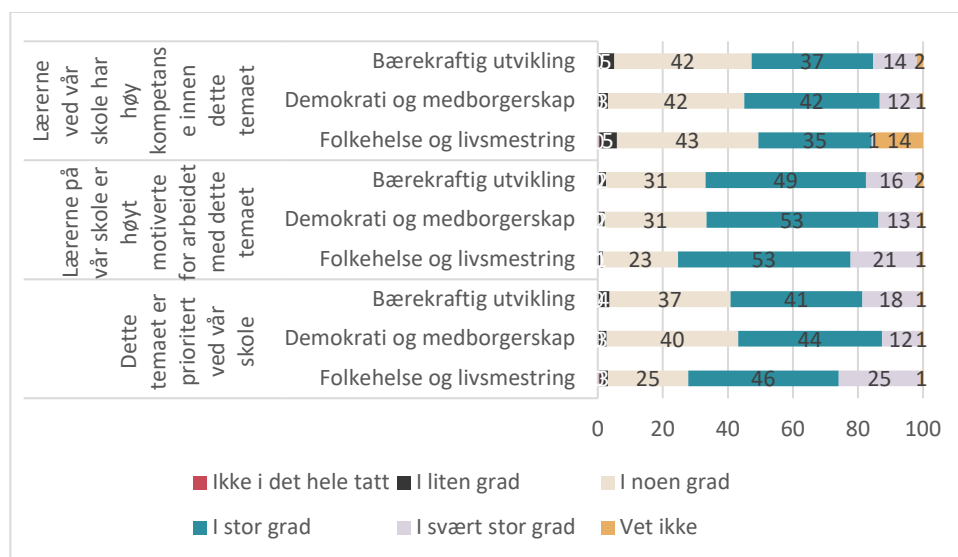
Tabell 6.5 viser skoleleders svar på et mer konkret spørsmål om utfordringer knyttet til spesifikke aspekter ved det nye læreplanverket. Hovedinntrykket er at få av de presenterte aspektene ved det nye læreplanverket i stort omfang har vært utfordrende for skoleledere. Vi ser at rundt halve utvalget oppgir arbeidet med de ulike aspektene i liten grad var spesielt utfordrende. Det er størst andel som oppgir at arbeidet med de tverrfaglige temaene i stor grad var utfordrende (10 prosent), og i tillegg kommer det en andel på 36 prosent som i noen grad opplevde dette. Det er også noe i overkant av en tredel som i noen grad opplevde arbeidet med sammenhengen mellom *Overordnet del* og læreplanene for fag (35 prosent) og tekstene i læreplanene om underveisevaluering (34 prosent).

Tabell 6.5 'I hvilken grad er arbeidet med noe av det følgende spesielt utfordrende ved din skole?' skoleleder grunnskole og videregående

Kategori	Ikke i det hele tatt	I liten grad	I noen grad	I stor grad	I svært stor grad	Vet ikke	Totalt
	%	%	%	%	%	%	N
Sammenheng mellom Overordnet del og læreplaner for fag	9	44	35	8	1	2	492
Fagets relevans og sentrale verdier	9	57	25	5	1	2	490
Kjerneelementene i fag	13	54	26	5	2	2	486
Tverrfaglige temaer	7	44	36	10	2	1	491
Kompetansemålene	10	57	24	7	1	2	491
Tekstene i læreplanene om underveisvurdering	5	48	34	5	2	6	491

6.6 Innføringen av de tverrfaglige temaene

Det nye læreplanverket har tre tverrfaglige temaer, som ikke er egne fag. De berører sentrale samfunnsutfordringer som folkehelse og livsmestring, bærekraftig utvikling og demokrati og medborgerskap. Skolen er gitt ansvar for å legge til rette for læring innenfor disse tverrfaglige temaene gjennom at elevene jobber med problemstillinger fra ulike fag, spesielt knyttet til utfordringer og dilemmaer innenfor temaene. I forbindelse med evalueringen av fagfornyelsen ble dermed skoleledere stilt noen spørsmål om innføringen av de tre tverrfaglige temaene på sin skole. Figur 6.11 viser svarfordelingen knyttet til tre påstander for de tre tverrfaglige temaene:

Figur 6.11 Utsagn om de tverrfaglige temaene, skoleleder grunnskole og videregående, prosent (N=473-476)

Det generelle inntrykket er at for alle tre temaene oppgir skoleledere at lærerne på skolen i stor eller svært stor grad er høyt motiverte for arbeidet med de ulike temaene. Dette gjelder spesielt folkehelse og livsmestring (74 prosent). Vi ser videre at det også er flest som oppgir at folkehelse og livsmestring i stor eller svært stor grad er prioritert ved skolen (71 prosent). På den andre siden oppgir en relativt stor andel (14 prosent) at de ikke vet om lærerne ved skolen har høy kompetanse innenfor dette temaet. Det er ingen som oppgir at lærerne ved skolen ikke har høy kompetanse innen noen av de tverrfaglige temaene.

Det er her noen interessante forskjeller i datamaterialet. Når det gjelder folkehelse og livsmestring ser vi at det er større andel skoleledere i grunnskolen (73 prosent) som oppgir at temaet er prioritert ved skolen, og at lærerne er høyt motivert for å arbeide med det (77 prosent), sammenlignet med skoleledere i videregående (59 prosent på begge utsagnene). Når det gjelder demokrati og medbestemmelse ser vi at andelen skoleledere i ungdomsskolen og videregående som oppgir at lærerne ved skolen i stor eller svært stor grad har høy kompetanse på temaet er større enn i barneskolen. Mens 67 prosent av skolelederne i videregående skoler og 62 prosent i ungdomsskolen oppgir dette, er andelen til sammenligning i barneskolen 46 prosent. Vi ser også at det er en høyere andel skoleledere i ungdomsskolen som oppgir at temaet demokrati og medborgerskap i stor eller svært stor grad er prioritert (64 prosent), sammenlignet med barneskolen (52 prosent) og videregående skole (46 prosent). For temaet bærekraftig utvikling er det skoleledere ved de minste skolene som i størst grad vurderer lærernes kompetanse som høy. Mens 58 prosent av skoleledere ved de minste skolene oppgir at lærerne ved skolen har høy kompetanse innen bærekraftig utvikling, er tilsvarende andeler 51 prosent ved mellomstore skoler, og 45 prosent ved de største.

6.7 Oppsummering

Dette kapitlet har omhandlet fagfornyelsen og det nye læreplanverket. Oppsummert fant vi følgende:

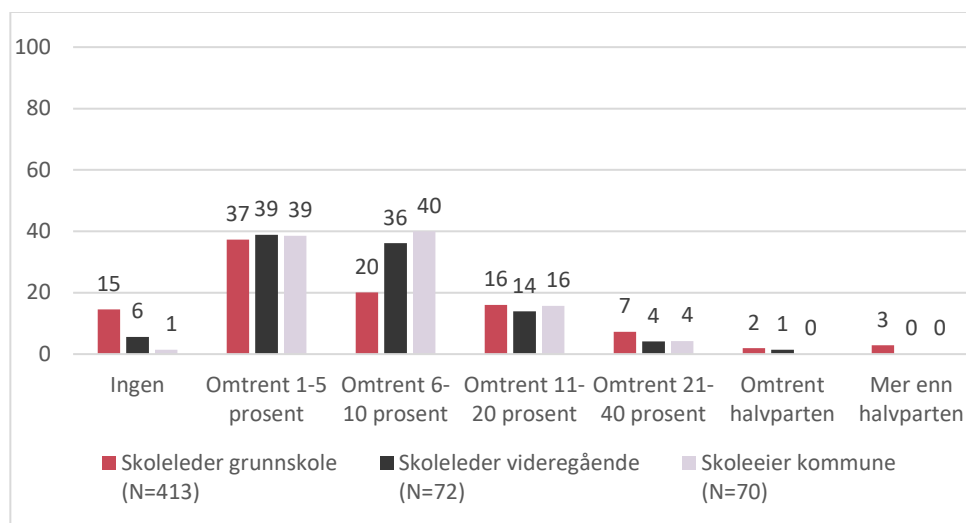
- Kun én av tre skoleeiere og skoleledere opplever å ha hatt tilstrekkelig tid til å arbeide med fagfornyelsen.
- En høyere andel gir uttrykk for å oppleve rektors rolle som avklart i arbeidet med fagfornyelsen enn skoleeiers.
- Bortimot to av tre skoleeiere og skoleledere oppgir at ansvaret for arbeidet med fagfornyelsen i egen (fylkes)kommune er lagt til den enkelte skole. Dette gjelder spesielt for den videregående skolen.
- Over halve utvalget gir uttrykk for at skolen eller (fylkes)kommunen systematisk følger opp arbeidet med fagfornyelsen.
- Mer enn én tredjedel oppgir at skolen eller (fylkes) kommunen i liten grad eller ikke i det hele tatt har justert fag- og timefordelingen for å ivareta de tverrfaglige temaene.
- Systematisk oppfølging av arbeidet og det å justere fag- og timefordelingen for å ivareta de tverrfaglige temaene varierer geografisk, både med hensyn til størrelsen på kommunen grunnskolen ligger i og hvor den plasserer seg på sentralitetsindeksen
- Store andeler skoleeiere og skoleledere har benyttet seg av Utdanningsdirektoratets nettressurser og kompetansepakke for innføringen av det nye læreplanverket. Det ser imidlertid ikke ut til at skoleeiere i like stor grad aktivt oppmuntrer til bruk av planleggingsverktøyet i læreplanvisningen.
- Én av tre skoleeiere og skoleledere oppgir at skoleeier har foretatt eller har planer om å foreta fellesinnkjøp av læremidler.
- Når det gjelder kompetanseheving tyder svarene på at dette først og fremst skjer ved den enkelte skole. Halve utvalget oppgir at skolelederne i regionen i liten grad eller ikke i det hele tatt samarbeider om kompetanseheving.
- Det store flertallet av skolelederne gir uttrykk for å være svært enige i påstanden om at *Overordnet del* på en god måte ivaretar det brede formålet for opplæringen.
- Over halvparten av skolelederne er svært enige i at kjerneelementene gir tydelig retning for valg av innhold i fagene.
- Totalt er nesten samtlige enige i påstanden om at de nye læreplanene er et godt verktøy for å sikre progresjon i fagene, og 92 prosent at de nye læreplanene gir tydelig retning for arbeidet med de tverrfaglige temaene.
- Bortimot halvparten av skolelederne oppgir at manglende tid har hindret arbeidet med fagfornyelsen ved skolen, både når det gjelder læreplanarbeidet, kompetanseheving og samarbeidet mellom lærerne.
- Flertallet av skolelederne gir uttrykk for at de tre tverrfaglige temaene er prioritert ved skolen, at lærerne er høyt motiverte for å arbeide med dem og at de har høy kompetanse innenfor dem. Det er ingen som oppgir at lærerne ved skolen ikke har høy kompetanse innen noen av de tverrfaglige temaene.

7 Læreres kompetanse til å undervise minoritetsspråklige elever

Økt kompetanse blant ansatte i skoleverket for å ivareta minoritetsspråklige barn og unge er et hovedgrep i regjeringens integreringsstrategi for 2019–2022 «Integrering gjennom kunnskap». Vi har stilt spørsmål knyttet til dette temaet til skoleledere i grunnskole og videregående og kommunale og fylkeskommunale skoleeiere. Fordi vi kun har svar fra fire fylkeskommuner som skoleeiere, er disse utelatt fra figurer og tabeller, men omtalt i løpende tekst der det er relevant. Kapitlet tar først for seg minoritetsspråklige elever. Deretter omtaler det ulike aspekter ved lærernes kompetanse knyttet til å undervise disse elevene. Der det er relevant sammenligner vi med resultatene fra undersøkelsen våren 2019, da spørringene også dekket dette temaet. Da var det kun skoleledere som besvarte spørsmål om dette temaet.

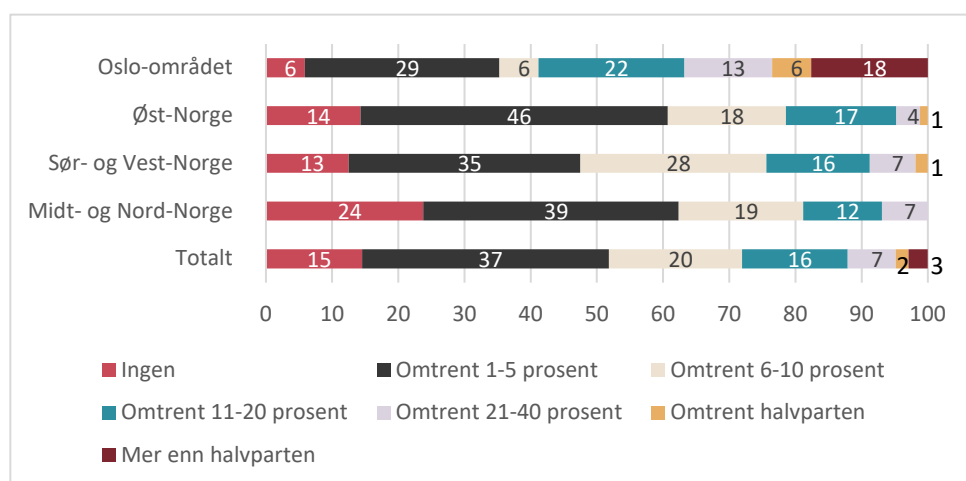
7.1 Elever med annet morsmål enn norsk eller samisk ved de fleste skoler

Flertallet av skolelederne og skoleeierne oppgir at det er elever med et annet morsmål enn norsk og samisk ved skolen, se figur 7.1. Av grunnskolelederne oppgir 15 prosent at de *ikke* har elever med annet morsmål ved skolen, mens kun seks prosent av skolelederne ved videregående svarer det samme. Av kommunene som skoleeier er det kun én prosent som oppgir dette. Blant skoleledere i grunnskolen og videregående er det vanligste svaret at mellom én og fem prosent av elevene har annet morsmål enn norsk eller samisk; henholdsvis 37 og 39 prosent av respondentene. Også 39 prosent av kommunene som skoleeier oppga dette alternativet. Kommunene oppgir like ofte (40 prosent av respondentene) at 6–10 prosent av elevene har annet morsmål. Mange videregående skoler (36 prosent av skolelederne) oppgir også dette alternativet, mens det gjaldt en femtedel av grunnskolelederne. Svarene fra de fire fylkeskommunene i undersøkelsen varierer fra 6–10 prosent av elevene til omtrent halvparten.

Figur 7.1 'Omtrent hvor stor andel av elevene på skolen/i kommunen har annet morsmål enn norsk eller samisk?', skoleledere og skoleeiere, prosent

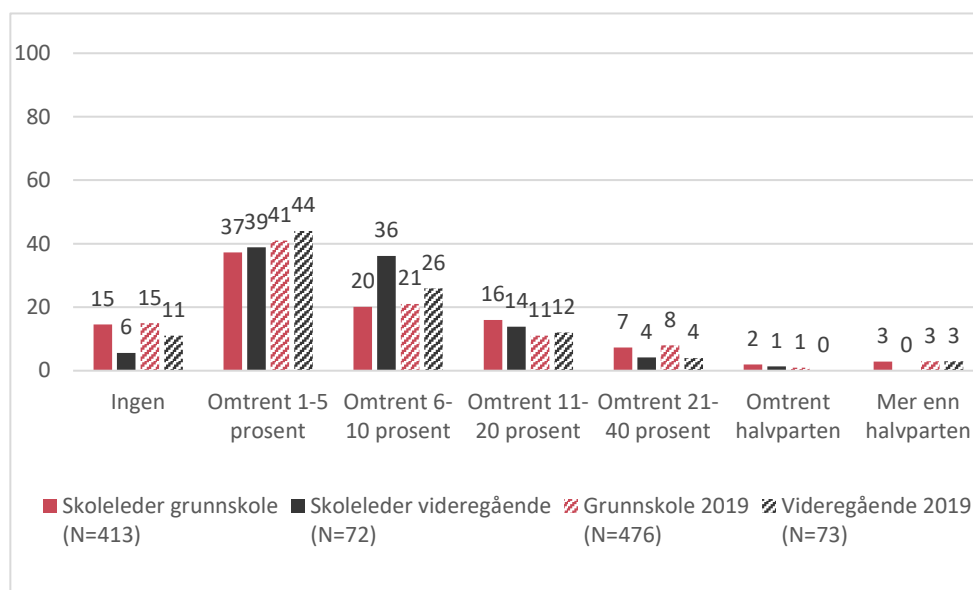
Figur 7.2 viser svarene fra grunnskoleledere fordelt på landsdeler. Hovedbildet er at rundt halvparten av respondentene oppgir at skolen har omtrent 1–5 prosent eller ingen elever med annet morsmål enn norsk eller samisk. Unntaket er Oslo-området (tidl. Oslo og Akershus). Her oppgir 65 prosent en høyere andel enn 1–5 prosent elever med annet morsmål, og det er også større spredning mellom de øvrige kategoriene enn i resten av landet. Nesten hver fjerde skoleleder i Oslo-området oppgir at omtrent halvparten eller mer enn halvparten av elevene ved skolen har annet morsmål enn norsk eller samisk. Dersom vi splitter ytterligere opp på fylkesnivå, viser tallene at Oslo er eneste fylke hvor det er utbredt med høye andeler elever med annet morsmål: 50 prosent av grunnskolelederne oppgir at omtrent halvparten eller mer enn halvparten av elevene har dette.

Figur 7.2 'Omtrent hvor stor andel av elevene på skolen har annet morsmål enn norsk eller samisk?', skoleledere i grunnskole etter på landsdel, prosent (N=413)

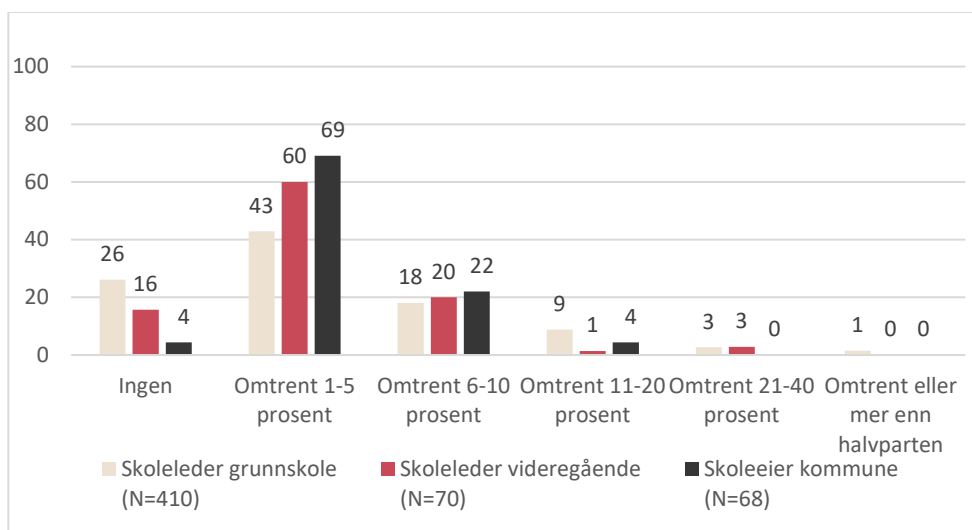
Disse spørsmålene ble stilt til skoleledere i grunnskole og videregående skole i 2019 (vår), se figur 7.3. Særlig blant skoleledere for videregående skoler oppgir flere i 2021 enn to år tidligere (hhv. 36 og 26 prosent) at skolen har omtrent 6–10 prosent elever med annet morsmål, mens andelen som oppgir «Ingen» har gått ned fra 11 prosent i 2019 til 6 prosent i 2021. At tyngdepunktet har skiftet mot en større andel elever med annet morsmål enn norsk eller samisk, ser vi også hvis vi snevrer inn på skoler i Oslo-området (i 2019: Oslo og Akershus). I årets undersøkelse oppga færre at det gjaldt 1–5 prosent av elevene enn i 2019, mens flere oppga alternativene 11–20 prosent og 21–40 prosent.

Figur 7.3 'Omtrent hvor stor andel av elevene på skolen har annet morsmål enn norsk eller samisk?' Skoleledere i grunnskole og videregående, 2019 og 2021, prosent

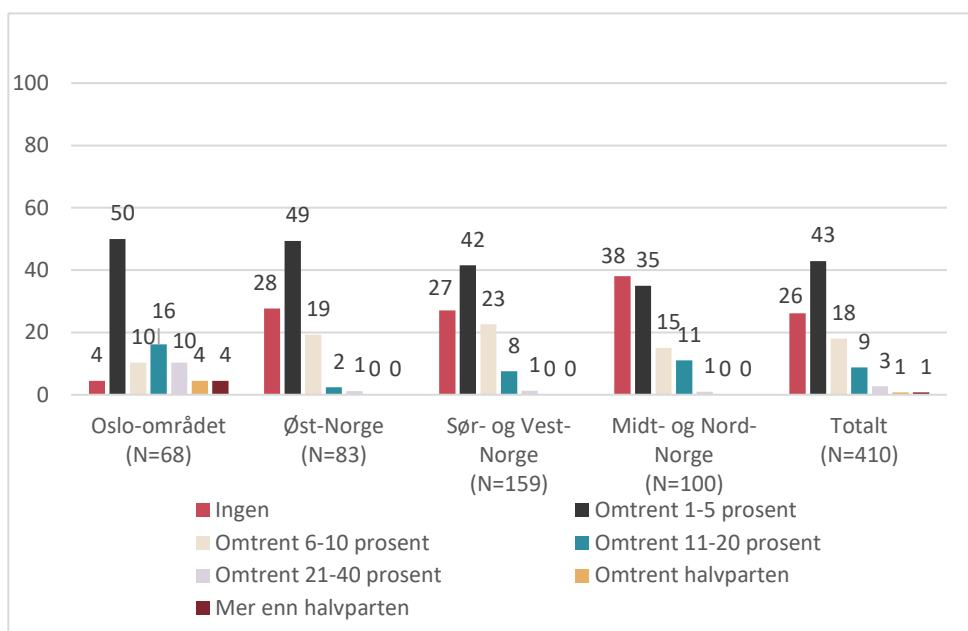
7.2 Elever med vedtak om særskilt språkopplæring

Skoleledere i grunnskolen og videregående opplæring og skoleeiere (kommune/fylkeskommune) ble spurt om hvor mange elever ved skolen som har vedtak om særskilt norskopplæring, morsmålsopplæring eller tospråklig opplæring i fag etter opplæringsloven § 2-8 eller § 3-12. Det vanligste svaret både blant skoleledere og skoleeiere er at omtrent 1–5 prosent av elevene har slikt vedtak. Som figur 7.4 viser, oppga flere skoleledere i grunnskolen enn de andre respondenttypene at dette ikke gjaldt noen elever (26 prosent). Av de fire fylkeskommunene som svarte, oppgir to mindre fylker at dette gjelder 1–5 prosent av elevene, mens to større fylker svarer at det gjelder mellom 11 og 40 prosent av elevene.

Figur 7.4 'Hvor mange elever ved skolen/i kommunen har vedtak om særskilt norsk-opplæring, morsmålsopplæring eller tospråklig opplæring i fag etter opplæringsloven § 2-8 eller 3-12?', skoleledere og skoleeiere, prosent

I alle landsdelene unntatt Midt- og Nord-Norge er det klart vanligst at 1–5 prosent av elevene har vedtak om særskilt språkopplæring, se figur 7.5. Det er altså flere som oppgir denne andelen for vedtak, enn for andel elever med annet morsmål enn norsk eller samisk. I Oslo-området har kun fire prosent av grunnskolelederne oppgitt at ingen elever har slikt vedtak, mens dette er langt vanligere i de øvrige landsdelene, og det gjelder 38 prosent i Midt- og Nord-Norge.

Figur 7.5 'Hvor mange elever ved skolen har vedtak om særskilt norskopplæring, morsmålsopplæring eller tospråklig opplæring i fag etter opplæringsloven § 2-8 eller 3-12?', skoleleder grunnskole etter landsdel, prosent

Vi ser at kommunestørrelse har betydning for andelen elever med vedtak om særskilt språkopplæring i grunnskolen, jf. tabell 7.1. Det er både vanligere at det er elever med slike vedtak jo større kommunen er, og andelen elever med vedtak ved skolen øker også med innbyggertallet. I kommunene med under 10 000 innbyggere er det ingen som oppgir at over 20 prosent av elevene har vedtak om særskilt språkopplæring.

Tabell 7.1 'Hvor mange elever ved skolen har vedtak om særskilt norskopplæring, morsmålsopplæring eller tospråklig opplæring i fag etter opplæringsloven § 2-8 eller 3-12?', skoleleder grunnskole etter kommunestørrelse

Kategori	Under 3 000	3 000 til 9 999	10 000 og mer	Totalt
	%	%	%	%
Ingen	46	38	20	25
Omtrent 1-5 prosent	34	40	45	43
Omtrent 6-10 prosent	17	16	19	18
Omtrent 11-20 prosent	3	6	10	9
Omtrent 21-40 prosent	0	0	4	3
Omtrent halvparten	0	0	1	1
Mer enn halvparten	0	0	1	1
Totalt (N)	35	88	286	409

7.3 Er det tilgang på lærere for tospråklig eller morsmålsopplæring?

Lærere for tospråklig opplæring

Skolelederne og skoleeierne ble spurt om de har tilgang til lærere som gir nyankomne elever opplæring i fag på både norsk og morsmål eller et annet språk eleven kan, se tabell 7.2. Over halvparten av skolelederne i grunnskolen svarte at de hadde tilgang til lærere, men nesten én av fem oppga at de likevel hadde behov for flere. En andel på 18 prosent oppga at de ikke hadde tilgang på lærere til tospråklig opplæring, men at de har et behov. Blant skolelederne for videregående var andelen som svarte «ja» til sammen kun 17 prosent. Imidlertid svarte 35 prosent at de har behov for slike lærere, men ikke har tilgang på det. Blant kommunale skoleeiere var svarene jevnere fordelt, men til sammen 58 prosent oppga et behov for flere lærere. En forklaring til at skoleeierne svarer annerledes enn skolelederne er

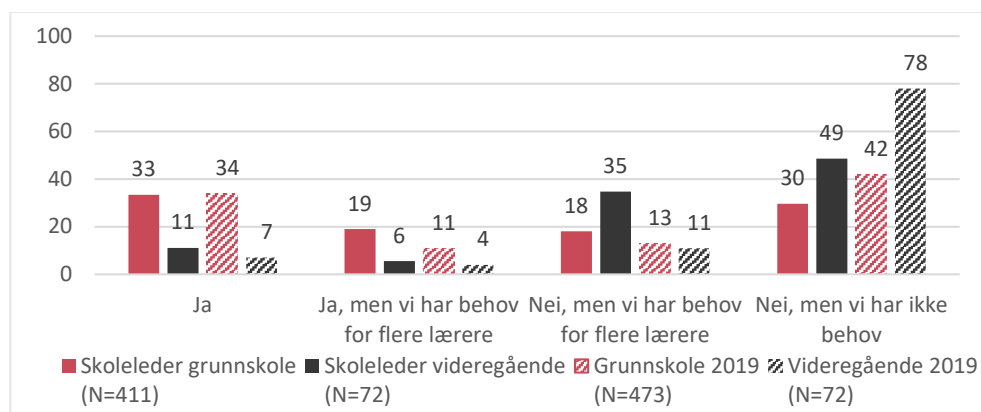
at skoleeierne svarer for flere skoler, slik at svarene derfor i større grad varierer med kommunens størrelse og sentralitet, se omtale under. Tre av fylkeskommunene svarer at de har tilgang på lærere som gir tospråklig opplæring til nyankomne elever, mens én ikke har det. Alle fire oppgir å ha behov for flere lærere.

Tabell 7.2 'Ved behov har elever rett til tospråklig opplæring i fag. Har skolen/kommunen tilgang til lærere som gir nyankomne elever tospråklig opplæring i fag (opplæring i fag på morsmål og norsk)?'

Kategori	Skoleleder grunnskole %	Skoleleder VGS %	Skoleeier kommune %
Ja	33	11	20
Ja, men vi har behov for flere lærere	19	6	29
Nei, men vi har behov for flere lærere	18	35	29
Nei, men vi har ikke behov	30	48	22
Totalt (N)	411	72	69

Vi finner betydelige forskjeller mellom svarene fra grunnskoleledere ut fra hvor sentralt beliggende kommunen er (se forklaring på sentralitetsindeks i kapittel 1). Over halvparten av skoleledere i de mest sentrale kommunene oppgir at de har tilgang til slike lærere, mot kun 11 prosent i de minst sentrale kommunene. I de minst sentrale kommunene var det vanligste svaret «Nei, men vi har ikke behov» (47 prosent). I de mest sentrale kommunene svarte 19 prosent av skolelederne dette, og 25 prosent i de mellomsentrale kommunene. Dette samme mønsteret ser vi også i svarene fra kommunene som skoleeiere. Når vi fordeler svarene etter kommunestørrelse, er «Nei, men vi har ikke behov» det vanligste svaret blant både grunnskoleledere og kommunene som skoleeier i de minste kommunene. I de største kommunene svarer 44 prosent av grunnskolelederne at de har tilstrekkelig tilgang til lærere, og 20 prosent at de har tilgang, men har behov for flere. Av kommunene som skoleeier svarte halvparten at de har tilgang, men har behov for flere.

Som figur 7.6 viser, er det sammenlignet med 2019 en høyere andel som oppgir at de har tilgang på lærere for tospråklig opplæring, og flere som oppgir at de ikke har tilgang, men at de har behov for det. Andelen som svarer «Nei, men vi har ikke behov» har falt markant blant skolelederne både i grunnskole og videregående.

Figur 7.6 'Ved behov har elever rett til tospråklig opplæring i fag. Har skolen/kommunen tilgang til lærere som gir nyankomne elever tospråklig opplæring i fag (opplæring i fag på morsmål og norsk)?', skoleleder grunnskole og videregående, 2019 og 2021, prosent

Undervisningstilbudet «Fleksibel opplæring»

Respondenter som svarte at de har elever med behov for tospråklig opplæring i fag, ble spurt om elevene fikk undervisning gjennom fjernundervisningstilbudet «Fleksibel opplæring». Som tabell 7.3 viser, var det liten forskjell mellom skoleledere ved grunnskole og videregående, mens litt flere av kommunene som skoleeiere svarte ja på dette. Tre av de fire fylkeskommunene som skoleeierne i undersøkelsen svarte ja på dette. At det er noe forskjell mellom svarene fra skoleledere og skoleeiere kan skyldes at de ikke nødvendigvis omfatter de samme kommunene/fylkene, samt at skoleeiere svarer for flere skoler. Av de fire fylkeskommunene som besvarte spørsmålet, oppgir tre å benytte «Fleksibel opplæring». Disse er de samme tre som også hadde tilgang på lærere for tospråklig opplæring. Ett fylke har ikke tilbudet.

Tabell 7.3 'Får elever med behov for tospråklig opplæring i fag undervisning gjennom fjernundervisningstilbudet 'Fleksibel opplæring'?', skoleledere og skoleeiere

Kategori	Skoleleder grunnskole %	Skoleleder videregående %	Skoleeier kommune %
Ja	7	6	10
Nei	93	94	90
Totalt (N)	400	71	69

Lærere for morsmålsopplæring

På spørsmål om skolen/kommunen har tilgang til lærere som gir nyankomne elever morsmålsopplæring, er svarene ganske likt fordelt som for tospråklig opplæring i fag. Nesten 80 prosent av skolelederne i videregående og over halvparten av grunnskolelederne svarte at de ikke hadde tilgang til morsmåls lærere. Om lag én

av fem svarte at de likevel hadde behov. Skoleledere ved videregående svarte oftest at de ikke hadde behov for morsmålslærere. De to største av de fire fylkeskommunene som har besvart spørsmålet har tilgang lærere som gir morsmålsopplæring. Det to andre svarer nei, men samtlige uttrykker at de har et behov.

Tabell 7.4 'Ved behov har elever rett til morsmålsopplæring. Har skolen/kommunen/fylkeskommunen tilgang til lærere som gir nyankomne elever morsmålsopplæring?', skoleledere og skoleeiere

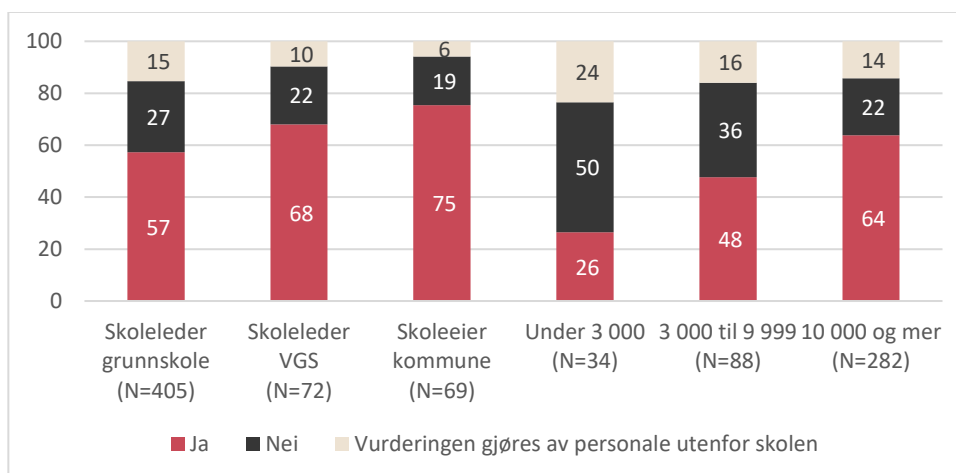
Kategori	Skoleleder grunnskole %	Skoleleder VGS %	Skoleeier kom- mune %
Ja	32	17	23
Ja, men vi har behov for flere lærere	14	4	28
Nei, men vi har behov for flere lærere	22	22	23
Nei, men vi har ikke behov	32	57	26
Totalt (N)	403	72	69

Som for spørsmålet om tospråklig opplæring, var svarene jevnere fordelt blant kommunene som skoleeiere, men varierer stort når vi analyserer ut fra kommunens sentralitet. Her svarer over 70 prosent i de mest sentrale kommunene at de har tilstrekkelig tilgang på morsmålslærere til nyankomne elever, men dette gjelder kun 16 prosent i de minst sentrale kommunene. Blant sistnevnte oppgir 41 prosent av skoleeierne at de ikke har tilgang på morsmålslærere, men at de heller ikke har behov. Ingen i de mest sentrale kommunene svarte dette.

7.4 Kompetanse i skolene til å vurdere når elever med vedtak om særskilt språkopplæring kan tilstrekkelig norsk til å følge den vanlige opplæringen

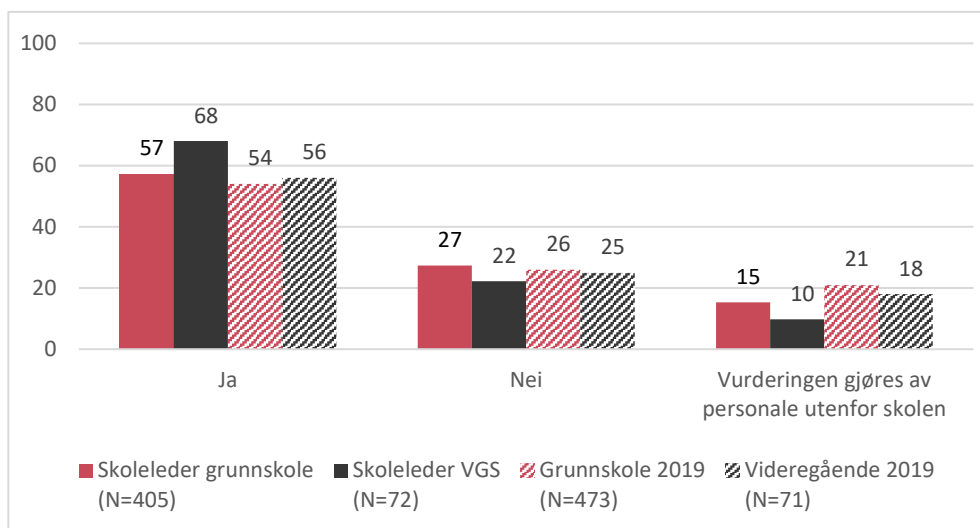
Skoleledere i grunnskole og videregående skole og skoleeiere i kommune og fylkeskommune ble spurt om de har lærere eller andre ansatte med formell kompetanse til å vurdere når elever med vedtak om særskilt språkopplæring kan tilstrekkelig norsk til å følge den vanlige opplæringen, eller om denne vurderingen gjøres av personale utenfor skolen. Figur 7.7 viser svarfordelingen mellom respondenttypene (til venstre) og for grunnskoleledere etter kommunestørrelse (til høyre). Blant kommunene som skoleeiere svarer tre av fire at de har lærere eller andre ansatte til å vurdere dette, mens andelene er lavere blant skolelederne, spesielt i grunnskolen. Av disse svarer 15 prosent at vurderingen gjøres av personale utenfor skolen. Alle de fire fylkeskommunene oppgir at de har ansatte med formell kompetanse til å gjøre denne vurderingen.

Når vi analyserer svarene fra grunnskoleledere ut fra kommunestørrelse (figuren til høyre), ser vi at så mye som halvparten i kommunene med under 3 000 innbyggere oppgir at de ikke har ansatte til å vurdere dette. Dette gjelder kun 22 prosent i de største kommunene.

Figur 7.7 'Har skolen/kommunen lærere eller andre ansatte med formell kompetanse til å vurdere når elever med vedtak om særskilt språkopplæring kan tilstrekkelig norsk til å følge den vanlige opplæringen?',⁴ skoleledere og skoleeiere (venstre) og kommunestørrelse grunnskole (høyre), prosent

Dette spørsmålet ble stilt til skoleledere i grunnskole og videregående våren 2019. Sammenlignet med da oppgir en høyere andel av skolelederne i begge skoletypene i 2021 at skolen har lærere eller ansatte til å vurdere om elever med vedtak kan følge vanlig undervisning, se figur 7.8. Samtidig oppgir færre at vurderingen gjøres av personale utenfor skolen.

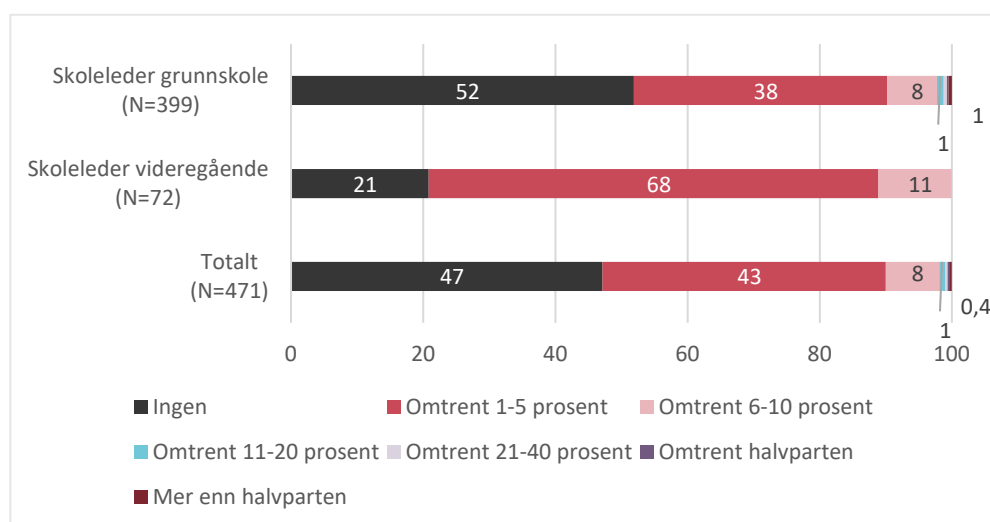

Figur 7.8 'Har skolen/kommunen/fylkeskommunen lærere eller andre ansatte med formell kompetanse til å vurdere når elever med vedtak om særskilt språkopplæring kan tilstrekkelig norsk til å følge den vanlige opplæringen?',⁴ skoleledere i grunnskole og videregående (2019 og 2021), prosent

⁴ jf. opplæringsloven §2-8 og §3-12 og at skoleeier har plikt til å kartlegge elevenes norskerferdigheter som grunnlag for å vurdere om de kan følge den vanlige opplæringen i skolen.

7.5 Lærere med formell kompetanse i norsk som andrespråk/andrespråksdidaktikk/andrespråkspedagogikk

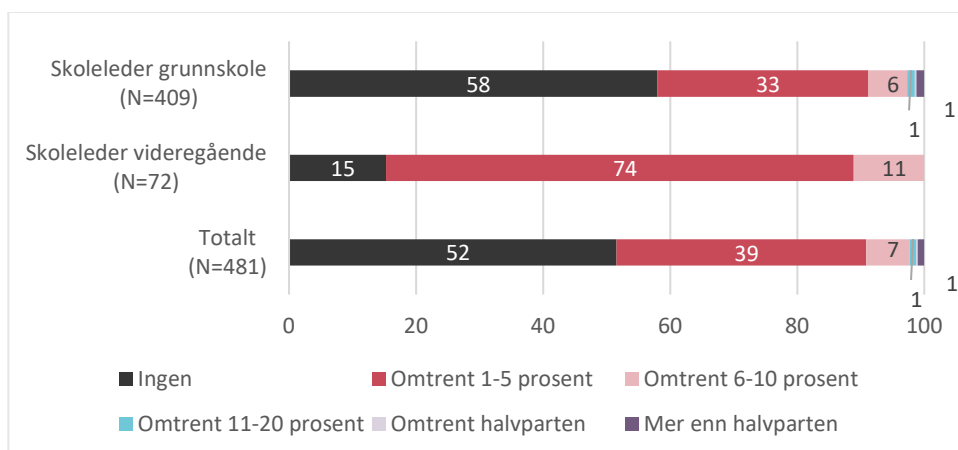
Skoleledere i grunnskole og videregående ble spurt om andelen lærere med formell kompetanse i norsk som andrespråk, andrespråksdidaktikk eller andrespråkspedagogikk tilsvarende et halvt års studium (10 vekttall eller 30 studiepoeng) eller ett års studium (20 vekttall eller 60 studiepoeng). Figur 7.9 viser fordelingen av lærere med formell kompetanse tilsvarende et halvt års studium etter skoletype. Over halvparten av skolelederne i grunnskolen oppgir at de ikke har lærere med denne kompetansen, mens 38 prosent oppgir at 1–5 prosent av lærerne har det. Av skolelederne i videregående oppga én av fem at de ikke har lærere med slik kompetanse, mens flertallet (68 prosent) oppga at 1–5 prosent av lærerne har kompetanse tilsvarende et halvt års studium.

Figur 7.9 'Hvor mange lærere ved din skole har formell kompetanse tilsvarende et halvt års studium (10 vekttall eller 30 studiepoeng) i norsk som andrespråk/andrespråksdidaktikk/andrespråkspedagogikk?', skoleleder grunnskole og videregående, prosent

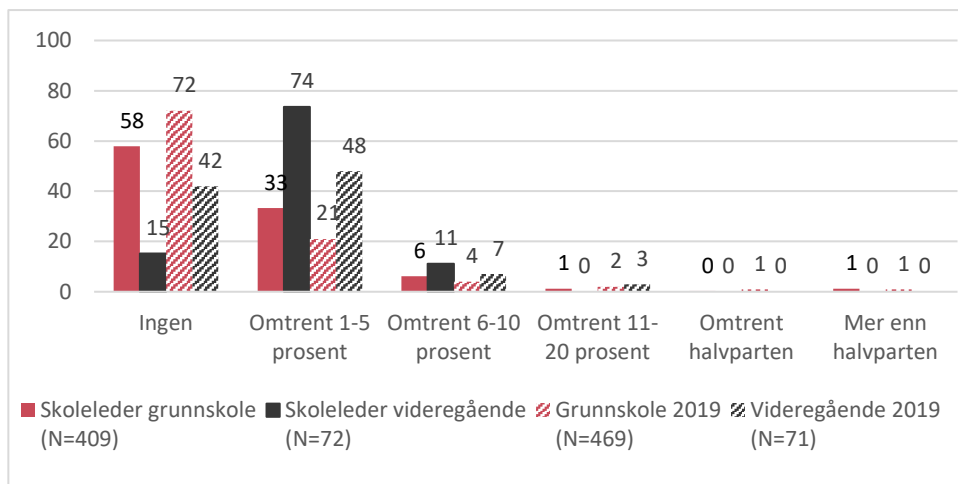
Bildet for lærere med formell kompetanse tilsvarende ett års studium er ikke veldig annerledes, men her er forskjellene større mellom skoletypene, se figur 7.10. Av grunnskolelederne oppgir 58 prosent at de ikke har lærere med denne kompetansen, mot 15 prosent av skolelederne i videregående. Ved skolene som har slike lærere, er det vanligste svaret 1–5 prosent av lærerne. Én av tre av grunnskolelederne oppgir dette, mens hele tre av fire skoleledere i videregående gjør det.

Figur 7.10 'Hvor mange lærere ved din skole har formell kompetanse tilsvarende ett års studium (20 vektball eller 60 studiepoeng) i norsk som andrespråk/andrespråksdidaktikk/andrespråkspedagogikk?', skoleledere og skoleeiere, prosent

Disse spørsmålene ble også stilt våren 2019. Det er kun små forskjeller i svarfordelingen når det gjelder formell kompetanse tilsvarende et halvt års studium. For lærere med formell kompetanse tilsvarende ett års studium, er det derimot i 2021 langt flere skoleledere som oppgir at de har slike lærere, både i grunnskolen og i videregående, se figur 7.11. Andelen grunnskoleledere som ikke har lærere med denne kompetansen har gått ned fra 72 prosent til 58 prosent, og blant skoleledere i videregående har andelen gått ned fra 42 til 15 prosent.

Figur 7.11 'Hvor mange lærere ved din skole har formell kompetanse tilsvarende ett års studium (20 vektball eller 60 studiepoeng) i norsk som andrespråk/andrespråksdidaktikk/andrespråkspedagogikk?', skoleledere i grunnskole og videregående, 2019 og 2021, prosent

Skolelederne og skoleeierne ble deretter spurt om de manglet lærere med relevant formell språkkompetanse for å kunne gi minoritetsspråklige elever et fullverdig opplæringstilbud. En andel på 41 prosent av grunnskolelederne og 39 prosent av

videregående skoleledere bekreftet at de mangler dette. Av kommunen som skoleeier oppga 55 prosent at de manglet slike lærere, se tabell 7.5. 3 av de fire fylkeskommunene (skoleeier) i undersøkelsen svarte bekræftende på spørsmålet. Vi ser videre at det er forskjeller etter skolestørrelse; skolelederne ved de største og mellomste skolene oppga i betydelig høyere grad (46 prosent) enn ved de minste skolene (28 prosent) at de mangler lærere med denne kompetansen.

Tabell 7.5 'Mangler skolen/kommunen lærere med relevant formell kompetanse i norsk som andrespråk/andrespråksdidaktikk/andrespråkspedagogikk for å kunne gi minoritetsspråklige elever et fullverdig opplæringstilbud?', skoleledere og skoleeiere

Kategori	Skoleleder grunnskole	Skoleleder VGS	Skoleeier kommune
	%	%	%
Ja	41	39	55
Nei	59	61	45
Totalt (N)	395	69	69

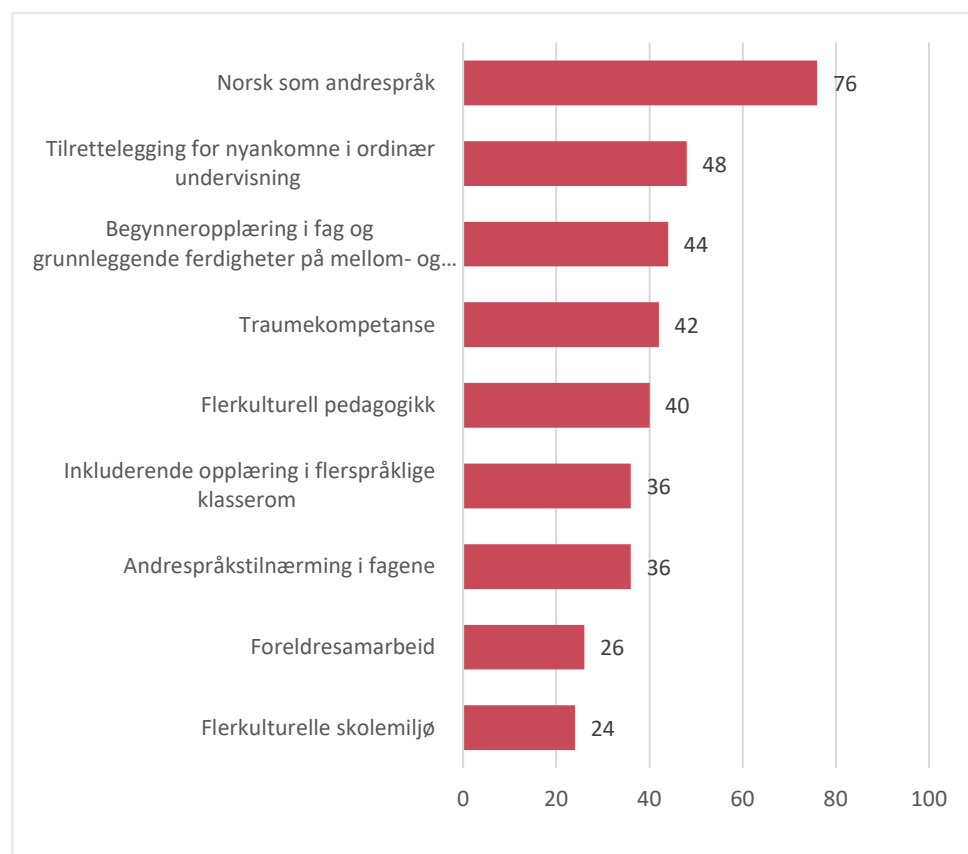
7.6 Etter- og videreutdanningstilbud for opplæring av minoritetsspråklige elever

Skoleledere og skoleeiere har svart på om det er områder eller tema relevante for opplæring av minoritetsspråklige elever som lærerne ikke får kompetanseheving i på grunn av manglende etter- og videreutdanningstilbud i regionen. Av skolelederne i grunnskole og videregående bekreftet kun henholdsvis ni og seks prosent dette, men over halvparten svarte «Vet ikke», se tabell 7.6. Litt flere skoleeiere (kommuner) svarer ja, men også blant disse svarer en svært høy andel (44 prosent) at de ikke vet. Det at så mange skoleledere og skoleeiere svarer at de ikke vet, kan blant annet skyldes at de ikke kjenner til hvilke tema lærerne mangler kompetanse i, eller at de ikke har tilstrekkelig oversikt over etter- og videreutdanningstilbudet som tilbys. Fylkeskommunene ble også stilt dette spørsmålet. De to minste fylkeskommunene svarer at det er et manglende tilbud i deres region, mens de største svarer nei.

Tabell 7.6 'Er det områder eller tema relevante for opplæring av minoritetsspråklige elever lærerne ikke får kompetanseheving i pga. manglende etter- og videreutdanningstilbud i din region?', skoleledere og skoleeiere

Kategori	Skoleleder grunnskole	Skoleleder VGS	Skoleeier kommune
	%	%	%
Ja	9	6	12
Nei	34	42	44
Vet ikke	57	52	44
Totalt (N)	405	71	68

De som svarte ja, ble bedt om å krysse av for hvilke områder de savnet etter- og videreutdanningstilbud i. Respondentene kunne velge flere alternativer. Som figur 7.12 illustrerer, oppga så mange som 3 av 4 temaet *norsk som andrespråk*. Nesten halvparten krysset av for *tilrettelegging for nyankomne i ordinær undervisning*. I tillegg savnet over 40 prosent etter- og videreutdanningstilbud i *begynneropplæring i fag og grunnleggende ferdigheter*, samt *traumekompetanse* og *flerkulturell pedagogikk*.

Figur 7.12 'Hvilke områder savner dere etter- og videreutdanningstilbud i? Flere kryss mulig', skoleledere og skoleeiere (N=50), prosent.

Dette spørsmålet ble også stilt våren 2019. Da var andelen som bekreftet manglende etter- og videreutdanningstilbud betydelig høyere enn nå, 19 prosent, og det var særlig mange kommunale skoleeiere som svarte ja på spørsmålet. Det kan tyde på at tilbudet av relevant etter- og videreutdanning enten er blitt bedre i mange områder, eller er mer kjent eller benyttet. Imidlertid er det verdt å merke seg at også i 2019 svarte rundt halvparten av respondentene «Vet ikke» på spørsmålet. Blant de som savnet etter- og videreutdanningstilbud i 2019, var det de samme to temaene flest oppga som i 2021. Det er flere som savner utdanningstilbud i begynneropplæring nå enn i 2019, mens markant færre oppga *foreldresamarbeid* og *flerkulturelle skolemiljø* nå enn i 2019.

7.7 Oppsummering

Dette kapitlet omhandler minoritetsspråklige elever og læreres kompetanse til å undervise minoritetsspråklige elever. Kapitlet bygger på svar fra skoleledere i grunn- og videregående opplæring og skoleeiere. Oppsummert fant vi følgende:

- Flertallet av skoleledere og skoleeiere oppgir at de har elever med annet morsmål enn norsk og samisk. Andelene med annet morsmål er høyere i Oslo-området. Det er færre skoler som ikke har elever med annet morsmål i 2021 enn i 2019.
- Kun 15 prosent av skolelederne i grunnskolen og seks prosent i videregående oppgir at skolen ikke har elever med vedtak om særskilt språkopplæring. 43 prosent i grunnskolen og 60 prosent i videregående oppgir at 1–5 prosent av elevene har slikt vedtak. Både hyppigheten av og andelen elever i grunnskolen med slikt vedtak øker med kommunens innbyggertall.
- Rundt halvparten av både skoleledere i grunnskolen og kommunene som skoleeier oppgir at de har tilgang på lærere for tospråklig opplæring. Andelen er kun 17 prosent i videregående. Både blant skoleledere som har tilgang på slike lærere og de som ikke har det, oppgir mange at de har behov for flere lærere. Disse andelene har økt fra 2019, samtidig som andelene som verken har tilgang til eller behov for slike lærere har gått ned. Dette gjelder også tilgang på lærere for morsmålsopplæring.
- Langt de fleste skoleledere og tre av fire kommuner som skoleeiere har ansatte med kompetanse til å vurdere når elever med særskilt språkopplæring kan følge vanlig undervisning. Sammenlignet med 2019 gjøres denne vurderingen i 2021 oftere av skolens egne ansatte. Blant grunnskoleledere i små kommuner mangler imidlertid halvparten ansatte med denne kompetansen.
- I videregående skole oppgir fire av fem å ha lærere med kompetanse tilsvarende et halvt års studium i norsk som andrespråk, og enda flere (85 prosent) har lærere med kompetanse tilsvarende ett års studium.
- I grunnskolen har kun litt over halvparten av lærerne kompetanse i norsk som andrespråk tilsvarende et halvt års studium, og enda færre har kompetanse tilsvarende ett års studium.
- Kun mellom seks og ni prosent av skoleledere i videregående og grunnskole bekrefter at det mangler etter- og videreutdanningstilbud i opplæring for minoritetsspråklige elever, men over halvparten svarer «Vet ikke».

8 Elever med null grunnskolepoeng

Utdanningsdirektoratet har behov for mer informasjon om elever som får null grunnskolepoeng. Elever med null grunnskolepoeng behandles i dette kapitlet, men er også tema for et eget arbeidsnotat (NIFU Arbeidsnotat 2021-7). Vi stilt spørsmål til skoleledere med ungdomstrinn for å utrede mulige årsaker til at stadig flere elever mangler grunnskolepoeng, men skoleledere i videregående skole ble stilt spørsmål om hvordan disse elevene følges opp i videregående opplæring. Elever med null grunnskolepoeng er elever som ikke får vurdering i åtte eller flere fag på ungdomsskolene. På grunn av koronapandemien ble skoleledere bedt om å ta utgangspunkt i skoleåret 2019-2020 (ev. 2018-2019) når de besvarer spørsmålene. Skoleledere i grunnskolen blir i tillegg bedt om å se bort fra elever som går på et innføringstilbud til nyankomne minoritetsspråklige elever.

Kapittelet vil først ta for seg spørsmålene til grunnskoleledere, deretter spørsmålene til skoleledere på videregående. Det første spørsmålet til grunnskoler og videregående skoler om hvorvidt de har elever på skolen som får/fikk null grunnskolepoeng stilles til alle skoler i utvalget med elever på de aktuelle trinnene. De resterende spørsmålene stilles bare til skoler som oppgir å ha elever med null grunnskolepoeng. Antallet skoler blir derfor så lavt at det i liten grad er mulig å finne betydelige forskjeller i svarfordelingen på bakgrunnsvariablene vi undersøker

8.1 Skoler med elever som får null grunnskolepoeng – skoleledere i grunnskolen

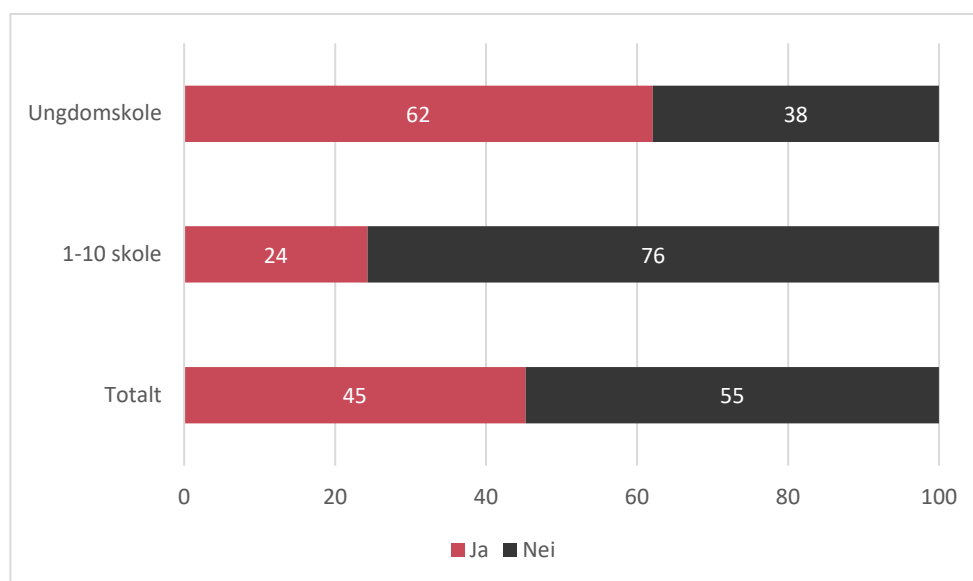
Skoleledere i grunnskolen på skoler med ungdomstrinn ble først spurt om de hadde elever ved sin skole som får null grunnskolepoeng. Totalt svarte 45 prosent skolelederne bekreftende på dette. Vi finner ingen betydelige geografiske forskjeller i andelen skoler som oppgir å ha elever med null grunnskolepoeng, utover sentralitet. Resultatene vises i tabell 8.1. Andelen som svarer at de har elever som får null grunnskolepoeng er høyest blant skolene i mellomsentrale kommuner, mens andelen er akkurat den samme blant skoler i de mest sentrale og minst sentrale kommunene.

Tabell 8.1 'Er det elever ved din skole som får null grunnskolepoeng?', etter sentralitet.

Kategori	Mest sentrale kommuner	Mellomsentrale kommuner	Minst sentrale kommuner	Totalt
	%	%	%	%
Ja	34	56	34	45
Nei	66	44	66	55
Totalt (N)	35	81	41	157

Resultatene i tabell 8.1 kan nok delvis forklares av forskjellen mellom landsdeler. Selv om vi ikke finner noen sammenheng mellom hvilken landsdel skolen ligger i og hvorvidt de oppgir å ha elever med null grunnskolepoeng generelt, finner vi en ganske stor forskjell når vi sammenligner Oslo-området med resten av Norge. I Oslo-området svarer 25 prosent av skolene at de har elever som får null grunnskolepoeng, mens dette gjelder halvparten av skolene i resten av Norge. Det er ingen sammenheng med kommunestørrelse og om skolen har elever med null grunnskolepoeng. Det er verdt å merke seg at det her er snakk om antallet skoler med elever som får null grunnskolepoeng, ikke antallet elever med null grunnskolepoeng. Resultatene trenger derfor ikke å bety at det er relativt færre elever som får null grunnskolepoeng i sentrale kommuner og i Oslo-området, selv om det er relativt færre skoler med elever som får null grunnskolepoeng. I tillegg har Oslo flere byomfattende spesialskoler som ikke inngår i utvalget, og som dermed kan gjøre tallene for Oslo kunstig lave.

Videre finner vi at det er betydelig forskjeller mellom skoler av ulik type og størrelse, vist i figur 8.1 og tabell 8.2.

Figur 8.1 'Er det elever ved din skole som får null grunnskolepoeng?', etter skole-type, prosent (N=157)

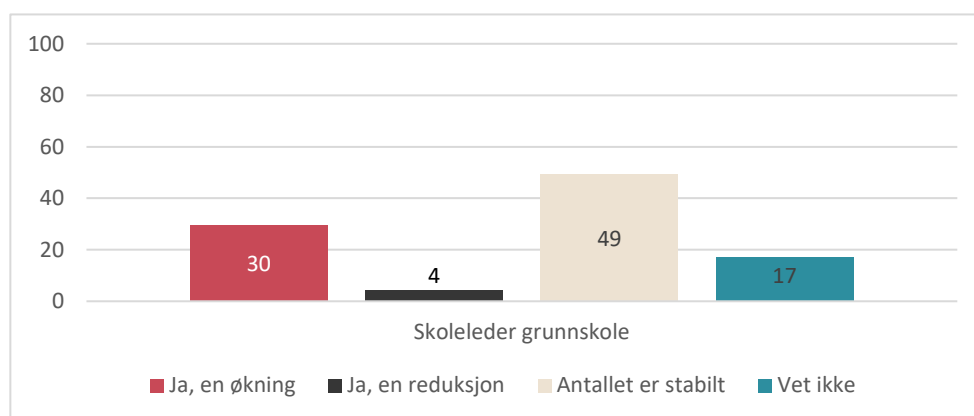
Figuren viser at det er en tydelig forskjell mellom skoler med både barne- og ungdomstrinn og rene ungdomsskoler. Andelen rene ungdomsskoler som svarer at de har elever med null i grunnskolepoeng er mer enn dobbelt så stor som andelen som svarer dette på 1-10 skoler.

Tabell 8.2 'Er det elever ved din skole som får null grunnskolepoeng?', etter skolestørrelse

Kategori	Under 100	100-299	Over 300	Totalt
	%	%	%	%
Ja	23	47	62	45
Nei	77	53	38	55
Totalt (N)	44	60	53	157

I tabell 8.2 ser vi en tydelig tendens til at andelen skoler med elever med null i grunnskolepoeng øker med skolestørrelse. Ved skoler med mindre enn 100 elever er det kun 23 prosent av skolelederne som oppgir at det er elever som får null grunnskolepoeng, mens den samme andelen er 62 prosent for skoler med mer enn 300 elever.

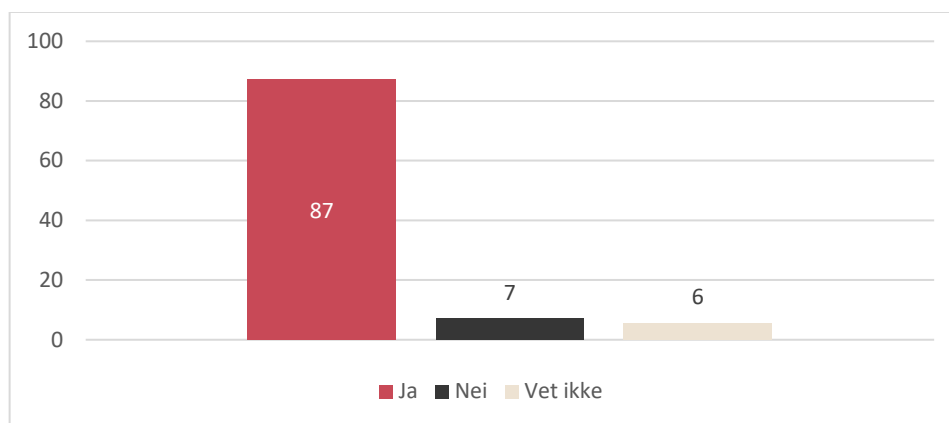
Skolelederne som oppgir å ha elever med null grunnskolepoeng ble videre spurt om de har opplevd en endring i antallet elever som får null grunnskolepoeng de siste fem årene. Svarfordelingen vises i figur 8.2.

Figur 8.2 'Har du opplevd en endring i antall elever som får null grunnskolepoeng de siste fem årene?', prosent (N=71)

Fra figuren ser vi at blant de de 71 skolene som svarte at de hadde elever ved skolen som får null grunnskolepoeng, svarer halvparten at antallet har vært stabilt de siste fem årene, mens 30 prosent svarer at det har vært en økning. Svært få oppgir at det har vært en reduksjon.

Videre ble skolelederne spurt om de opplever at antall elever som har utfordringer med psykisk helse har økt, vist i figur 8.3.

Figur 8.3 'Opplever du at antall elever som har utfordringer med psykisk helse har økt?', prosent (N=71)

Nesten samtlige skoler med elever som får null grunnskolepoeng svarer at de opplever at antallet elever med utfordringer med psykisk helse har økt. Litt under halvparten av skolelederne som oppgir at antallet elever som har utfordringer med psykisk helse har økt, svarer også at de opplever at det er flere elever med denne problematikken som får null grunnskolepoeng nå enn tidligere. Dette viser vi i tabell 8.3.

Tabell 8.3 'Opplever du at flere elever med denne problematikken får null grunnskolepoeng nå enn tidligere?'

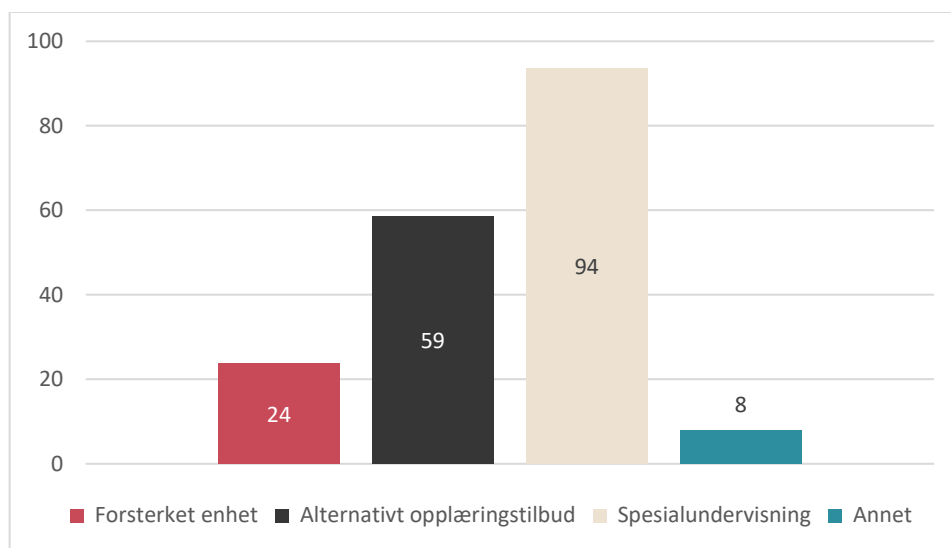
Kategori	Skoleleder grunnskole %
Ja	44
Nei	26
Vet ikke	31
Totalt (N)	62

Tabellen viser også at andelen av skoleledere som oppgir at det er flere elever som har utfordringer med psykisk helse ikke har oversikt over om det er flere med denne problematikken som får null grunnskolepoeng enn tidligere. Rundt 30 prosent svarer at de ikke vet.

8.2 Tilbud utover ordinære undervisningstilbud – skoleledere i grunnskolen

Skoleledere ble spurt om hvilke tilbud skolen har utover ordinært undervisningstilbud. De hadde muligheten til å krysse av for flere tilbud, og kunne velge mellom forsterket enhet, alternativt opplæringstilbud, spesialundervisning, annet, og ingen av delene. Ingen av skolelederne krysset av for at de ikke hadde noen av tilbudene. Prosentandelen som oppgir å ha de øvrige tilbudene vises i figur 8.4.

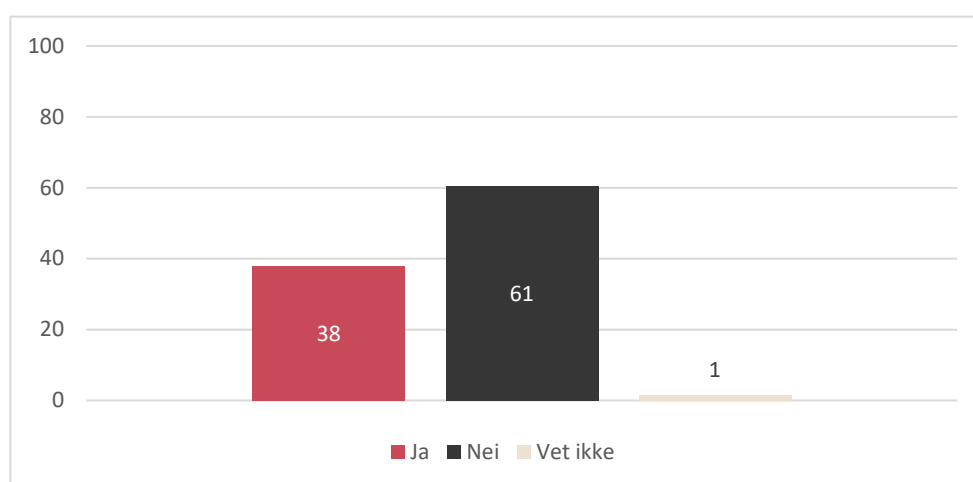

Figur 8.4 'Hvilke tilbud har skolen utover ordinært undervisningstilbud? Flere kryss mulig.', prosent (N=63)

Figuren viser at nesten samtlige skoler tilbyr spesialundervisning, Et flertall av skolen tilbyr alternative opplæringstilbud, mens rundt en fjerdedel tilbyr forsterket enhet. Blant de fem skolene som svarer annet, oppgir én at de tilbyr undervisning i hjemmet og én har et tilbud for elever med stort skolefravær. Det er også én skole som både har tilbud for opplæring av norsk for minoritetsspråklige og helseoppfølging. Av de to resterende er det én skole som har mottaksklasse, og én som har helseoppfølging. Skolelederen forklarer ikke hva slags tilbud helseoppfølging er.

Skolelederne ble så spurt om de hadde elever som får null grunnskolepoeng uten at eleven benytter seg av tilbud utover ordinært undervisningstilbud, vist i figur 8.5.

Figur 8.5 'Er det noen elever utover de som benytter seg av tilbudene i forrige spørsmål som får null grunnskolepoeng?', prosent (N=71)

Figuren viser at 38 prosent av skoleledere oppgir at de har elever som får null grunnskolepoeng uten å ha benyttet seg av noen av tilbudene i figur 8.4. Til forskjell fra spørsmålet om det var flere elever med utfordringer med psykisk helse som får null grunnskolepoeng, har skoleledere bedre oversikt over hvilke tilbud elever som får null grunnskolepoeng har benyttet seg av. Kun én skole svarer at de ikke vet.

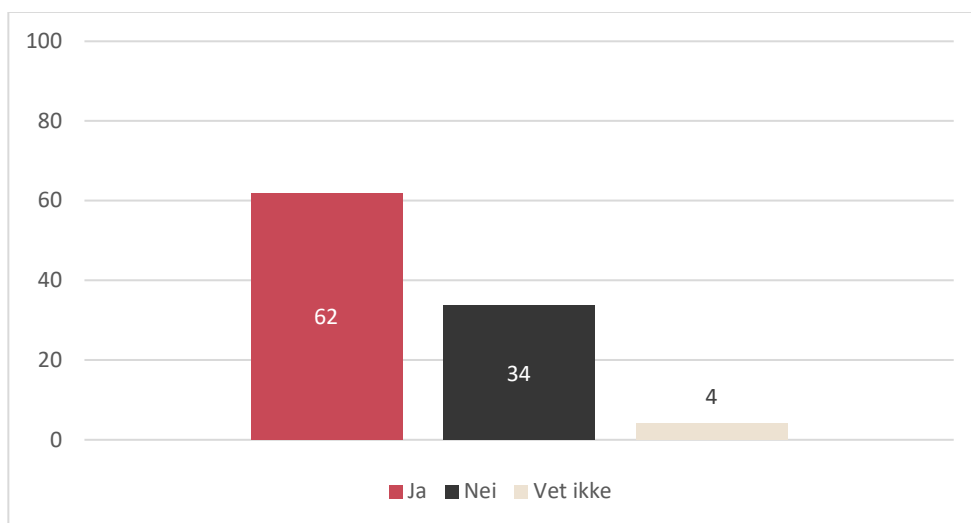
Skolelederne som oppga å ha elever som får null grunnskolepoeng uten å benytte tilbud utover ordinært undervisningstilbud ble spurt om hva som er årsaken til at disse elevene ender opp med å mangle grunnskolepoeng. Her hadde skolelederne mulighet til å krysse av for flere årsaker, og svarene vises i tabell 8.4

Tabell 8.4 'Oppgi årsaker til at disse elevene får null grunnskolepoeng. Flere kryss mulig.'

Kategori	Skoleleder grunnskole %
Manglende vurderingsgrunnlag grunnet høyt fravær	69
Av hensyn til elevens psykiske helse	54
Annet:	42
Totalt (N)	26

Av de 26 skolelederne som oppgir å ha elever som får null grunnskolepoeng uten at eleven benytter seg av tilbud utover ordinært undervisningstilbud, svarer rundt 70 prosent at en årsak til at disse elevene får null grunnskolepoeng er at det ikke er vurderingsgrunnlag på grunn av høyt fravær. Litt over halvparten svarer at disse elevene får null grunnskolepoeng av hensyn til elevens psykiske helse.

Samtlige skoleledere som har elever med null grunnskolepoeng har også blitt spurt om det er elever de mener har evner til å oppnå karakter i de fleste fag, men som fikk null grunnskolepoeng på grunn av høyt fravær. Fra figur 8.6. ser vi at dette gjelder 62 prosent av skolene som har elever som mangler grunnskolepoeng. At en så stor andel har elever med null grunnskolepoeng de mener har evner til å få karakter i de fleste fag, kan være med på å forklare hvorfor 38 prosent av skolelederne har elever som mangler grunnskolepoeng uten at eleven har benyttet tilbud utover ordinært undervisningstilbud. Igjen ser også vi at andelen som ikke vet er mye lavere enn på spørsmålet om det var flere elever med utfordringer med psykisk helse som får null grunnskolepoeng enn tidligere.

Figur 8.6 'Har dere hatt elever dere mener hadde evner til å oppnå karakter i de fleste fag, men som fikk null grunnskolepoeng grunnet fravær?', prosent (N=71)

8.3 Oppfølgingen av elever med null grunnskolepoeng – skoleledere i grunnskolen

Skoleledere i grunnskolen ble til slutt stilt spørsmål om når det vanligvis treffes vedtak som resulterer i at en elev får null grunnskolepoeng. I tillegg til at de skulle ta stilling til hvor enige de er i ni utsagn som hovedsakelig dreier seg om elever med null grunnskolepoeng og aktører utenfor skolen. Vi ser først på når det fattes vedtak i tabell 8.5.

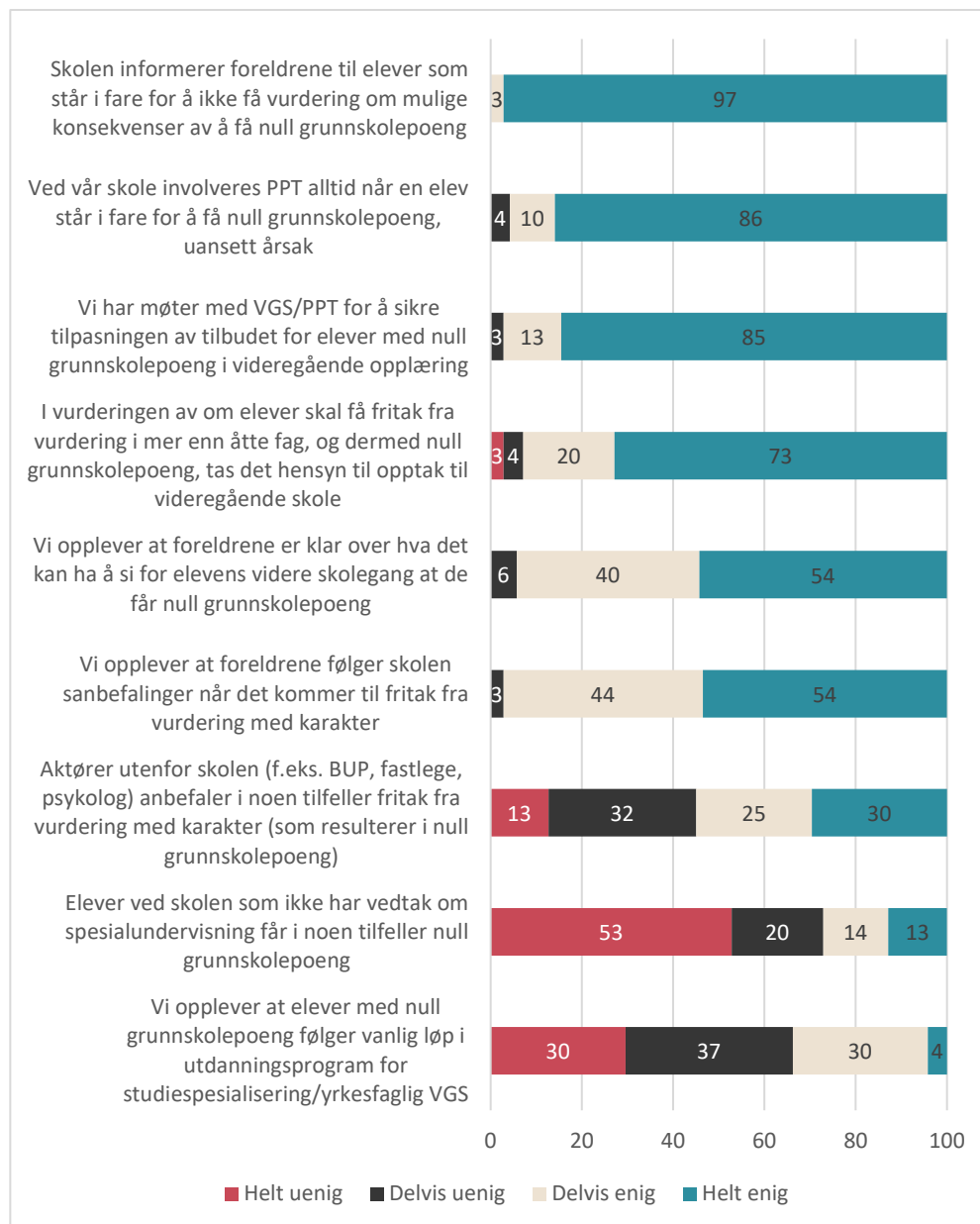
Tabell 8.5 'Når blir det vanligvis truffet vedtak som resulterer i at en elev får null grunnskolepoeng?'

Kategori	Skoleleder grunnskole %
Før eleven begynner i 8. trinn, eller rett etter oppstart.	18
Underveis på ungdomstrinnet	62
Ifm. frist for individuelt opptak til VGS	14
Ifm. frist for ordinært opptak til VGS	1
Ifm. med standpunktkarakter i 10. trinn.	3
Annet	1
Totalt (N)	71

Tabellen viser at de aller fleste skoleledere svarer at vedtak som resulterer i at en elev får null grunnskolepoeng treffes underveis på ungdomstrinnet eller helt i oppstarten. Nesten samtlige av de resterende svarer at vedtaket vanligvis fattes i forbindelse med frist for individuelt opptak til videregående skole. Én skole har valgt annet, og opplyser om at de gjør det fordi de mener det er like vanlig at de

treffer vedtak underveis på ungdomstrinnet og i forbindelse med individuelt opp-
tak.

Avslutningsvis ble skoleledere i grunnskolen bedt om å ta stilling til hvor enige de er i ni påstander, og svarfordelingen presenteres i figur 8.7.

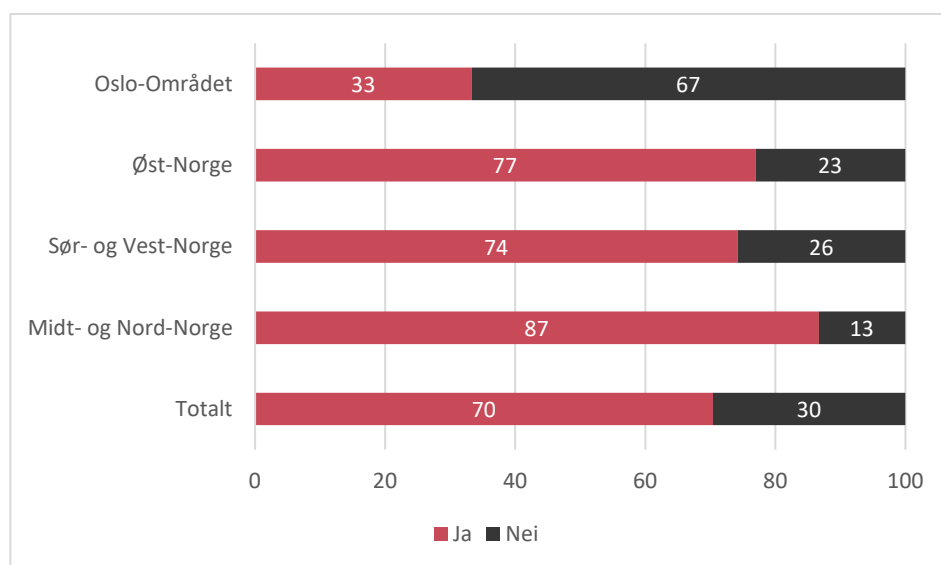
Figur 8.7 'Hvor enig er du i følgende påstander?', prosent (N=70-71)

I figuren har vi sortert utsagnene etter prosentandelen som er helt enig. De tre utsagnene med høyest støtte handler om konkrete steg skolen tar når en elev står i fare for å få null grunnskolepoeng, og hva skolen gjør etter at en elev får null grunnskolepoeng. Nesten samtlige skoleledere er helt enige i at de informerer foreldre om mulige konsekvenser når en elev står i fare for å få null grunnskolepoeng,

mens rundt 85 prosent er helt enig i at PPT alltid involveres når en elev står i fare for å få null grunnskolepoeng, og at skolen har møter med VGS/PPT om å tilpasse videregående opplæring for elever med null grunnskolepoeng. I motsatt ende finner vi at det er tre påstander mindre enn halvparten av skolelederne er helt enige i. Skoleleder er i mindre grad enige i at aktører utenfor skolen i noen tilfeller anbefaler at en elev skal få null grunnskolepoeng, og i enda mindre grad at elever uten vedtak om spesialundervisning i noen tilfeller får null grunnskolepoeng. Påstanden skolelederne er klart minst grad er helt enige i, er at de opplever at elever uten null grunnskolepoeng fullfører et vanlig løp på videregående. Slår vi sammen delvis og helt enig er skoleledere minst enige i at elever uten vedtak om spesialundervisning i noen tilfeller får null grunnskolepoeng.

8.4 Skoler med elever uten grunnskolepoeng – skoleledere på videregående

På samme måte som skoleledere i grunnskolen, ble skoleledere på videregående først spurt om det er elever som begynner på skolen som har null grunnskolepoeng. Totalt oppgir 70 prosent av skolelederne at de har slike elever. Vi undersøker først om det er noen geografiske forskjeller. Figur 8.8 viser svarfordelingen etter landsdel.

Figur 8.8 'Er det elever som begynner ved din skole som har null grunnskolepoeng?', etter landsdel, prosent (N=71)

Som for grunnskolene kan vi se at Oslo-området skiller seg ut ved at det er et klart flertall skoler som ikke har elever som fikk null grunnskolepoeng, mens i de øvrige landsdelene er det et klart flertall som har elever som fikk null grunnskolepoeng. Til forskjell fra grunnskolene ser vi her at også Midt- og Nord-Norge utmerker seg

litt ved å ha en enda høyere andel skoler som har elever som fikk null grunnskolepoeng enn Øst- og Sør- og Vest-Norge.

Videre ser vi på sentralitet i tabell 8.6.

Tabell 8.6 'Er det elever ved din skole som får null grunnskolepoeng?', etter sentralitet

Kategori	Mest sentrale kommuner	Mellomsentrale kommuner	Minst sentrale kommuner	Totalt
	%	%	%	%
Ja	30	88	78	70
Nei	70	12	22	30
Totalt (N)	20	42	9	71

Fra tabellen ser vi at andelen skoler med null grunnskolepoeng øker fra skolene som ligger i de minst sentrale områdene til skolene i de mellomsentrale kommunene, men at andelen er klart lavest blant skoler i de mest sentrale områdene. Siden vi fant at skolene i Oslo-området i klart mindre grad hadde elever med null grunnskolepoeng, er dette lite overraskende.

Til slutt ser vi i tabell 8.7 på forskjeller mellom ulike typer videregående skoler.

Tabell 8.7 'Er det elever ved din skole som får null grunnskolepoeng?', etter type videregående

Kategori	Studiespesialiserende	Kombinert	Yrkesfag	Totalt
	%	%	%	%
Ja	22	88	82	70
Nei	78	12	18	30
Totalt (N)	18	42	11	71

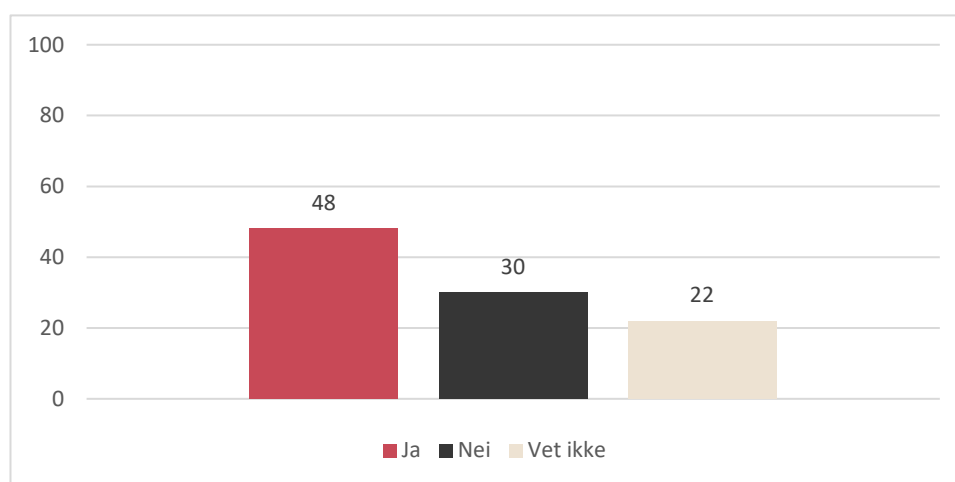
Tabellen viser at på kombinerte skoler og rene yrkesfagskoler er det over 80 prosent som oppgir at de har elever som fikk null grunnskolepoeng. Dette er i stor kontrast til rene studiespesialiserende skoler, hvor nesten 80 prosent svarer at det ikke starter noen elever med null grunnskolepoeng. Dette kan tyde på at det er svært få elever med null grunnskolepoeng som starter på studieforberedende linjer.

Vi fant ingen betydelige forskjeller mellom videregående skoler av ulike størrelse generelt, men når vi kun sammenligner skoler med mindre enn 250 elever med skoler som har flere elever, finner vi at blant førstnevnte har halvparten av skolene elever med null grunnskolepoeng, mens det samme gjelder nærmere 80 prosent av skolene med mer enn 250 elever.

Til slutt er det verdt å merke at dette er tall på skolenivå, og at det ikke nødvendigvis er slik at en lavere prosentandel videregående skoler med elever uten

grunnskolepoeng i enkelte grupper er det samme som en lavere prosentandel videregående elever uten grunnskolepoeng i de samme gruppene.

Skolelederne på skoler hvor det starter elever som mangler grunnskolepoeng ble så spurt om de har opplevd en økning i antallet elever med null grunnskolepoeng de siste fem årene. Av de 50 spurte skolene svarer omtrent halvparten at de har opplevd en økning, vist i figur 8.9.

Figur 8.9 Har du opplevd en økning i antall elever som får null grunnskolepoeng de siste fem årene?, prosent (N=50)

Det er også verdt å merke seg at over 20 prosent av skolene ikke har oversikt over om antallet elever med null grunnskolepoeng har økt.

Videre spurte vi skoleledere som hadde opplevd en økning om hvilke elevgrupper de opplever at i større grad får null grunnskolepoeng. Svarfordelingen vises i tabell 8.8. Skoleledere har mulighet til å velge flere grupper, og prosentandelen summerer derfor ikke til 100. Det bør påpekes at kun 24 skoleledere har besvart dette spørsmålet, og resultatene må tolkes med varsomhet.

Tabell 8.8 'Er det noen av følgende elevgrupper dere opplever i større grad får null-grunnskolepoeng? Flere kryss mulig.'

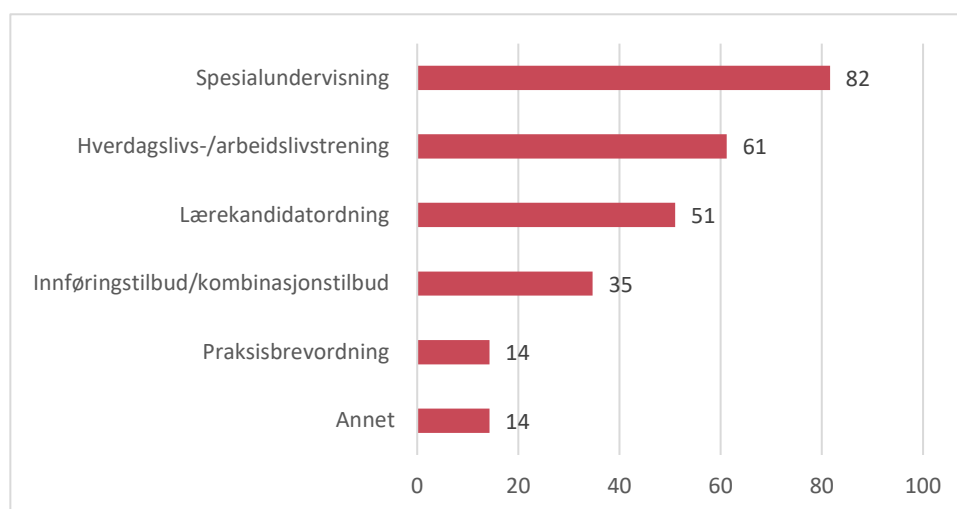
Kategori	Skoleleder videregående %
Elever med funksjonsnedsettelse	38
Nyankomne	63
Elever med høyt fravær	71
Elever med utfordringer med psykisk helse	79
Annet:	13
Totalt (N)	24

Tabellen viser at det skoleledere opplever en økning for samtlige grupper, men i størst grad blant elever med høyt fravær og elever med utfordringer med psykisk

helse. Siden flere grupper har så høye prosentandelen er det også flere skoleledere som har krysset av for mer enn en gruppe. Videre analyser viser at blant de som har opplevd en økning er det kun åtte prosent (to skoler) som opplever en økning blant kun en gruppe, og dette gjelder i begge tilfeller skoler som har opplevd en økning blant elever med funksjonsnedsettelse. Det er 38 prosent som krysser av for henholdsvis to og tre grupper, mens de resterende 17 prosentene har krysset av for fire grupper. Vi så også på hvilke grupper som oppgis av de som har krysset av for annet. Én skole opplyser om at gruppen de i større grad opplever at får null grunnskolepoeng er elever med utfordringer knyttet til rusbruk, en annen oppgir at dette gjelder skolevegrete og elever med alternative skoletilbud, mens en tredje oppgir at det gjelder elever med generelle lærevansker.

8.5 Tilbud til elever med null grunnskolepoeng – skoleledere på videregående

Vi skal nå se på hvilke tilbud de videregående skolene har til elever med null grunnskolepoeng. Skoleledere hadde mulighet til å krysse av for mer enn ett tilbud, og svarfordelingen vises i figur 8.10. Ingen av skolelederne svarte at de ikke hadde noen av tilbudene.

Figur 8.10 'Hvilke tilbud har elever ved skolen med null grunnskolepoeng tilgang på? Flere kryss mulig.', prosent (N=49)

Figuren viser at tilbudet klar flest skoler oppgir å ha til elever som mangler grunnskolepoeng er spesialundervisning. Mer enn halvparten av skolene svarer også at de tilbyr hverdagslivs-/arbeidslivstrening og lærekandidatordningen. Bare 14 prosent oppgir å ha praksisbrevordningen. Blant de syv skolene som valgte annet er det to av skolene som svarer at de tilbyr tilpasset opplæring og to som tilbyr forlenget opplæringsløp. Det er også en skole som tilbyr tilpasset opplæring i

ordinære grupper og en som har ordinære program for elever som sliter med «skulk og skolevegring».

Videre spurte vi om det forekommer at elever som begynner på videregående med null grunnskolepoeng fullfører et vanlig yrkesfaglig eller studieforberedende løp. Av de femti skolene med elever uten grunnskolepoeng svarer 64 prosent at dette forekommer. Skoleledere som svarer at det forekommer ble så bedt om å gi et eksempel på hvordan det tilrettelegges for elevene som fullfører et vanlig løp. Eksempelene fra skolene vises i tabell 8.9.

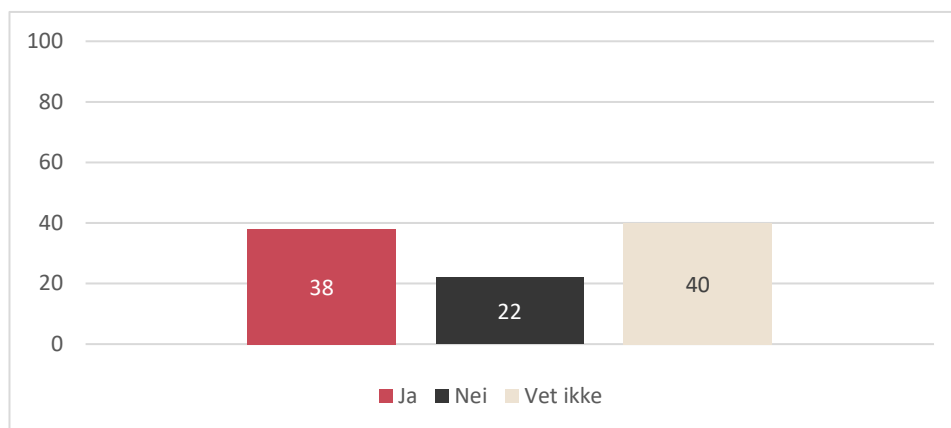
Tabell 8.9 'Kan du gi et eksempel på hvordan det tilrettelegges for elevene som fullfører et vanlig løp?'

-
- Utvidet rett til tid for å fullføre.
  - Samtaler med eleven. Kartlegging av elevens kompetanse og mål. Strukturtimer. Intensivopplæring. Noe-én-til-én opplæring. Fokus på sosial og faglig integrering i klassen.
  - Elevene får følge undervisning i ordinære klasser etter noen måneder på skolen med opplæring i liten gruppe. Kombinerer tilrettelagte praksisplasser med undervisning i liten gruppe. Elevene tar gjerne Vg1 over to år.
  - De starter i mindre gruppe - ofte ett år kombinert med praksis i bedrift og hospitering i ordinær klasse. De søker seg inn ordinært andre året, eller de går 2-3 år i grunnkompetanse ut i opplæringskontrakt og tar fagbrev på jobb senere.
  - Ordinær opplæring / tilpasset opplæring. Tett samarbeid mellom elevtjenesten, faglærere, elev og hjem.
  - 1) Kartlegging av interesser og ferdigheter 1. året. 2) Overgang til ordinær VGO 2. året med spesialundervisning evt. utprøving av yrker gjennom praksis ut fra interesser, deretter overgang til 1. året ordinær VGO med spesialundervisning. 3) Ordinær VGO – gjerne med litt lengre tid.
  - At løpet tar lengre tid. Vg1 over 2 år +++.
  - Innføringstilbud. Tett på. Små grupper. Individuell tilpasning.
  - Tilrettelegging gjennom en arbeidslivslignende prosjektorientert praksis, hvor teori tilføres med utgangspunkt i praksis
  - Vekt på praksis. Tett oppfølging. Bruk av læremidler. Forlenget tid på utdanningsløpet for å hente inn "mistet" progresjon fra grunnskolen.
  - Tilpasset undervisning der hvor det er behov. Dette handler også mye om elevens motivasjon til å fullføre. Der den er til stede er muligheten også til stede.
  - Grunnkompetanseløp med fokus på programfag. Gjennomfører og får læreplass og tar etter nok erfaring fagbrev.
  - Elever får ofte lengre tid og "tetter" hull for så å gjennomføre fagutdanningen.
  - Spesialundervisning og assistent i alle fag
  - Mer praktisk opplæring ute i bedrift. Undervisning i mindre grupper med tettere oppfølging, spesielt i fellesfag
  - Grunnleggende ferdigheter. Henter de til skolen. "Normaliserer" de (og foreldrene).
-

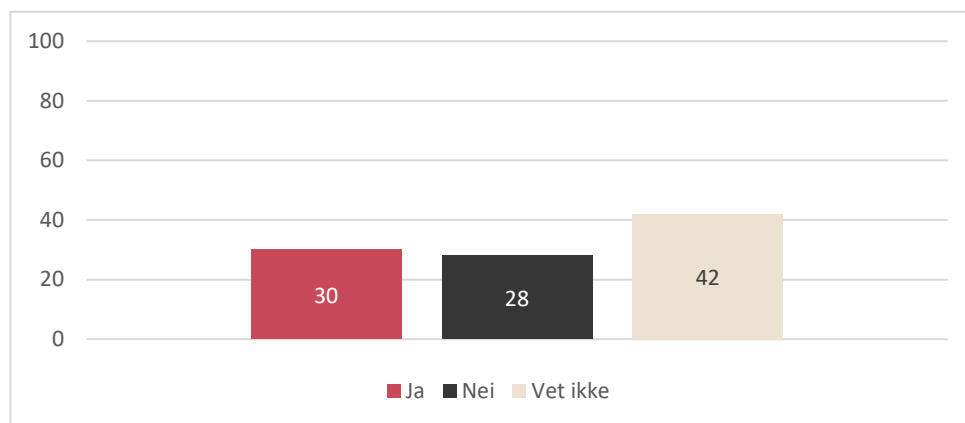
Vi kan se at enkelte måter å tilrettelegge på går igjen i flere av eksemplene. Ofte ser vi at elever får utvidet tid til å fullføre løpet. Flere peker også på et fokus på praksis i tillegg til oppfølging av elevene i mindre grupper.

8.6 Aktører utenfor videregående skole og oppfølgingen av elever med null grunnskolepoeng

Skoleledere på videregående fikk også en rekke spørsmål om andre aktører i forbindelse med elever som har fått null grunnskolepoeng. Vi skal først se på to spørsmål som ble stilt om grunnskolene i figur 8.11 og 8.12. Fra figurene kan vi se at av de 50 videregående skolene som har elever som mangler grunnskolepoeng, så svarer 38 prosent at de opplever at det er variasjon på hvilke elever som får null grunnskolepoeng ved de ulike grunnskolene. Videre er det 30 prosent som svarer at de har inntrykk av at grunnskolene tar hensyn til opptak til videregående når de tar beslutninger som fører til at en elev får null grunnskolepoeng.

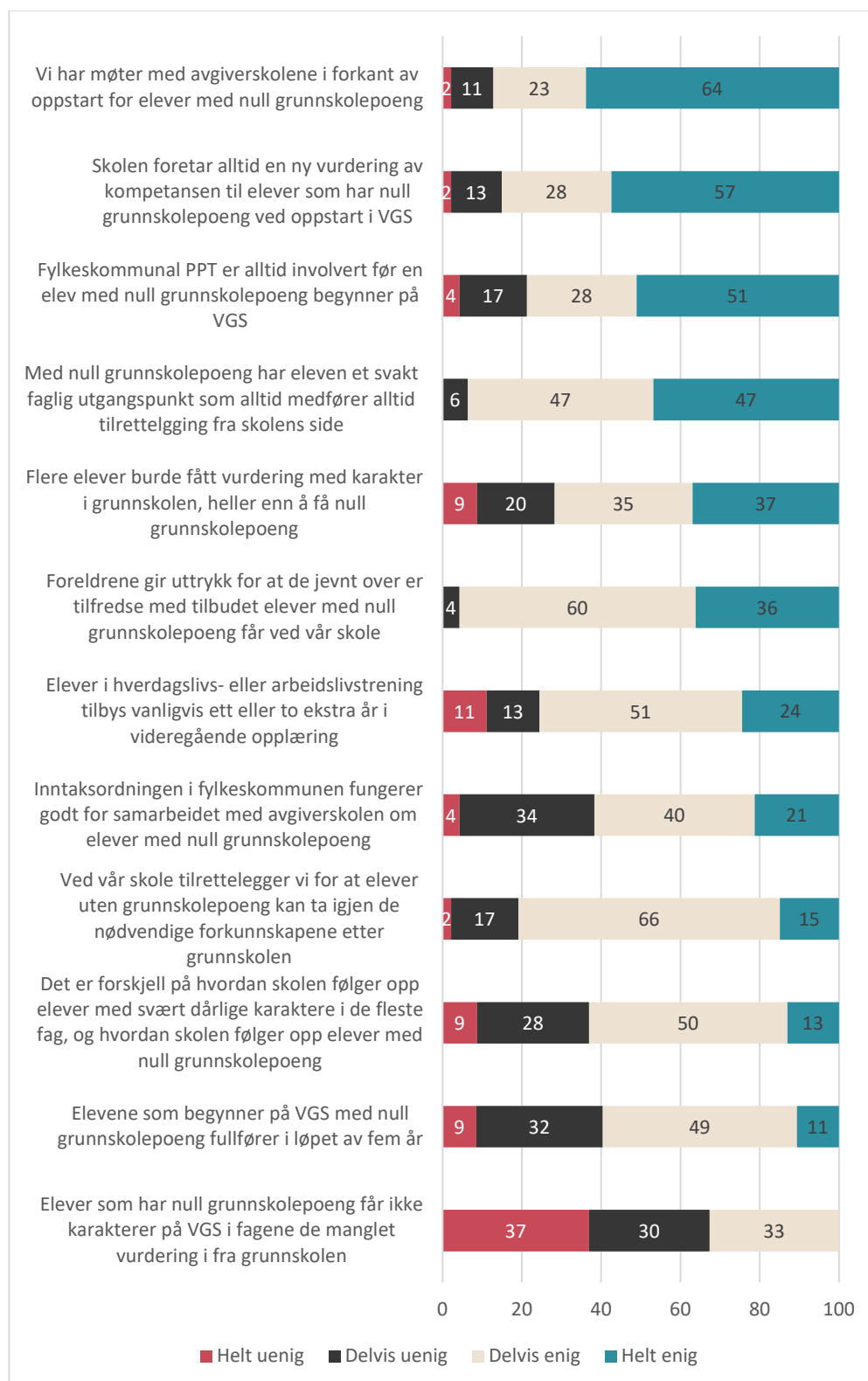

Figur 8.11 'Opplever dere at er det variasjon på hvilke elever som får null grunnskolepoeng ved de ulike grunnskolene?', prosent (N=50)

Figur 8.12 'Har dere inntrykk av at grunnskolen tar hensyn til opptak til VGS i beslutningen om fritak fra vurdering i mer enn åtte fag?', prosent (N=50)

Til slutt ble skolelederne bedt om å ta stilling til hvor enige de er i 12 påstander som dreier seg om oppfølging av elever med null grunnskolepoeng, både alene og med andre aktører og foresatte. Skoleledernes svar på samtlige utsagn vises i figur 8.13

Figur 8.13 'Hvor enig er du i følgende påstander?', prosent (N=45-47)

I figuren har vi sortert utsagnene etter prosentandelen som er helt enige. Herfra kan vi se at det kun er tre utsagn som mer enn halvparten av skolelederne er helt

enige i, og at alle tre handler om hvordan videregående skole skal behandle en elev med null grunnskolepoeng i oppstartsfasen på videregående. Nesten halvparten av skolelederne er også helt enige i at elever med null grunnskolepoeng har et så svakt faglig utgangspunkt at det alltid medfører tilrettelegging fra skolens side. Det er kun ett utsagn ingen skoleledere er helt enige i, og det er påstanden om at elever ikke får karakter på videregående i de samme fagene de ikke fikk vurdering i på ungdomsskolen.

8.7 Oppsummering

Dette kapittelet har handlet om elever med null grunnskolepoeng. Dette er elever som mangler vurdering i åtte fag eller mer når de går ut av grunnskolen. På grunn av et lavt antall respondenter er det i hovedsak kun mulig å beskrive svarfordelingen i utvalget i dette kapittelet. Oppsummert fant vi følgende:

- Grunnskoler med elever som får null grunnskolepoeng er i større grad rene ungdomsskoler enn 1-10 skoler, de er oftere større skoler, og de ligger i mindre grad i Oslo-området.
- 30 prosent av grunnskolene opplever en økning i antallet elever med null grunnskolepoeng, mens rundt halvparten opplever at antallet er stabilt.
- Nesten samtlige grunnskoler opplever at antallet elever med utfordringer med psykisk helse øker, og 44 prosent av disse opplever at elever med denne problematikken i større grad får null grunnskolepoeng.
- Utover ordinært undervisningstilbud oppgir nesten samtlige grunnskoler å ha spesialundervisning, litt over halvparten å ha alternativt opplæringstilbud og en fjerdedel å ha forsterket enhet. 38 prosent har elever som får null grunnskolepoeng uten å benytte noen av disse tilbudene.
- Mer enn halvparten har elever som har evner til å oppnå karakter, men som får null grunnskolepoeng på grunn av fravær.
- Et stort flertall skoleledere treffer vedtak som resulterer i null grunnskolepoeng tidligere på året, og dermed ikke i direkte forbindelse med opptak til videregående eller setting av standpunktkarakter.
- 70 prosent av videregående skoler har elever uten grunnskolepoeng. Disse skolene ligger i liten grad i Oslo-området, og er i liten grad rent studiespesialiserende skoler.
- Halvparten av skoleledere på videregående med elever med null grunnskolepoeng har opplevd en økning de siste fem årene.
- Mer enn 70 prosent av skolelederne på videregående svarer at elever med høyt fravær og elever med utfordringer med psykisk helse i større grad får null grunnskolepoeng.
- Nesten samtlige videregående skoler med null grunnskolepoeng tilbyr disse elevene spesialundervisning, og mer enn halvparten tilbyr hverdagslivs-/arbeidslivstrening og lære kandidatordning.

9 Opplæring for voksne

Kapitlet gir innsikt i fylkeskommunenes arbeid med videregående opplæring for voksne. I undersøkelsen våren 2021 fikk fylkeskommunene som skoleeiere spørsmål om realkompetansevurdering, organiseringen av opplæring for voksne og deltagerne i opplæringen. Den forrige kartleggingen ble gjort i 2010. Den omfattet både kommuner og fylkeskommuner og dekket andre spørsmål enn årets spøringer.

9.1 Vurdering av realkompetanse

Innledningsvis ble fylkeskommuner spurt om realkompetansekriteiet. Tabell 9.1 viser at alle de fem fylkeskommunene svarer positivt. To av dem vurderer realkompetanse til de voksne som tilbys videregående opplæring, for å plassere dem inn på riktig nivå. De resterende tre bruker realkompetansevurdering for å tilrettelegge tilbudet for hver enkelt elev.

Tabell 9.1 'Bruker fylkeskommunen realkompetansevurdering som et verktøy ved inntak til videregående opplæring for voksne?', skoleeier fylke

Kategori	Skoleeier fylke N
Ja, for innplassering på riktig nivå	2
Ja, for individuell tilrettelegging av opplæringen	3
Totalt	5

Det neste spørsmålet handler om elever som blir realkompetansevurdert og får avkortet studiene. Det er fire fylkeskommuner som svarte på spørsmålet, og alle gir et positivt svar, jf. tabell 9.2.

Tabell 9.2 'Får noen av dem som blir realkompetansevurdert avkortet sitt opplæringsløp?', skoleeier fylke

Kategori	Skoleeiere fylke N
Ja, vennligst oppgi (omtrentlig) andel i prosent	4
Nei	0
Totalt	4

9.2 Tilbudet av opplæring for voksne: organisering og deltagere

Fylkeskommuner som skoleeiere fikk spørsmål om ulike former for videregående opplæring for voksne. Man kunne krysse av for flere svaralternativer. Tabell 9.3 oppsummerer svarene. Alle de fire fylkeskommunene som besvarte spørsmålet, oppgir å ha egne opplæringstilbud for voksne. I to fylkeskommuner er opplæringen i hovedsak på heltidsbasis, i én på deltid. To fylkeskommuner svarer at tilbudet for voksne er en del av annen ordinær opplæring.

Tabell 9.3 'Hvordan organiseres opplæring for voksne etter opplæringsloven kap. 4A. i fylkeskommunen? Flere kryss mulig', skoleeier fylke

Kategori	Skoleeier fylke N
I hovedsak heltid	2
I hovedsak deltid	1
Som egne opplæringstilbud	4
Integrert i annen ordinær opplæring	2
Annet	1
Totalt	4

Spørsmålet om hvilke grupper som får tilbudet om videregående opplæring, kom avslutningsvis. Skoleeier ble spurt om fem grupper voksne og kunne velge mellom fem størrelseskategorier fra *ingen* til *over halvparten*. Tabell 9.4 viser resultatene. Av de fem fylkeskommunene var det kun to som leverte fullstendige svar.

Det er to grupper elever som skiller seg ut: voksne med rett til videregående opplæring i ordinære løp og nyankomne innvandrere som mangler grunnskole eller videregående opplæring. Den førstnevnte gruppen utgjør over halvparten av alle voksne elever i to av de tre fylkeskommunene som svarte. Nyankomne innvandrere som mangler grunnskole eller videregående opplæring, utgjør over halvparten av voksne i videregående opplæring i én fylkeskommune av de to som svarte.

Personer som har opplæringen som kvalifiserings- eller opplæringstiltak for eksempel gjennom NAV eller Kriminalomsorgen, utgjør mellom 10 og 20 prosent i én av de to fylkeskommunene som svarte. I den andre fylkeskommunen er andelen slike elever mellom én og fem prosent. Den fjerde gruppen av voksne elever i tabell 9.4 omfatter personer med en delkompetanse som ønsker å fullføre eller komplettere denne for å oppnå en sluttkompetanse. Én av de to fylkeskommunene som svarte, oppgir at disse elever utgjør mellom 10 og 20 prosent av de voksne i videregående skole. I den andre fylkeskommunen er gruppens andel mellom seks og ti prosent. Personer som ønsker en ny yrkeskompetanse, danner en liten gruppe. I én av de to fylkeskommunene som svarte, utgjør slike elever mellom seks og ti prosent. Den andre respondenten rapporterer at andelen av den samme gruppen er mellom én og fem prosent.

Tabell 9.4 'Hvilke grupper tilbys opplæring særlig organisert for voksne? Vennligst oppgi (omtrentlig) andel de ulike gruppene utgjør.', skoleeier fylke

Kategori	Ingen	1-5 prosent	6-10 prosent	10-20 prosent	Over halvparten	Totalt
	N	N	N	N	N	N
Voksne med rett til videregående opplæring i ordinære løp	0	0	1	0	2	3
Nyankomne innvandrere som mangler grunnskole eller videregående opplæring	1	0	0	0	1	2
Personer som har opplæringen som kvalifiserings- eller opplæringstiltak for eksempel gjennom NAV eller Kriminalomsorgen	0	1	0	1	0	2
Personer som har en delkompetanse og som ønsker å fullføre eller komplettere denne for å oppnå en sluttkompetanse	0	0	1	1	0	2
Personer som ønsker en ny yrkeskompetanse	0	1	1	0	0	2

Skoleeierne fikk også mulighet til å oppgi andre grupper voksne enn de som er presentert i tabell 9.4. Kun én fylkeskommune besvarte det åpne spørsmålet med følgende formulering: «Ungdom med rett til videregående opplæring som av særlige årsaker ønsker å ta ut retten i voksenopplæringene».

9.3 Oppsummering

Kapitlet gir innsikt i fylkeskommunenes arbeid med videregående opplæring for voksne, blant annet realkompetansevurdering, organisering av opplæring for voksne og hvem som får tilbudet. Den ganske lave svarprosenten på 45 prosent og partielt frafall kan føre til skjevheter, noe man bør ta hensyn til. Oppsummert fant vi følgende:

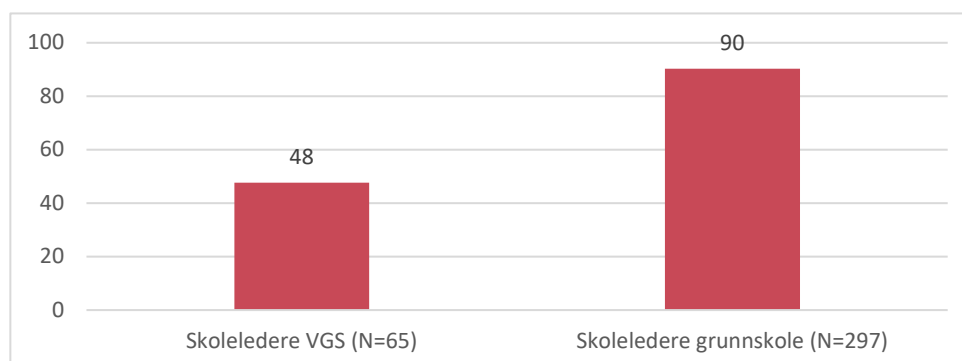
- Alle fylkeskommunene som besvarte undersøkelsen, bruker realkompetansevurdering ved inntak til videregående opplæring for voksne.
- Alle fylkeskommunene oppgir at noen voksne elever får avkortet sitt studieløp.
- I de fire fylkeskommunene som svarte, er videregående opplæring for voksne organisert som egne opplæringstilbud. Hos to fylkeskommuner er tilbudet for voksne en del av annen ordinær opplæring.
- Voksne med rett til videregående opplæring i ordinære løp utgjør over halvparten av alle voksne elever i videregående opplæring i to av de tre fylkeskommunene som svarte på spørsmålet.

10 Utagerende eller truende oppførsel mellom elever

Dette kapitlet tar sikte på å gi en oversikt over omfanget av utagerende eller truende oppførsel mellom elever, og hvordan det jobbes med tiltak rettet mot hendelser der slik oppførsel inngår. Det ble stilt spørsmål om hendelser mellom elever i skoletiden, inkludert på vei til og fra skolen. Utagerende eller truende oppførsel ble i spørreskjemaet definert som oppførsel som kan føre til fysisk skade på personer eller vesentlig skade på eiendom/-deler, eller trusler om slik skade. Hendelser med utagerende og truende oppførsel omfatter med andre ord mer enn kun hendelser som kan kategoriseres som mobbing. Av hensyn til personvern, siden dette er et sensitivt tema, ble spørsmålene kun stilt til skoler med mer enn 100 elever.

10.1 Omfang og alvorlighetsgrad

Skoleledere i både grunnskolen og i videregående skole ble stilt spørsmål om de i løpet av de siste 12 månedene hadde hatt hendelser med utagerende eller truende oppførsel mellom elevene. Figur 10.1 viser andelen skoleledere som svarer at de i løpet av de siste 12 månedene har hatt slike hendelser:

Figur 10.1 'Har skolen hatt hendelser med utagerende eller truende oppførsel mellom elever de siste 12 månedene?', skoleledere etter skoletype, prosent

Som vi ser rapporterer en betraktelig høyere andel skoleledere i grunnskolen at de i løpet av de siste 12 månedene har hatt hendelser med utagerende eller truende oppførsel mellom elevene enn skoleledere i videregående skoler. Hele 90 prosent av skolelederne i grunnskolen svarer bekreftende på dette, mens i underkant av halvparten (48 prosent) av skolelederne i videregående skole gjør det. Det er flere skoleledere ved barneskoler (93 prosent) som svarer bekreftende, enn ved 1-10 skoler (90 prosent) og rene ungdomsskoler (83 prosent). Det ser også ut til at utagerende eller truende oppførsel er mer utbredt ved store skoler med over 300 elever (94 prosent) enn ved mellomstore skoler med mellom 100 og 300 elever (87 prosent).

Skolelederne som svarte bekreftende, ble stilt et oppfølgingsspørsmål om hvor hyppig slik oppførsel forekommer. Et tilsvarende spørsmål ble stilt til skoleeiere, både fylkeskommune og kommune. Siden det kun var fem respondenter fra fylkeskommunene, analyserer vi kun kommunenes besvarelser. Tabell 10.1 viser svarfordelingen:

Tabell 10.1 Hyppighet på hendelser med utagerende eller truende oppførsel mellom elever, skoleledere og skoleeier kommune, prosent

Kategori	Skoleeier kommune %	Skoleleder grunnskole %	Skoleleder VGS %
Få hendelser i løpet av året	30	25	68
Et par ganger i halvåret	10	23	23
Én gang i måneden	9	13	3
Flere ganger månedlig	25	25	6
Én gang i uken	3	4	0
Flere ganger ukentlig	17	10	0
Kjenner ikke til	6	0	0
Totalt (N)	69	268	31

I tråd med at skoleledere i videregående skole rapporterer om færre hendelser, ser vi også at hendelsene forekommer sjeldnere. Mens 68 prosent av skolelederne i videregående skole oppgir at det er noen få hendelser i løpet av året, oppgir kun 25 prosent av skolelederne i grunnskolen det samme. Her er det en like stor andel som oppgir at de har slike hendelser flere ganger månedlig. Skoleeiers svar ser ut til å bekrefte dette bildet, siden 30 prosent oppgir at det i kommunen er få hendelser i løpet av året, og 25 prosent at det er flere hendelser i måneden. Som vi ser oppgir hele 17 prosent av kommunene at det flere ganger ukentlig forekommer hendelser med utagerende eller truende oppførsel mellom elever. Inntrykket

blant de fem respondentene fra fylkeskommunene stemmer relativt godt overens med skoleledere i videregående skole.⁵

Hvor hyppig utagerende og truende oppførsel mellom elevene forekommer ser i tabell 10.2 ut til å variere mellom kommuner av ulik størrelse:

Tabell 10.2 Hyppighet på hendelser med utagerende eller truende oppførsel mellom elever, skoleeier kommune etter kommunestørrelse

Kategori	Under 3000	3000 til 9999	10 000 eller flere	Totalt
	%	%	%	%
Få hendelser i løpet av året	65	30	4	30
Et par ganger i halvåret	5	13	12	10
Én gang i måneden	5	9	12	9
Flere ganger månedlig	10	30	31	25
Én gang i uken	0	0	8	3
Flere ganger ukentlig	5	17	27	17
Kjenner ikke til	10	0	8	6
Totalt (N)	20	23	26	69

Tallene i tabellen bør fortolkes med en viss forsiktighet da antall respondenter i hver kategori er lavt. Det kan likevel se ut til at det i store kommuner oftere forekommer hendelser med utagerende eller truende oppførsel flere ganger i uken, enn hva som er tilfelle både i mellomstore og små kommuner.

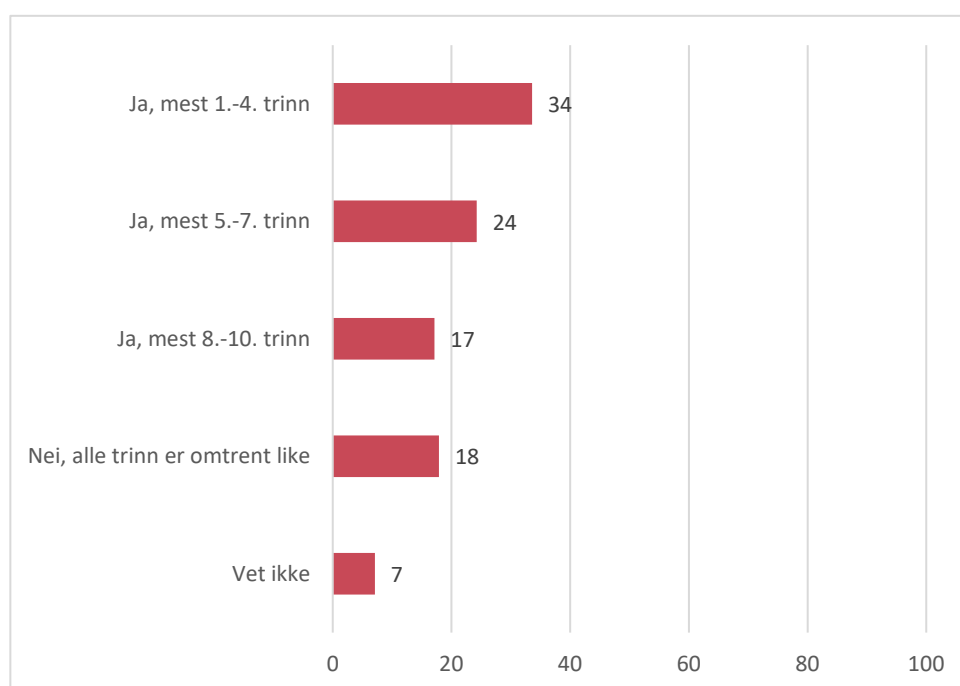
Hyppigheten på forekomstene varierer også mellom ulike skoleslag, hvor tabell 10.3 viser at slike hendelser forekommer oftest i barneskolen, og sjeldnest i ungdomsskolen:

Tabell 10.3 Hyppighet på hendelser med utagerende eller truende oppførsel mellom elever, skoleleder grunnskole etter skoletype

Kategori	Barneskole	Ungdomsskole	1-10 skole	Totalt
	%	%	%	%
Få hendelser i løpet av året	15	48	26	25
Et par ganger i halvåret	20	38	13	23
Én gang i måneden	15	8	13	13
Flere ganger månedlig	34	2	28	25
Én gang i uken	5	2	4	4
Flere ganger ukentlig	12	3	15	10
Kjenner ikke til	0	0	0	0
Totalt (N)	158	64	46	268

⁵ To oppgir «Et par ganger i halvåret», mens de øvrige tre fordeler seg på «Få hendelser i løpet av året», «Én gang i måneden» og «Flere ganger månedlig».

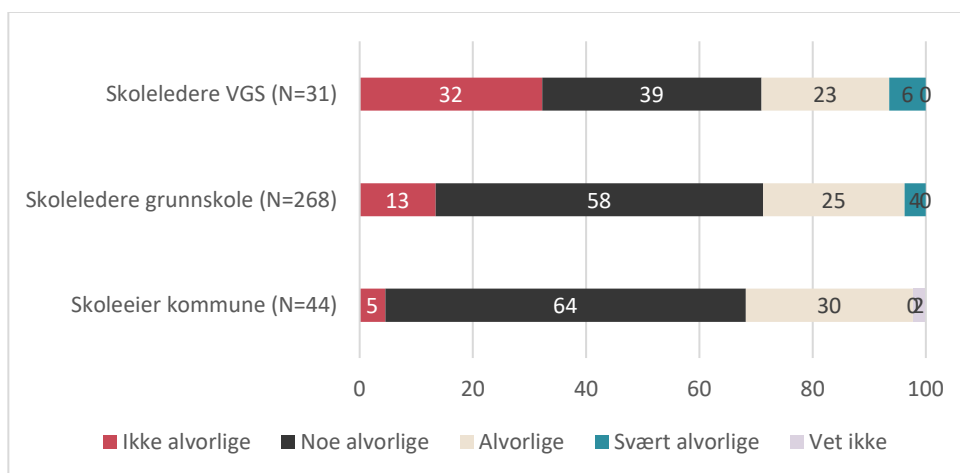
Kommunen som skoleeier ble videre spurt om hvorvidt det var noen skoleslag eller trinn som hadde flere slike hendelser enn andre. Vi fikk svar fra 44 kommuner, og disse bekrefter inntrykket av at fenomenet er vanligst i barneskolen ved at 45 prosent oppgir at det mest på barnetrinnene at hendelsene forekommer. Det er imidlertid også en relativt stor andel (34 prosent) som oppgir at hendelsene forekommer på alle trinn og at skoler er omtrent like med hensyn til forekomst av utagerende og truende oppførsel. Det er kun en andel på fem prosent som oppgir at det er mest på spesialskoler eller i spesialgrupper. Skolelederne i grunnskolen ble stilt et tilsvarende spørsmål knyttet til om det er noen trinn som har flere hendelser enn andre. Figur 10.2 tyder på at hendelser med utagerende eller truende oppførsel til en viss grad avtar med elevens alder:

Figur 10.2 'Er det noen trinn som har flere slike hendelser enn andre?', skoleleder grunnskole, prosent (N=268)

Mens litt i overkant av en tredel oppgir at det er flest slike hendelser på 1.-4. trinn, oppgir 24 prosent at det er mest på 5.-7. trinn og 17 prosent mest på 8.-10. trinn. En andel på 18 prosent vurderer at det er omtrent lik forekomst på alle trinnene.

Vi stilte også spørsmål om hendelsenes alvorlighetsgrad, og figur 10.3 viser at flertallet av hendelsene i grunnskolen vurderes som «noe alvorlige» både av skoleledere og kommunen som skoleeier:

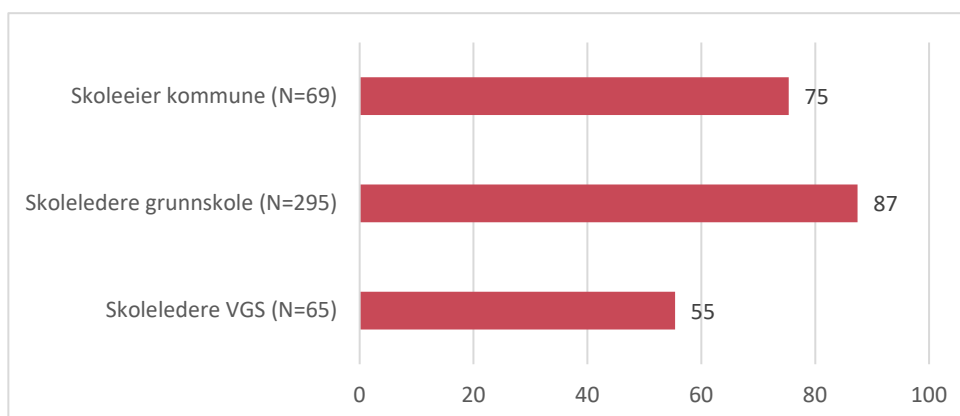

Figur 10.3 'Hvor alvorlige vurderes majoriteten av disse hendelsene?', skoleledere og skoleeier kommune, prosent

Ser vi på skoleledere i videregående skoler oppgir bortimot en tredel at hendelsene ikke er alvorlige, mens 39 prosent oppgir «noe alvorlige». De fem fylkeskommunene som har svart som skoleeiere fordeler seg på at hendelsene var alvorlige eller noe alvorlige.⁶ Totalt er det svært få som oppgir at majoriteten av hendelsene er svært alvorlige, men andelen er høyest blant skoleledere i videregående skole (6 prosent).

10.2 Tiltak, rutiner og kompetanse

Både skoleeiere og skoleledere ble spurt om de hadde iverksatt særskilte tiltak rettet mot utagerende eller truende oppførsel mellom elever. Figur 10.4 viser andelen skoleledere som svarer bekreftende på dette, samt tilsvarende for kommunene som skoleeiere:

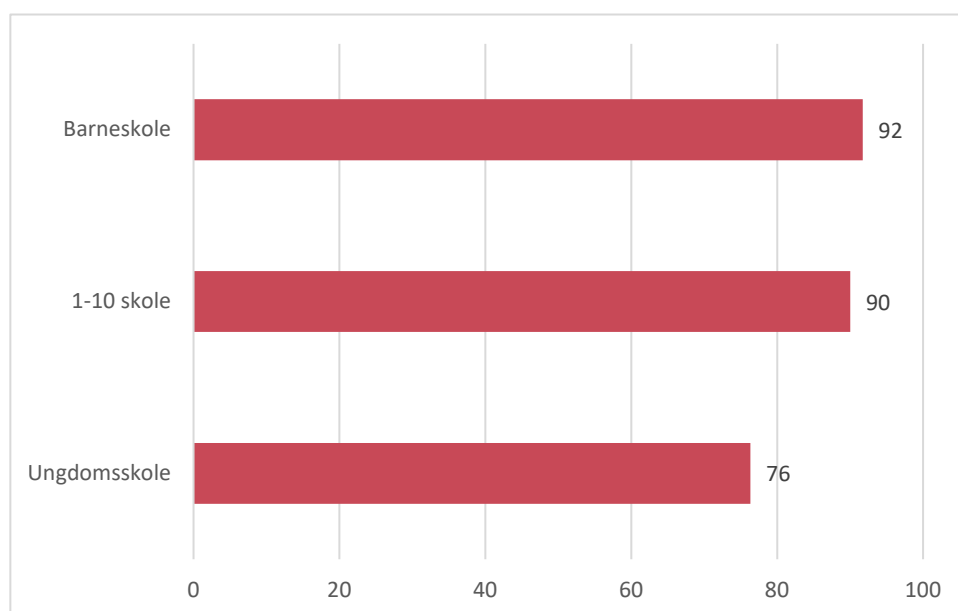

Figur 10.4 Særskilte tiltak rettet mot utagerende eller truende oppførsel mellom elever, skoleledere og skoleeier kommune, prosent

⁶ Tre svarte «alvorlige» og to svarte «noe alvorlige».

Som det framgår av figuren er det svært vanlig for grunnskolene å ha særskilte tiltak rettet mot utagerende eller truende oppførsel mellom elevene i skolen. Hele 87 prosent av skolelederne svarer at de har det. Tilsvarende oppgir tre av fire representanter for kommunen som skoleeier det samme. Over halvparten (55 prosent) av skolelederne i videregående skole oppgir også at de har slike særskilte tiltak, men gitt at hendelser med utagerende og truende oppførsel mellom elever er mindre utbredt der er det kanskje ikke overraskende at andelen er lavere. Av de fem respondentene fra fylkeskommunen som skoleeier svarte flertallet at de hadde særskilte tiltak.⁷

I tråd med mønsteret i utbredelse og hyppighet ser det av figur 10.5 også ut til at det er flest barneskoler, fulgt av 1-10 skoler, som i størst grad har særskilte tiltak rettet mot utagerende eller truende oppførsel mellom elevene i skolen:

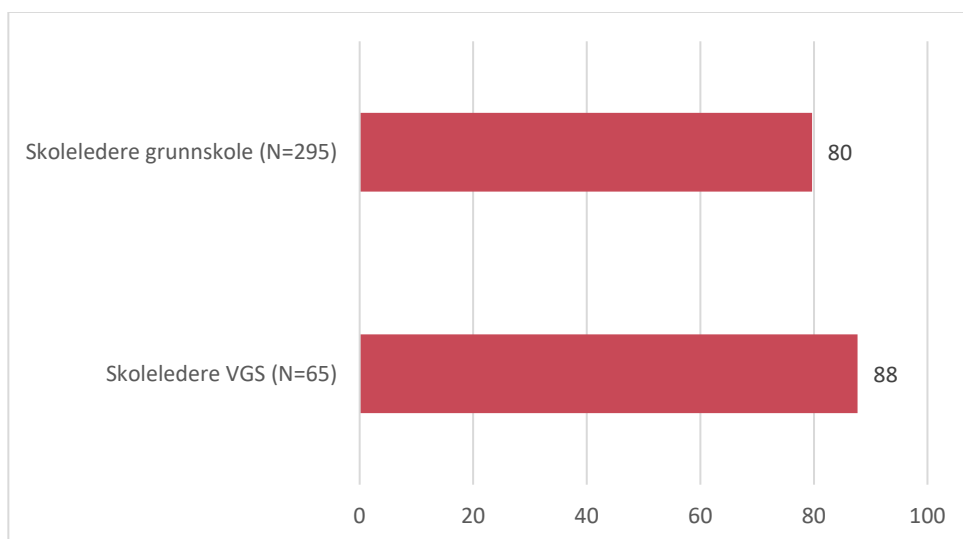

Figur 10.5 'Har skolen iverksatt særskilte tiltak rettet mot utagerende eller truende oppførsel mellom elevene på skolen?', etter skoletype, prosent (N=295)

Figuren viser at en noe lavere andel ungdomsskoler oppgir å ha særskilte tiltak rettet mot utagerende eller truende oppførsel mellom elevene, men andelen er likevel over tre fjerdedeler.

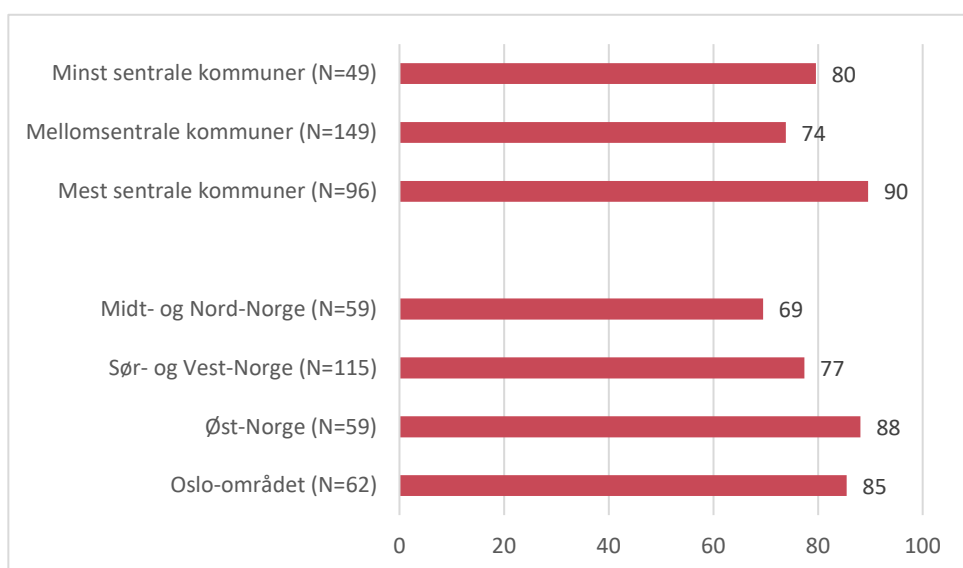
Når det gjelder rutiner knyttet til hendelser med utagerende eller truende oppførsel mellom elever viser figur 10.6 at omtrent like store andeler skoleledere i videregående skole og i grunnskolene opplever at rutinene for hva ansatte og elever skal gjøre ved slike hendelser er tilstrekkelige:

⁷ Fire svarte at de hadde særskilte tiltak rettet mot utagerende eller truende oppførsel mellom elever, og én at de ikke hadde det.

Figur 10.6 'Opplever du at skolen har tilstrekkelige rutiner for hva ansatte og elever skal gjøre ved hendelser med utagerende eller truende oppførsel mellom elever?', skoleleder grunnskole og videregående, prosent

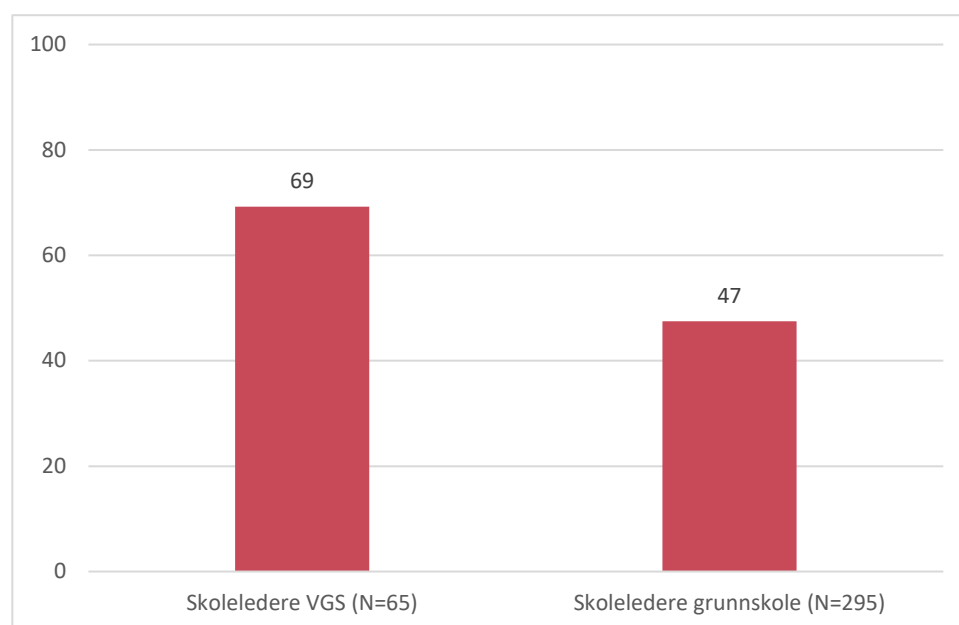
Som vi ser er andelen skoleledere i videregående skole som opplever at skolen har tilstrekkelige rutiner noe høyere enn blant skoleledere i grunnskolen, men forskjellen er så liten at vi ikke kan slå fast at opplevelsen er ulik. Blant skoleledere i grunnskolen varierer vurderingen imidlertid geografisk, både med hensyn til region og sentralitet. Figur 10.7 viser andelen som svarer at de opplever at skolen har tilstrekkelige rutiner for hva ansatte og elever skal gjøre ved hendelser med utagerende eller truende oppførsel mellom elever etter hvilken landsdel skolen ligger i og etter sentralitetsindeksen:

Figur 10.7 'Opplever du at skolen har tilstrekkelige rutiner for hva ansatte og elever skal gjøre ved hendelser med utagerende eller truende oppførsel mellom elever?', skoleleder grunnskole og videregående etter landsdel og sentralitet, prosent

Vi ser at skoleledere i de mest sentrale kommunene (90 prosent) i noe større grad opplever at skolen har tilstrekkelige rutiner for hva ansatte og elever skal gjøre ved hendelser med utagerende eller truende oppførsel mellom elever, sammenlignet med både de minst sentrale (80 prosent) og de mellomsentrale (74 prosent) kommunene. Videre ser vi av figur 10.7 at det er høyest andel skoleledere i Øst-Norge (88 prosent) og i Oslo-området (85 prosent) som sitter med denne opplevelsen enn i Sør- og Vest-Norge (77 prosent) og i Midt- og Nord-Norge (69 prosent).

Til slutt ble skolelederne også spurt om hvorvidt de opplevde at lærerne ved skolen hadde tilstrekkelig og riktig kompetanse til å forebygge utagerende eller truende oppførsel mellom elevene. Figur 10.8 viser at det er en større andel skoleledere i den videregående skolen som vurderer det slik, enn skoleledere i grunnskolen:

Figur 10.8 'Opplever du at lærerne på skolen har tilstrekkelig og riktig kompetanse for å forebygge utagerende eller truende oppførsel mellom elever?', skoleleder grunnskole og videregående, prosent

Mens 69 prosent av skolelederne i videregående skole oppgir at de opplever at lærerne ved skolen har tilstrekkelig og riktig kompetanse for å forebygge utagerende eller truende oppførsel mellom elever, gjelder dette 47 prosent av skolelederne i grunnskolen. Dette er med andre ord motsatt av omfanget av hendelser og også av særskilte tiltak rettet mot disse.

10.3 Oppsummering

Dette kapitlet har handlet om omfang, alvorlighetsgrad og arbeid rettet mot hendelser med utagerende eller truende oppførsel mellom elever. Oppsummert fant vi følgende:

- Det er størst omfang av utagerende og truende oppførsel mellom elever i barneskolen og på de laveste trinnene, og ved store skoler. Selv om vi skal være litt forsiktige i tolkningen fordi antallet respondenter i hver gruppe er noe lavt, er resultatene våre ganske tydelige på at skoleeiere i store kommuner også rapporterer om et større omfang av dette.
- Få rapporterer om svært alvorlige hendelser, men når det først skjer noe er det en del alvorlige hendelser.
- Det store flertallet av barneskolene og 1-10 skolene har særskilte tiltak rettet mot utagerende eller truende oppførsel mellom elevene i skolen. Tre av fire kommuner oppgir også å ha det.
- Noe i overkant av halvparten av videregående skoler har særskilte tiltak.
- Flertallet av skoleledere, både i videregående skole og i grunnskolen, opplever at skolen har tilstrekkelige rutiner for hva ansatte og elever skal gjøre ved hendelser med utagerende eller truende oppførsel mellom elever.
- Spesielt skoleledere i grunnskolene i sentrale kommuner og i skoler på Østlandet eller i Oslo-området opplever rutinene som tilstrekkelige.
- Under halvparten av skolelederne i grunnskolen vurderer lærernes kompetanse i forebyggingsarbeidet som tilstrekkelig og riktig. Flertallet av skolelederne i videregående skoler vurderer kompetansen som tilstrekkelig og riktig til å forebygge utagerende og truende oppførsel mellom elevene.

Referanser

- Gjerustad, Cay; Waagene, Erica (2015). *Spørsmål til Skole-Norge våren 2015: Resultater og analyser fra Utdanningsdirektoratets spørreundersøkelse blant skoler og skoleeiere*. Rapport. Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning (NIFU).
- Høydahl, E. (2020). Sentralitetsindeksen. Notater 2020/4. Oslo: Statistisk sentralbyrå.
- NOU 2016: 14. *Mer å hente. Bedre læring for elever med stort læringspotensial*.
- Rogde, Kristin; Federici, Roger André; Pedersen, Cathrine; Wollscheid, Sabine (2020). *Spørsmål til Skole-Norge: Analyser og resultater fra Utdanningsdirektoratets spørreundersøkelse til skoler og skoleeiere høsten 2019*. Rapport. Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning (NIFU).
- Rogde, Kristin; Federici, Roger Andre; Vaagland, Karin; Wollscheid, Sabine (2018). *Spørsmål til Skole-Norge: Analyser og resultater fra Utdanningsdirektoratets spørreundersøkelse til skoler og skoleeiere høsten 2018*. Rapport. Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning (NIFU).
- Utdanningsdirektoratet (2019). *Hvordan forebygge og håndtere alvorlige hendelser i barnehage og skole?* Veileder.
- Waagene, Erica; Larsen, Even Hellan; Vaagland, Karin; Federici, Roger Andre (2017). *Spørsmål til Skole-Norge høsten 2017: Analyser og resultater fra Utdanningsdirektoratets spørreundersøkelse til skoler og skoleeiere*. Rapport. Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning (NIFU).

Tabelloversikt

Tabell 1.1 Tema og målgrupper i Utdanningsdirektoratets spøringer våren 2021.....	8
Tabell 2.1 Bakgrunnsvariabler for respondentgruppene	12
Tabell 2.2 Bruttoutvalg og status etter respondentgruppe, antall	13
Tabell 2.3 Sammenligning, godkjente og ikke godkjente svar	14
Tabell 2.4 Bruttoutvalg, populasjon (antall) og svarprosent.....	14
Tabell 2.5 Populasjon, bruttoutvalg (antall) og svarprosent grunnskoler etter fylke	15
Tabell 2.6 Svarprosent grunnskole etter landsdel og skoletype.....	16
Tabell 2.7 Svarprosent grunnskole etter landsdel og skolestørrelse.....	16
Tabell 2.8 Sammensetning av nettoutvalg grunnskoler etter landsdel og skoletype sammenlignet med populasjonen	17
Tabell 2.9. Sammensetning av nettoutvalg grunnskoler etter landsdel og skolestørrelse sammenlignet med populasjonen	17
Tabell 2.10 Sammensetning av nettoutvalg grunnskoler etter organisering og målform	18
Tabell 2.11 Populasjon, bruttoutvalg (antall) og svarprosent videregående skoler etter fylke	18
Tabell 2.12 Sammensetning av nettoutvalg videregående skole etter landsdel og skoletype sammenlignet med populasjonen.....	19
Tabell 2.13 Sammensetning av nettoutvalg videregående etter landsdel og skolestørrelse sammenlignet med populasjonen	20
Tabell 2.14 Sammensetning av nettoutvalg videregående skoler etter organisering og målform	20
Tabell 2.15 Populasjon, bruttoutvalg (antall) og svarprosent kommuner etter fylke	21
Tabell 2.16 Svarprosent kommuner etter landsdel og innbyggertall	22
Tabell 2.17 Sammensetning av nettoutvalg kommuner etter landsdel og innbyggertall sammenlignet med populasjonen.....	22

Tabell 2.18 'Hvem svarer på vegne av skolen?', flere kryss mulig	23
Tabell 2.19 'Hvem svarer på undersøkelsen på vegne av kommunen/fylkeskommunen?', flere kryss mulig.....	24
Tabell 3.1 'Har skolen beredskapsplaner for å dekke alvorlige skolehendelser?', andel skoleledere som svarer «ja» etter skolestørrelse.....	26
Tabell 3.2 'Har skolen utarbeidet eller forbedret sine beredskapsplaner for alvorlige skolehendelser de siste tre skoleårene, enten alene eller i samarbeid med skoleeier og/eller lokalt politi?', etter skoletype	27
Tabell 3.3 'Har skolen planlagt å utarbeide beredskapsplaner i løpet av skoleåret 2020-2021, enten alene eller i samarbeid med skoleeier og/eller lokalt politi?', etter skoletype.....	28
Tabell 3.4 'Har skolen holdt beredskapsøvelser i løpet av de tre siste skoleårene (2018-2019, 2019-2020 og/eller 2020-2021)?', etter skoletype	28
Tabell 3.5 'Har skolen holdt beredskapsøvelser i løpet av de tre siste skoleårene (2018/2019, 2019-2020 og/eller 2020-2021)?', skoleleder grunnskole etter kommunestørrelse	29
Tabell 3.6 'Har skolen holdt beredskapsøvelser i løpet av de tre siste skoleårene (2018/2019, 2019-2020 og/eller 2020-2021)?', etter landsdel.....	29
Tabell 3.7 'Kjenner du til veiledningene i beredskapsplanlegging på Utdanningsdirektoratets nettsider?', etter skoletype.....	30
Tabell 3.8 'Kjenner du til veiledningene i beredskapsplanlegging på Utdanningsdirektoratets nettsider?', etter landsdel	31
Tabell 3.9 'I hvilken grad synes du veiledningene i beredskapsplanlegging på Utdanningsdirektoratets nettsider gir nyttig informasjon?', etter skoletype	32
Tabell 4.1 'I hvilken grad oppleves studietilbudene som tilbys yrkesfaglærerne via den statlige videreutdanningsordningen for yrkesfaglærere som relevante?'	34
Tabell 4.2 'I hvilken grad oppleves studietilbudene som tilbys yrkesfaglærerne via den statlige videreutdanningsordningen for yrkesfaglærere som relevante?', etter landsdel.....	35
Tabell 4.3 'I hvilken grad oppleves studietilbudene som tilbys yrkesfaglærerne via den statlige videreutdanningsordningen for yrkesfaglærere som relevante?', etter type videregående.....	35
Tabell 4.4 'I hvilken grad oppleves studietilbudene som tilbys yrkesfaglærerne via den statlige videreutdanningsordningen for yrkesfaglærere som relevante?', etter skolestørrelse	36
Tabell 4.5 'I hvilken grad oppleves studietilbudene som tilbys yrkesfaglærerne via den statlige videreutdanningsordningen for yrkesfaglærere som relevante?', etter sentralitet.....	36

Tabell 4.6 'Hvilke kompetansebehov er viktigst å dekke for din skole de neste årene?'	37
Tabell 4.7 'Hvilke andre kompetansebehov har skolen som ikke er nevnt i tabellen?'	37
Tabell 4.8 'Hvordan foretrekker du at videreutdanningstilbudet for yrkesfaglærerne er organisert?'	38
Tabell 4.9 'Hvordan foretrekker du at videreutdanningstilbudet for yrkesfaglærerne er organisert?', etter landsdel	38
Tabell 4.10 'Hvordan foretrekker du at videreutdanningstilbudet for yrkesfaglærerne er organisert?', etter type videregående	39
Tabell 4.11 'Hvordan foretrekker du at videreutdanningstilbudet for yrkesfaglærerne er organisert?', etter skolestørrelse	39
Tabell 4.12 'Hvordan foretrekker du at videreutdanningstilbudet for yrkesfaglærerne er organisert?', etter sentralitet	40
Tabell 4.13 'Har du i samtale med yrkesfaglærere det siste året frarådet noen å søke på videreutdanning?'	40
Tabell 4.14 'Har du i samtale med yrkesfaglærere det siste året frarådet noen å søke på videreutdanning?', etter landsdel	40
Tabell 4.15 'Har du i samtale med yrkesfaglærere det siste året frarådet noen å søke på videreutdanning?', etter type videregående	41
Tabell 4.16 'Har du i samtale med yrkesfaglærere det siste året frarådet noen å søke på videreutdanning?', etter skolestørrelse	41
Tabell 4.17 'Har du i samtale med yrkesfaglærere det siste året frarådet noen å søke på videreutdanning?', etter sentralitet	41
Tabell 4.18 'Har du de siste årene latt være å anbefale/godkjenne innsendte søknader til videreutdanning for yrkesfag i forbindelse med skoleeiers søknadsbehandling?'	42
Tabell 4.19 'Har du de siste årene latt være å anbefale/godkjenne innsendte søknader til videreutdanning for yrkesfag i forbindelse med skoleeiers søknadsbehandling?', etter landsdel	42
Tabell 4.20 'Har du de siste årene latt være å anbefale/godkjenne innsendte søknader til videreutdanning for yrkesfag i forbindelse med skoleeiers søknadsbehandling?', etter skolestørrelse	42
Tabell 4.21 'Har du de siste årene latt være å anbefale/godkjenne innsendte søknader til videreutdanning for yrkesfag i forbindelse med skoleeiers søknadsbehandling?', etter sentralitet	43
Tabell 4.22 'Hva er årsakene til at søknaden(e) ikke ble støttet/godkjent?'	43
Tabell 4.23 'Hva skal til for at du vil oppfordre flere yrkesfaglærere til å søke om videreutdanning neste år?'	44

Tabell 5.1 'Har kommunen/fylkeskommunen planer/strategier for tilpasset opplæring for elever med stort læringspotensial som skolen(e) kan ta utgangspunkt i?', skoleeier kommune etter landsdel og kommunestørrelse	47
Tabell 5.2 'Har kommunen/fylkeskommunen planer/strategier for tilpasset opplæring for elever med stort læringspotensial som skolen(e) kan ta utgangspunkt i?', skoleleder etter landsdel og skolestørrelse.....	48
Tabell 5.3 'Omtales elever med stort læringspotensial i planer og strategier som skolen(e) bruker?', skoleleder etter skoletype, landsdel og skolestørrelse	49
Tabell 5.4 'Hvilke(t) tiltak har dere for elever med stort læringspotensial? Flere kryss mulig.', etter skoletype.....	50
Tabell 5.5 'Hvilke(t) tiltak har dere for elever med stort læringspotensial? Flere kryss mulig.', skoleleder etter landsdel	51
Tabell 5.6 'Hvilke(t) tiltak har dere for elever med stort læringspotensial? Flere kryss mulig.', skoleleder etter skolestørrelse.....	51
Tabell 5.7 'Opplever dere at dere har gode rutiner for å identifisere elever med stort læringspotensial?', skoleleder etter skoletype, landsdel og skolestørrelse	52
Tabell 5.8 'I hvilken grad brukes denne veilederen?', skoleleder grunnskole og videregående etter skolestørrelse.....	55
Tabell 5.9 'I hvilken grad oppleves veilederen som nyttig?', skoleleder grunnskole og videregående etter skolestørrelse	55
Tabell 6.1 Påstander om roller og ansvar, skoleledere og skoleeiere	58
Tabell 6.2 'Rektors rolle i arbeidet med fagfornyelsen er avklart', skoleleder grunnskole etter sentralitet	61
Tabell 6.3 'Skolen/(fylkes)kommunen gjennomfører systematisk oppfølging av arbeidet med fagfornyelsen', skoleleder grunnskole etter kommunestørrelse.....	65
Tabell 6.4 Synspunkter på læreplanverket og prosessen, skoleleder grunnskole og videregående.....	70
Tabell 6.5 'I hvilken grad er arbeidet med noe av det følgende spesielt utfordrende ved din skole?' skoleleder grunnskole og videregående.....	74
Tabell 7.1 'Hvor mange elever ved skolen har vedtak om særskilt norskopplæring, morsmålsopplæring eller tospråklig opplæring i fag etter opplæringsloven § 2-8 eller 3-12?', skoleleder grunnskole etter kommunestørrelse.....	81
Tabell 7.2 'Ved behov har elever rett til tospråklig opplæring i fag. Har skolen/kommunen tilgang til lærere som gir nyankomne elever tospråklig opplæring i fag (opplæring i fag på morsmål og norsk)?	82

Tabell 7.3 'Får elever med behov for tospråklig opplæring i fag undervisning gjennom fjernundervisningstilbudet 'Fleksibel opplæring?', skoleledere og skoleeiere	83
Tabell 7.4 'Ved behov har elever rett til morsmålsopplæring. Har skolen/kommunen/fylkeskommunen tilgang til lærere som gir nyankomne elever morsmålsopplæring?', skoleledere og skoleeiere	84
Tabell 7.5 'Mangler skolen/kommunen lærere med relevant formell kompetanse i norsk som andrespråk/andrespråksdidaktikk/andrespråkspedagogikk for å kunne gi minoritetsspråklige elever et fullverdig opplæringstilbud?', skoleledere og skoleeiere	88
Tabell 7.6 'Er det områder eller tema relevante for opplæring av minoritetsspråklige elever lærerne ikke får kompetanseheving i pga. manglende etter- og videreutdanningstilbud i din region?', skoleledere og skoleeiere	88
Tabell 8.1 'Er det elever ved din skole som får null grunnskolepoeng?', etter sentralitet.....	92
Tabell 8.2 'Er det elever ved din skole som får null grunnskolepoeng?', etter skolestørrelse	93
Tabell 8.3 'Opplever du at flere elever med denne problematikken får null grunnskolepoeng nå enn tidligere?'	94
Tabell 8.4 'Oppgi årsaker til at disse elevene får null grunnskolepoeng. Flere kryss mulig.'	96
Tabell 8.5 'Når blir det vanligvis truffet vedtak som resulterer i at en elev får null grunnskolepoeng?'.....	97
Tabell 8.6 'Er det elever ved din skole som får null grunnskolepoeng?', etter sentralitet.....	100
Tabell 8.7 'Er det elever ved din skole som får null grunnskolepoeng?', etter type videregående	100
Tabell 8.8 'Er det noen av følgende elevgrupper dere opplever i større grad får nullgrunnskolepoeng? Flere kryss mulig.'	101
Tabell 8.9 'Kan du gi et eksempel på hvordan det tilrettelegges for elevene som fullfører et vanlig løp?'	103
Tabell 9.1 'Bruker fylkeskommunen realkompetansevurdering som et verktøy ved inntak til videregående opplæring for voksne?', skoleeier fylke	107
Tabell 9.2 'Får noen av dem som blir realkompetansevurdert avkortet sitt opplæringsløp?', skoleeier fylke	107
Tabell 9.3 'Hvordan organiseres opplæring for voksne etter opplæringsloven kap. 4A. i fylkeskommunen? Flere kryss mulig', skoleeier fylke	108

Tabell 9.4 <i>'Hvilke grupper tilbys opplæring særlig organisert for voksne? Vennligst oppgi (omtrentlig) andel de ulike gruppene utgjør.'</i> , skoleeier fylke	109
Tabell 10.1 <i>Hyppighet på hendelser med utagerende eller truende oppførsel mellom elever, skoleledere og skoleeier kommune, prosent.....</i>	111
Tabell 10.2 <i>Hyppighet på hendelser med utagerende eller truende oppførsel mellom elever, skoleeier kommune etter kommunestørrelse .....</i>	112
Tabell 10.3 <i>Hyppighet på hendelser med utagerende eller truende oppførsel mellom elever, skoleleder grunnskole etter skoletype.....</i>	112

Figuroversikt

Figur 2.1 Den geografiske beliggenheten til inviterte grunnskoler, videregående skoler og kommuner.....	11
Figur 2.2 Svarprosent grunnskoler etter fylke, antall i utvalget vist per fylke	16
Figur 2.3 Svarprosent videregående skoler etter fylke samt antall vgs i utvalget per fylke	19
Figur 2.4 Svarprosent kommuner etter fylke, antall i utvalget vist per fylke.....	21
Figur 3.1 'Har skolen beredskapsplaner for å dekke alvorlige skolehendelser?', andel skoleledere som svarer «ja» etter skoletype (2017, 2018, 2019 og 2021), prosent.....	26
Figur 3.2 'Har skolen utarbeidet eller forbedret sine beredskapsplaner for alvorlige skolehendelser de siste tre skoleårene, enten alene eller i samarbeid med skoleeier og/eller lokalt politi?', andel skoleledere som svarer «ja» etter skoletype (2017, 2018, 2019 og 2021), prosent.....	27
Figur 3.3 'Har skolen holdt beredskapsøvelser i løpet av de tre siste skoleårene (2018/2019, 2019-2020 og/eller 2020-2021)?', skoleleder grunnskole og videregående (2017, 2018, 2019 og 2021), prosent	30
Figur 3.4 'Kjenner du til veiledningene i beredskapsplanlegging på Utdanningsdirektoratets nettsider?', andel skoleledere som svarer «ja» etter skoletype (2017, 2018, 2019 og 2021), prosent.....	31
Figur 3.5 'I hvilken grad synes du veiledningene i beredskapsplanlegging på Utdanningsdirektoratets nettsider gir nyttig informasjon?', skoleleder grunnskole og videregående (2017, 2018, 2019 og 2021), prosent	32
Figur 5.1 'Har kommunen/fylkeskommunen planer/strategier for tilpasset opplæring for elever med stort læringspotensial som skolen(e) kan ta utgangspunkt i?', etter skoletype, prosent (N=551)	48
Figur 5.2 'Omtales elever med stort læringspotensial i planer og strategier som skolen(e) bruker?', etter skoletype, prosent (N=550)	50
Figur 5.3 'I hvilken grad brukes denne veilederen?' og 'I hvilken grad oppleves veilederen som nyttig?', skoleeier kommune, prosent	53

Figur 5.4 'I hvilken grad brukes denne veilederen?' og 'I hvilken grad oppleves veilederen som nyttig?', skoleleder grunnskole, prosent	53
Figur 5.5 'I hvilken grad brukes denne veilederen?' og 'I hvilken grad oppleves veilederen som nyttig?', skoleleder videregående, prosent	54
Figur 6.1 'Skoleeiers rolle i arbeidet med fagfornyelsen er avklart', skoleleder grunnskole og skoleeier kommune, prosent.....	59
Figur 6.2 'Rektors rolle i arbeidet med fagfornyelsen er avklart', skoleleder grunnskole etter kommunestørrelse, prosent (N= 467)	60
Figur 6.3 'I vår fylkeskommune/kommune er ansvaret for arbeidet med fagfornyelsen lagt til den enkelte skole', etter skoletype, prosent (N= 546).....	61
Figur 6.4 'I vår kommune samarbeider skolene tett i arbeidet med fagfornyelsen', skoleleder grunnskole etter kommunestørrelse, prosent (N= 466)	62
Figur 6.5 'Påstander om planer og strategier', skoleledere og skoleeiere, prosent (N=621-623).....	63
Figur 6.6 Systematisk oppfølging og fag- og timefordeling, skoleleder grunnskole etter skolestørrelse, prosent (N=465-466).....	64
Figur 6.7 Systematisk oppfølging av arbeidet og bruk av eksterne personressurser, skoleleder grunnskole etter sentralitet, prosent (N=464-465)	66
Figur 6.8 Utsagn om støtteressurser og kompetanseheving, skoleeiere og skoleledere, prosent (N=613-619).....	67
Figur 6.9 Utsagn om støtteressurser og kompetanseheving, skoleleder grunnskole og videregående, prosent (N=540-542).....	69
Figur 6.10 'I hvilken grad hindrer noe av det følgende arbeidet med fagfornyelsen ved din skole?', skoleleder grunnskole og videregående, prosent (N=496-501).....	72
Figur 6.11 Utsagn om de tverrfaglige temaene, skoleleder grunnskole og videregående, prosent (N=473-476)	75
Figur 7.1 'Omtrent hvor stor andel av elevene på skolen/i kommunen har annet morsmål enn norsk eller samisk?', skoleledere og skoleeiere, prosent.....	78
Figur 7.2 'Omtrent hvor stor andel av elevene på skolen har annet morsmål enn norsk eller samisk?', skoleledere i grunnskole etter på landsdel, prosent (N=413).....	78
Figur 7.3 'Omtrent hvor stor andel av elevene på skolen har annet morsmål enn norsk eller samisk?' Skoleledere i grunnskole og videregående, 2019 og 2021, prosent	79

Figur 7.4 'Hvor mange elever ved skolen/i kommunen har vedtak om særskilt norskopplæring, morsmålsopplæring eller tospråklig opplæring i fag etter opplæringsloven § 2-8 eller 3-12?', skoleledere og skoleeiere, prosent.....	80
Figur 7.5 'Hvor mange elever ved skolen har vedtak om særskilt norskopplæring, morsmålsopplæring eller tospråklig opplæring i fag etter opplæringsloven § 2-8 eller 3-12?', skoleleder grunnskole etter landsdel, prosent	80
Figur 7.6 'Ved behov har elever rett til tospråklig opplæring i fag. Har skolen/kommunen tilgang til lærere som gir nyankomne elever tospråklig opplæring i fag (opplæring i fag på morsmål og norsk)?', skoleleder grunnskole og videregående, 2019 og 2021, prosent.....	83
Figur 7.7 'Har skolen/kommunen lærere eller andre ansatte med formell kompetanse til å vurdere når elever med vedtak om særskilt språkopplæring kan tilstrekkelig norsk til å følge den vanlige opplæringen?', skoleledere og skoleeiere (venstre) og kommunestørrelse grunnskole (høyre), prosent	85
Figur 7.8 'Har skolen/kommunen/fylkeskommunen lærere eller andre ansatte med formell kompetanse til å vurdere når elever med vedtak om særskilt språkopplæring kan tilstrekkelig norsk til å følge den vanlige opplæringen?'; ⁴ skoleledere i grunnskole og videregående (2019 og 2021), prosent	85
Figur 7.9 'Hvor mange lærere ved din skole har formell kompetanse tilsvarende et halvt års studium (10 vekttall eller 30 studiepoeng) i norsk som andrespråk/andrespråksdidaktikk/andrespråkspedagogikk?', skoleleder grunnskole og videregående, prosent.....	86
Figur 7.10 'Hvor mange lærere ved din skole har formell kompetanse tilsvarende ett års studium (20 vekttall eller 60 studiepoeng) i norsk som andrespråk/andrespråksdidaktikk/andrespråkspedagogikk?', skoleledere og skoleeiere, prosent.....	87
Figur 7.11 'Hvor mange lærere ved din skole har formell kompetanse tilsvarende ett års studium (20 vekttall eller 60 studiepoeng) i norsk som andrespråk/andrespråksdidaktikk/andrespråkspedagogikk?', skoleledere i grunnskole og videregående, 2019 og 2021, prosent.....	87
Figur 7.12 'Hvilke områder savner dere etter- og videreutdanningstilbud i? Flere kryss mulig', skoleledere og skoleeiere (N=50), prosent.....	89
Figur 8.1 'Er det elever ved din skole som får null grunnskolepoeng?', etter skoletype, prosent (N=157)	92
Figur 8.2 'Har du opplevd en endring i antall elever som får null grunnskolepoeng de siste fem årene?', prosent (N=71)	93
Figur 8.3 'Opplever du at antall elever som har utfordringer med psykisk helse har økt?', prosent (N=71)	94

Figur 8.4 'Hvilke tilbud har skolen utover ordinært undervisningstilbud? Flere kryss mulig.', prosent (N=63).....	95
Figur 8.5 'Er det noen elever utover de som benytter seg av tilbudene i forrige spørsmål som får null grunnskolepoeng?', prosent (N=71)	95
Figur 8.6 'Har dere hatt elever dere mener hadde evner til å oppnå karakter i de fleste fag, men som fikk null grunnskolepoeng grunnet fravær?', prosent (N=71)	97
Figur 8.7 'Hvor enig er du i følgende påstander?', prosent (N=70-71).....	98
Figur 8.8 'Er det elever som begynner ved din skole som har null grunnskolepoeng?', etter landsdel, prosent (N=71)	99
Figur 8.9 Har du opplevd en økning i antall elever som får null grunnskolepoeng de siste fem årene?', prosent (N=50).....	101
Figur 8.10 'Hvilke tilbud har elever ved skolen med null grunnskolepoeng tilgang på? Flere kryss mulig.', prosent (N=49).....	102
Figur 8.11 'Opplever dere at er det variasjon på hvilke elever som får null grunnskolepoeng ved de ulike grunnskolene?', prosent (N=50).....	104
Figur 8.12 'Har dere inntrykk av at grunnskolen tar hensyn til opptak til VGS i beslutningen om fritak fra vurdering i mer enn åtte fag?', prosent (N=50).....	104
Figur 8.13 'Hvor enig er du i følgende påstander?', prosent (N=45-47).....	105
Figur 10.1 'Har skolen hatt hendelser med utagerende eller truende oppførsel mellom elever de siste 12 månedene?', skoleledere etter skoletype, prosent	110
Figur 10.2 'Er det noen trinn som har flere slike hendelser enn andre?', skoleleder grunnskole, prosent (N=268).....	113
Figur 10.3 'Hvor alvorlige vurderes majoriteten av disse hendelsene?', skoleledere og skoleeier kommune, prosent.....	114
Figur 10.4 Særskilte tiltak rettet mot utagerende eller truende oppførsel mellom elever, skoleledere og skoleeier kommune, prosent.....	114
Figur 10.5 'Har skolen iverksatt særskilte tiltak rettet mot utagerende eller truende oppførsel mellom elevene på skolen?', etter skoletype, prosent (N=295).....	115
Figur 10.6 'Opplever du at skolen har tilstrekkelige rutiner for hva ansatte og elever skal gjøre ved hendelser med utagerende eller truende oppførsel mellom elever?', skoleleder grunnskole og videregående, prosent	116
Figur 10.7 'Opplever du at skolen har tilstrekkelige rutiner for hva ansatte og elever skal gjøre ved hendelser med utagerende eller truende oppførsel mellom elever?', skoleleder grunnskole og videregående etter landsdel og sentralitet, prosent.....	116

Figur 10.8 'Opplever du at lærerne på skolen har tilstrekkelig og riktig kompetanse for å forebygge utagerende eller truende oppførsel mellom elever?'; skoleleder grunnskole og videregående, prosent 117

Nordisk institutt for studier av
innovasjon, forskning og utdanning

Nordic institute for Studies in
Innovation, Research and Education

www.nifu.no